

BƏXTİYAR VAHABZADƏ

7

ƏSƏRLƏRİ

III 6
V-15

BƏXTİYAR VAHABZADƏ

ƏSƏRLƏRİ

VII cild

(2000-2004)

231839

M.F. Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

ÇAŞIOĞLU

2004

Тәртібçi və редактор — **Azər Bağirov**

V27. Bəxtiyar Vahabzadə.

Əsərləri VII cild (2000-2004).

Bakı: Çarşıoğlu, 2004. - 356s.

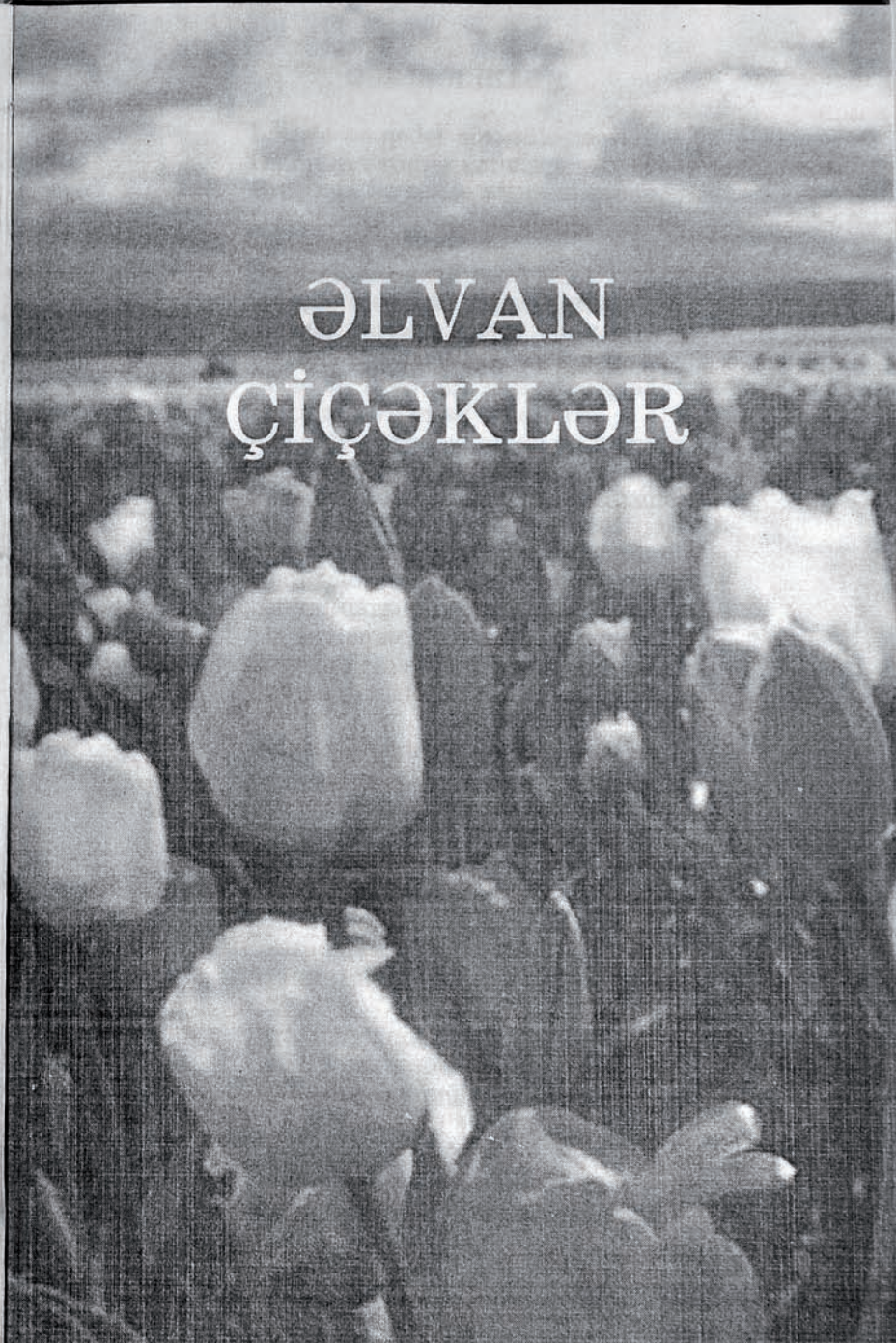
4702060102-976

V

082-04

© «Çarşıoğlu» nəşriyyatı, 2004

ƏLVAN ÇİÇƏKLƏR

QƏRİBƏLİKLƏR

İçimdə nə qədər söz güləşməsi,
Özümün özümlə kəllələşməsi.
Bir anda hirsimin atına minmək,
Hardasa, kiməsə birdən təpinmək.

Sözümü toz kimi göyə sovurmaq,
Birinin məqsədli nadanlığını
Qırmızı-qırmızı üzünə vurmaq.
Nəzakət haqqını tapdayıb aşmaq,
Bircə an keçdimi, sonra barışmaq.
Üzümə deyilən ağ yalanlara
Bəs demək yerinə qulaq da asmaq.
Özünü kiçildib ucalanlara
Dözmək, hiyləsinə, fəndinə susmaq
Boynuma alım ki, olub məndə də.
Bəzən çəkinmişəm söz savaşından
Haqlı olduğumu mən biləndə də.
İki yol qarşımda durub yan-yana,
Elə şeylər keçib hərdən könlüdən,
Özgəyə deməyim dursun bir yana,
Özümə deməkdən çəkinmişəm mən.

Bəzən ayırmıram vardan yoxumu,
Nə isə duyuram... nə duyduğumu
Qorxuram ələyib çözləməkdən,
Qorxuram özümə faş eləməkdən.

Bəzən qüsurlarım girir yuxuma,
Kiminsə qəlbinə toxunduğuma.
Sonradan ayılıb peşmanlıq çəkən
Ağlıma, könlümə məəttələm mən.

Biri danışanda mənə dərini,
Özümü qoyuram onun yerinə.
Bu dünya öldürüb-dirildir məni,
Dayaq olmayanda özgələrinə.

Könlümdə səslənən uğultuları
Qulaq eşitsə də, mən anlamıram.

Sirri məndən ötən bu duyğuları
Məğzinə varsam da yamanlamıram.
Qəflətən könlümə bir işıq düşür,
Qəflətən sıxılıb tutulur ürək.
Bir anın içində pərişan olur,
Bir anın içində şad olur ürək.
Özümlü özümdən alıb nə qədər
Başa düşmədiyim qəribəliklər.

Gəldiyim dünyanı anlamadım mən,
Nə gecəm bəllidir, nə də gündüzüm.
Dünyanı apaydın görən gözümdən
Daha yaxşı görür bəsirət gözüm.
O gözlə baxanda ucalır ürək,
Duyğum gözə dönür, gözüm duyğuya.
O gözlə baxanda əsəb teli tək
Gərilib dönürəm özüm duyğuya.
Görünən dünyadan daha çox, dərin,
Görünür gözümə görmədiklərim.

Noyabr, 2000.

AĞRI ÇOXALDIQCA

Elə dərdlər ilə millət üzləşib,
Özünü itirib, cürətsizləşib.
Çəkdiyi dərdlərin ağırlığından
Beli бүкүлдүкцә özü süstləşib.

Əzilmiş, çeynənmiş onun mənliyi,
Vüqarı tapdanmış, qüruru sınımış.
Əcdaddan boylanın xan ərənliyi
Bir qarın çörəyə satın alınmış.

Kim yazdı bunları onun alınına?
Ağ ilə qaranın fərqi bilmir.
İnsanlıq haqları qalsın bir yana,
Yaşamaq haqqı da ona verilmir.
Haqsızlıq o qədər bezdirib onu,
Bilmir o, haqqın da nə olduğunu.

Yaxşılıq axtarır o, yamanda da,
Bilmir aclıq nədir, ya toxluq nədir.
Birindən səsinə hay umanda da
Bilmir üzlərdəki soyuqluq nədir?

Bilmir hardan dəyir çiyninə şallaq,
Üzünə şapalaq, başına toppuz.
Onun qismətini yeyir bir alçaq,
O isə alışır odsuz, alovsub.

Əzab güc gəldikcə, dərd ögeyləşir,
İztirab ürəyi incitmir daha.
Ağrı çoxaldıqca, bədən keyləşir,
Yazıq, ağrısını hiss etmir daha.

Artıq taleyinə biganələşmiş,
Bu gor əzabını o gordan bilir.
Vaxtın çamuruna elə bələşmiş,
Bu günə düşməyi çamurdan bilir.
Döydüyü qapılar üzünə bağlı,
Biləmmir neyləsin o sinədəğli.

Əskiklər önündə susub əskilir,
Başına gələnı qəzadan bilir.

Onu bu quyuya salanı görmür,
Quyunun dibini günahkar sayır.
Yalanı eşitmır, yalanı görmür,
Zavallı, özünü kor və kar sayır.

Elə məğmunlaşıb, unudub kını,
Mütilik həddini o, qıra bilmır.
Dili topuq çalır, qəlbindəkini
Məqam sahibinə çatdırır bilmır.

Ona bir özgədir elə bil hamı,
Baxır döyülənə, döyənə gəndən.
Elə bil dünənki meydan qiyamı
Biryolluq silinib hafizəsindən.

Bilmır, dünya yetim, omu yetimdir?
Bilmır dostu kimdir, düşməni kimdir.
Əlləri büsbütün üzülüb yerdən,
Üz-üzə dayanan bu cəbhələrdən
Bilmır ona, yoxsa, buna inansın,
Hansını özünə havadar sansın?
Bilmır, müxalif nə, iqtidar nədir,
Ona da, buna da o, biganədir.

Əzab güc gəldikcə dərd ögeyləşir,
İztirab ürəyi incitmir daha.
Ağrı çoxaldıqca bədən keyləşir,
Yazıq, ağrısını hiss etmir daha.

İyul, 2000.

MƏRAM

1

Üzümüz dönmədi vahid qibləyə,
Niyə düyünümüz açılmır, niyə?
Əksinə, çoxaldı hər gün dərdimiz,
Bu gün beş dərdimiz sabah on oldu.
Səpməyə toxumluq axtarıyıq biz,
Amma erməninin dəni un oldu.

Çayı keçmək üçün çırmanınca biz,
Erməni keçibmiş çayı bayaqdan.
Yastı bir təpəni dırmanınca biz,
Erməni burnunu göstərdi dağdan.

Hec bir iş görmədən, havayı, yersiz,
Hində xoruzlanmaq adətdi bizdə.
Bazara baş çəkib at seçincə biz,
Erməni at çapır eşiylimizdə.

Bizimki gətirmir, vallah, bu dövrən
Elə bil işləyir əleyhimizə.
Biz kürt basdırırıq, yumurtamızdan
Erməni cücəsi boylanır bizə.

BMT kürsüsü! Ucadan uca,
Birini qaldırır, birini qırır.
Biz öz haqqımızı başa salınca,
Erməni zoruna haqq qazandırır.

Sonradan seçirik dostdan düşməni,
Ağlımız yuxuda, gözümüz bağlı.
– Kaş, mənim olaydı, – dedi erməni –
Bədbəxt müsəlmanın sonrakı ağı.

Niyə bu kəlamdan biz məmnun olduq?
Oyanmaq – yatmağın ziddi, tərsidir.
Sonradan oyanan ağıl, ağıl yox,
Dünyanın verdiyi həyat dərşidir.

Bir yol var: o yolu biz keçməyincə,
 Köhnə qanımızı dəyişməyincə,
 Nağıla uymağı unutmayınca,
 Vaxtın sükanını bərk tutmayınca,
 Zaman axarını, vaxt axarını
 Axan qanımıza biz qatmayınca,
 Vaxtilə hər şeyə qadir millətin,

Bu ulu millətin, nadir millətin
 Zəlil durumuna can yanmayınca,
 Bu miskin halından utanmayınca
 Tarix ruhumuzu utandıracaq.
 Gələcək nəsillər bizə yad kimi
 Məhkəmə quracaq, divan quracaq,
 Nəvə babasına damğa vuracaq.

Verib yurdumuzu çirkin əllərə,
 Bir ovuc vətəni məhəllələrə
 Bölüb, kiçiltməyi tərgitməyincə,
 Köhnə vərdisləri tərk etməyincə,
 Ucalıq taxtından enən millətin,
 Bu gün dilənçiyə dönən millətin
 Şərəfi, şöhrəti, ulu mənliyi,
 Kimliyi, qüruru, bəy ərənliyi
 Yenidən özünə qayıtmayınca,
 Dilindən, dinindən, özündən dönən,
 Əhdə vəfasından, sözündən dönən
 Yaltaq tüfeylilər faş olmayınca,
 Zibil qutusunda atılmayınca,
 Vallahi, dünyamız düzələn deyil.
 Arzu etdiyimiz gün gələn deyil

Dollar qabağında diz çökənlərin,
 Qaçqının payına göz dikənlərin
 O həris gözləri ovulmayınca,
 Yalanlar gerçəyə ov olmayınca,
 Yalnız özümüzlə güvənəyincə,

Dostun xoş gününə sevinməyincə,
 Lap yeri gələrsə, min bir hiyləni
 Tülkü ermənidən öyrənməyincə,
 Özünü danandan iyrenməyincə,
 Bizə tor atana tor atmayınca,
 Zəlzələ qoparıb, öz-özümüzü
 Dirçəldib, təzədən yaratmayınca
 Əsrin əjdahası udacaq bizi,
 Heçə döndərəcək mənliyimizi.

Avqust, 2000.

0003. July

0003. July

AÇILMIR DÜYÜN

Günahsız doğulduq, amma illəri
Yaşa calayırıq dərd çəkə-çəkə.
Günahkar dünyaya Adəmdən bəri
Günah qazanmağa gəlirik bəlkə...

Bu gərdis puç etdi xəyallarımı,
Dünya bir sifətli, insan min üzlü.
İçimi gəmirən suallarımı
Özümə verirəm özümdən gizli.

Yazıram, pozuram, açılmır düyün,
Böhtan da atıram bəzən dövrana.
Özümdən soruram :- Sən kimsən bu gün?
Yalnız gördüyünü əks edən ayna.

Nə böyük hünərdir bezib yalandan
Haqqın libasında zoru görməyin?
Görə bilməyinlə öyünmə, dayan,
Nə görmək hünərdir, nə göstərməyin.

Yazdın gördüyünü, yazdın birbəbir,
Bu yaxşı, bu yaman, bu kal, bu dəymiş.
Hünərin var isə sən bizə göstər
Yaxşının, ya pisin səbəbi nəymiş?

İyul, 2000.

CİSM DEYİL, RUHAM MƏN

İtirirəm özümü xoş dəmlərin içində,
Mən tapıram özümü ələmlərin içində.
Qarğa qoz ağacında «qa-qa» deyib sevinir
Budaqdakı yeminə.
Bülbülsə cəh-cəh vurub ahəng tutur içində
Nalə çəkən qəminə.
Halım, günüm, ovqatım dəyişdikcə dəmbədəm,
Dəm çəkəndə qarğayam, qəm çəkəndə bülbüləm.
Bülbülün öz cəhcəhi, qarğanın «qa-qa» səsi
Qəm çəkəndə özüməm, dəm çəkəndə özgəsi.

Min ildir, milyon ildir
Qəm ürəyi ucaldır, dəm ürəyi kiçildir.
Siz ey mənim dərdlərim, qəmlərim, fikirlərim,
Ey məni mənləşdirən mənim könül sirlərim.
Məndən uzaqlaşmayın,
Dolun, amma daşmayın.
Siz mənim ruhumsunuz, axı, sizsiz nəyəm mən?
Sizdəyəm, sizdəyəm mən.
Gəlin, yalnız sizinlə təpədən dırnağadək
Duyan bir ürəyəm mən,
Kəderəm mən, aham mən.
Dünya əzablarına fitrətimdən şaham mən.
Cism deyil, ruham mən.

Oktyabr, 2000.

SƏNİ DƏRK ETMƏYƏ

Dəyanətli dost M. İsmayilzadəyə

Bir tərəf beşikdir, bir tərəf məzar,
Arada ömrümün yolu... bir də mən.
Məzardan o yana bilmirik nə var,
Məzardan bu yanı taledir bilən.

Gələnin, gedənin bu təmənnaya
Öncə öz ricası, öz rızası yox.
Gələnin, gedənin iki dünyaya
Dünyaya gəlməmiş iddiası yox.

Gəlirik, gedirik, nə hüdud, nə hədd,
Gəlirik nə üçün, niyə bilmədən.
Nə imiş ən ali, ən uca məqsəd
Yoxluqdan varlığa gətirilmədən?

Sınaqmı? İlahi, keç günahımdan.
Sən qüdrət sahibi, mən sənə qulun.
Gəlirik, gedirik biz zaman-zaman,
Bəs sonu yoxmudur bu sonsuz yolun?

Görmək istəyərkən görünməyəni,
Dilədim ağıma uğur, ilahi.
Özümə verdim suallar, səni
Dərk etmək arzumdən doğur, ilahi.

Noyabr, 2000.

OĞUL İSTƏYİRƏM

Vətənin eşqinə alışıb yandığ,
Kim «Vətən» dedisə, ona inandıq.
Sandıq ki, danışır Vətənin özü,
Sandıq ki, qəlbindən qara qan gəlir.
Bilmədik bu Vətən, bu millət sözü
Ürəkdən, yoxsa ki, boğazdan gəlir.
Elə ki, puç olur ümidlərimiz,
Onda anlayırıq, aldanmışıq biz.

Sözün də üzündə bir qara pərdə,
Ağızlar açılı, ürəklər bağlı.
Anlaya bilmirik, bu çək-çevirdə
«Hə» deyən haqlıdır, «yox» deyən haqlı?
Tərəflər, cəbhələr artır ilbəlil,
Tərəflər şər atır tərəfsizlərə.
İqtidar, müxalif! İki yol deyil,
Hər yol da bölünür on, on beş yerə.

Oğul istəyirəm, bu tərəfləri
Tək birçə tərəfə yönəldə ancaq.
Çıxarıb dillərdən boş-boş lafları,
Bir cəbhə yarada əməldə ancaq.

Oğul istəyirəm, xalqa əylə,
Haqqa könül verə, qaça yalandan.
Oğul istəyirəm, çıxarda bilə
Xalqı dirəndiyi bu dar dalandan.

Oğul istəyirəm, şərəfət bilə
Xalqın şərəfini, ləyaqətini.
Özünə ən böyük səadət bilə
Bu bədbəxt millətin səadətini.
Oğul istəyirəm, «məqsədim» deyə
Kürsünü özünə amal bilməyə.

Mart, 2000.

ÇAL, ÇAL KI...

Habil, kamanın arzuma yol, dərdimə dərman.
Çal, çal, qoy işıq telləri axsın kamanından.
Çal, çal ki, könül zülmətimin ömrü gödəlsin,
Səslər kamanından süzülüb səcdənə gəlsin.
Çal, bağı yanıq, qupquru çöllər də sulansın,
Çal, çal ki, bu dövrən də məramımca dolansın.
Dünyaya baxım könlümün öz pəncərəsindən,
İstəklərimi bəri xəyalımda görüm mən.
Çal, çal bu Vətən mülkü yenə nura bürünsün,
Bir anlığa yoxsul obalar cənnətə dönsün.

İyul, 2000.

231839

SİZ EY LİMANLARDA YATAN GƏMİLƏR

Üzümə dirəndi yazdığım qələm,
Masamın üstdəki bəyaz varaq da.
Bir qədər rahatlıq, dinclik istərəm
Əlimlə saldıgım bağçada, bağda

Dolaşdım bağcanı, suladım bağı,
Elə bil ayrıldım özüm-özümdən.
Dedim, dincəlməyi, rahatlanmağı
Nə qədər özümə haram bilim mən?

Sözlərlə nə qədər güləşmək olar?
Gah o yıxır məni, gah da mən onu.
Sözün şirəsini, məgzini axtar,
Qələmin ucundan axıt duyğunu.

Bəzən yağış kimi səpələnir söz,
Qələm varaq üstə ilişir bəzən.
Duyğumun rənginə uyarlı bir söz,
Fikrimin cənginə hava gəzirkən.

Fikir qatar-qatar, söz yığın-yığın,
Bir söz yüz mətləbi bir fikrə bağlar.
Çıxıram ovuna naqqa balığın,
Düşür tilovuma xırda balıqlar.

Özümə, sözümə inam var isə,
Xırda balıqları atıb dənizə,
Dalğalar qoynuna çıxıb yenidən,
Naqqa balığımı axtarıram mən.

Tapdım, ya tapmadım; budur həqiqət.
Budur əzabları şerir, sənətin.
Boşuna yaranmır sözdəki hikmət,
Hikmətə ucaltmaq sözü çox çətin.
Sözün çəkisi var, sözün rəngi var,
Kiçiyi, böyüyü, lap nəhəngi var.
Sözün ən ağırı, ən tutumlusu
Yerinə düşməsə, qulaq dəngi var.

M.F. Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

Bəzən uduzsam da söz yarışında,
Mən nəyə qadirəm qələmdən özgə?
Gözəl bir kələmin axtarışında
Mən nə qazanıram dərd, qəmdən özgə?

Ürəyin ən dərin güşəsindədir
Ən nadir, ən qadir hikmətli sözlər.
Görünən dənizlər, deryalar nadir,
Hər kəsin qəlbidir dərin dənizlər.
Dalğıcəm, dalıram içimə hər gün,
Nadir söz gəzirem şerlərimçün.

Bağcanı bir xeyli gəzdim, düşündüm,
Yeniden masamın üstünə döndüm.
Ləzzətdir qoxlamaq gül-çiçəkləri,
Həzz elə budursa, bəs məram nədir?
Liman – gəmilərin dincəliş yeri,
Amma zəfərləri dənizlərdədir.

Dəryanın təkini qəvvaslar bilər,
Mənimçün ölüdür tufansız dəniz.
Siz ey limanlarda yatan gəmilər,
Açıq dənizlərdir sizin yeriniz.

İyul, 2000.

ÖZÜNƏ DÖNÜŞ

Xəyal deryasında üzddüm sərəsər,
Amma üzülmədim torpaqdan bir an.
Xəyalda boğular xayalpərəstlər,
Qüdrətli olmasa xəyallarından.

Xəyal – sabahına bir yoldur sənin.
Sabah – gələcəyə bu gündən uçuş.
Özümdən qaçışdır yolu özgeyin,
Özünə dönüşdür özündən uçuş.

Oktyabr, 2000.

QAÇ, AT BASDI, MİLLƏT GƏLİR

*Eyni mayadan yoğrulduğum,
amalina vurulduğum
qələm dostum, ələm dostum
S.Rüstəmxanlıya*

İmandan, gümandan, əsən küləkdən
Bu millət bir neçə yerə bölündü.
Biri digərini iynələməkdən,
Elə bil çevrilib əqrəbə döndü.

Bu ona şər atır, o buna böhtan,
Allah özü çatsın fəryadımıza.
Bezib özümüzü damğalamaqdan,
İndi də keçmişik əcdadımıza.

Yaxşını kənarda axtarıyıq biz,
Fərqi bilmirik boşla dolunun.
Savaş meydanından əkilməyimiz
Adına yazılıb Qoç Koroğlunun :
«İgidlik on imiş, doqquzu qaçmaq».
Bizim kimliyimiz bu imiş ancaq?

Özünü kiçiltmək hardandı bizdə?
Nədir özümüzə bu şər, bu böhtan?
Bizim aşağılıq düşüncəmizdə
«Öküz olmaz imiş ev danasından».

«O qızıl aparıb ölkədən» – deyə
Böhtan da yamadıq Rəsulzadəyə.
Axı, bir uyarı olar yalanın.
Dünəni bu günə satma sən bu gün.
Özü başdan-başa qızıl olanın
Nəyinə gerekmiş qızıl, bir düşün.

Sən Allah, daş atma sən büllur suya,
Vaxt gələr vicdanın qınayar səni.
Amandır, qoymayaq qarşı-qarşıya
Gəlin, Nərimanla Rəsulzadəni.

«Babək soyköküylə bizdən deyilmiş»,
Xətai islamı ikiyə bölmüş.
Fətəli allahsız, Vaqif «baz» olmuş,
Filankəs bir qədər yerlibaz olmuş.
Gecəli-gündüzlü Hadi dəm idi,
O, əyyaş, bu, fərsiz, o, biqəm idi.
Biri qərəzkardı, biri xəsisdi
Bu, ondan yaxşıydı, o, bundan pisdi.
Böyükklər önündə o, bir köləydi,
Natəvan beləydi, Həcər beləydi».

Rəhmət oxumuruq amma bir kərə
Tarix qoyub gedən rəhmətliklərə.
Bir soruşan yoxdur, axı, sən nəsen?
Bəs sən bu millətə nə gətirmisən?
Güdaza verdiyin bu böyükklərin
Yüzdə biri qədər nə iş görmüsən?

«Divan şairləri yaramır bizə,
Yoxdur uyarlığı zamanəmizə.
Fikrətin¹ oğlu da əl çəkdi dindən,
Getdi öz yurdundan, öz vətənindən.
Hamid² pyesləri Batı təqlidi,
Akif³ də, Fazil⁴ də bir dindar idi.

Doğudan Batıya at çapıb tez-tez,
Atalar nə qədər cəbhə yardılar.
Batinın önündə fəthlərimiz
Bu gün yeni nəslə utandırıldı.»

Özünü kiçildən ey türk, bir düşün,
Varaqla tarixi bir də dərinədən.
Niyə batılılar utanmır bu gün
Dünənki o xaçlı yürüşlərindən?

¹ Türk şairi Tofiq Fikrət nəzərdə tutulur

² Türk şairi Əbdülhəq Hamid

³ Məhmət Akif

⁴ Nəcib Fazil

Özgənin önündə kəkələməklə,
Dədəni, nənəni ləkələməklə
Ulu keçmişini niyə danırısan?
Ulu şöhrətinə nə qısqanırsan?
Bir heç olduğunu qanırsan özün,
Ulu şöhrətini götürmür gözün.

Sözün doğrusa da, demə, sən Allah,
Birinə turançı, birinə məddah.
Əgər eyləsə də, demə, a qardaş,
Birinə qəsbkar, birinə əyyaş.

O vaxtdan bu vaxta sular durulmuş,
Haqqı indi bildik, bu ki, sirr deyil.
Fərqli düşüncələr həmişə olmuş,
Sabah da olacaq, zaman bir deyil.

Zirvədən dərəni görməyinlə sən
Öyünmə, bu deyil uzaqgörənlik.
Dərədən zirvəni gör, deyim əhsən,
Bax, buna deyərlər ərlik, ərənlik.
Bu günün gözüylə dünənə baxsan,
Keçmişə qiymətdə yanılacaqsan.

Əvvəl özümüzü görək, anlayaq.
Bizə ağıl verib o ulu tanrı.
Görə bilmişdikmi biz on il qabaq
Bu gün gördüyümüz bu oyunları?

Çox şey ummuruqmu biz atalardan?
Bugünkü dərdlərə biz yadıq məgər?
Bizdən əvvəlkinə qulp qoymaq asan,
O qulpdan özümüz azadıq məgər?
Nəriman kim idi? Vaxtının oğlu!
Düşünə bilməzdi o, bizim kimi.
Sor öz vicdanından: məgər bu yurdu
O, səndən, ya məndən az sevirdimi?

«Müsəvat», «İstiqlal», «Cəbhə», başqası,
Yolları cürbəcür, məqsəd, məram bir.

Deyə bilərsənmi bunlardan hansı
Bu xalqı, milləti daha çox sevir?

Gəlin, ataları ata sayaq biz,
Ulu məzarlara daş atmayaq biz.
Gəlin, boş-boşuna küyə getməyək,
Onların ruhunu biz incitməyək.

Zaman hökm elədi, dünya dəyişdi,
Bizdən arxadakı qabağa keçdi.
Dünya gözgörəsi şər atır bizə,
Biz də şər atırıq öz dədəmizə.
Harda ayrılacaq da, burda biz birik,
Ulu dədəmizə yol göstəririk.

Haqqı tapdayanıq biz haqq adına,
Dil uzun, əl qısa, fikir dərbədən.
Görən, bu dünyada öz əcdadına
Çirkab atan varmı bu millət qədər?

İyul 2000.

GÖZ YAŞLARI

Harda qəm var, göz yaşı var, orda varam,
Amma özüm ağlamağı bacarmıram.
Məni yordu taleyimlə savaşılarım,
Ürəyimdə düyümlənib göz yaşlarım.
Ah çəkirəm, dərd ürəkdən çıxa bilmir,
Yaşa dönüb, gözlərimdən axa bilmir.

Tək qalmışam, köçüb getdi həmyaşlarım,
Ürəyimə damcılayır göz yaşlarım.
Göz yaşları üzə düşsə, gəlib keçər,
Göz yaşları qəlbə düşsə, dəlib keçər.

İyul, 2000.

YOX – YOX

Haqqı, həqiqəti indi görməyə
«İnsanam» deyənin dözümlü yox-yox.
Mən çox aynalara baxdım «haqq» deyə,
Üzümlü görürəm, özümü yox-yox.

On ildir düşmüşük bir yanar oda,
Varmı bu atəşin yozumu? – Yox-yox.
Əqidəm – qəlb aynam! Mən bu aynada
Üzümlü görürəm, özümü yox-yox.

Avqust, 2000.

ŞÜKÜR ALLAHA

*Oğlum Azərin Kəbə
ziyarəti münasibətilə*

Kəbəyə gedirsən, həccin mübarək!
Aşırsan arzusun bu gün həddini.
Bu yolda mənim də borcumdur demək:
–Allah qəbul etsin ziyarətini.

Vaxt insan oğlunu dayadı küncə,
Arzular, diləklər könüldə dustaq.
Sənin ulu baban ömrü boyunca
Kəbə arzusuyla yaşadı ancaq.

Yığdı quruş-quruş, pulu çatmadı,
Kəbə ziyarəti qaldı gözündə.
Sənin soyadıdır babanın adı,
Onun da arzusu göyərdi səndə.

Yolun açıq olar, ay oğlum, sənin.
Onun qanı axır sənin qanında.
O ulu kişinin, ulu cəddinin
Adı pasportunda, ruhu yanında.

Bu gün əllərimi açıram göyə,
Deyirəm: – Ey baba, rahat ol daha.
Nəvənə bərabər getdi Kəbəyə
Sənin də diləyin, şükür Allaha.

Mart, 2000.

XOŞBƏXTLİK – BƏDBƏXTLİK

Şər ilə xeyirin arasındasan,
Birinin ilkidir, birinin sonu.
Bədbəxtlik içində anlayır insan,
Kim idi, indisə kim olduğunu.

Xoşbəxtlik içində yaman günləri
Yada salmaqdan da çəkinirik biz.
Bugünkü fərəhi danan günləri
Qovur hafizədən ürəklərimiz.

Zaman dəyişərmiş zaman içində,
Dünən rədd etdiyin bu gün doğrulur.
Xoşbəxtlik özü də bir an içində
Dönüb, xoşbəxt üçün bədbəxtlik olur.

Xoşbəxt günlərimdə elə bilirdim
Bu dünya mənimçün yaranıb elə.
Hərdən öz içimdə qürrelənirdim:
«Bundan artığına layiqəm, hələ».

Xoşbəxtin qəlbindən qaçaqdır ələm,
Heç nəyin hesabı, haqqı sorulmaz.
Deyərdim, indi ki belə qadirem,
Yaman gün bir daha qismətim olmaz.

Bədbəxt günlərimdə gördüm, heç demə
Vaxtın dolağında mən heç nəyəmmiş.
Anladım, başımı qoyub çiynimə,
Qadir yox, ən aciz bir bəndəyəmmiş.
Bükdü belimi də bədbəxtlik daşı,
Təklilik – bədbəxtliyin əkiz qardaşı.

Noyabr, 2000.

NƏDİR VƏTƏN NAMUSU?

Sənin bircə yolun var:
Çapıb-talamaq yolu.
Başın qarnından yekə,
Cibin başından dolu.

Kəf gəlmək ustalığı
Kələkdir, bilik deyil.
Var-dövlətlə öyünmək
Hələ kişilik deyil.

Özgənin qoltuğunda
Bizə hürdün, ay yazıq.
Olmayan mənliyinə
Sən tüpürdün, ay yazıq.

Tərəzidə çəkirsən
Milyon-milyon dolları.
Əlacsız bir qaçqına
Qıymadın on dolları.

Özgənin kölgəsinə
Sığınıb daldalandın.
Kişilər cərgəsində
Özünü kişi sandın.

Topladığın sərvəti
Hamı bilir, günbəgün
Kölgəsinə girdiyin
Əclaf ilə bölüşdün.

Evindəki bicinlə
Danışdın özgə dildə.
Sən hardan anlayasan
Millət nədir, Vətən nə?

Nədir Vətən namusu?
Nə dərk edər, nə anlar –
Bu zavallı millətin
Dərisini soyanlar.

Sən nə biləndən oldun,
Nə də ki, dinləyəndən.
Mən sənə «eşşək» dedim,
Eşşək incidi məndən.

Avqust, 2000.

AHƏNG

Torpağın nəfəsi, yarpağın səsi,
Suyun şırıltısı, quşun nəğməsi,
Qürub şəfəqləri, dan şəfəqləri
İlkimiz – Adəmdən, Həvvadan bəri
Allahın dilidir...

O dili bilmək,
O dildən axırı, əvvəli bilmək,
Həm eşidə bilmək, həm duya bilmək,
Göydəki rəngləri oxuya bilmək,
Bizə Allah payı – bir inam gerek.

Allahdan o payı ənam istəyəm,
Şübhədən sıyrılan inam istəyəm.
Ey qadir Allahım, inam ver mənə,
Rəngdəki hikməti dərk etdir mənə,
Səsdəki mənanı eşitdir mənə.
Adəmə dediyin o ilk söz nədir?
O ilk söz o ilk kəlmə hansı dildədir?
Özün yaratdığın o söz var ikən,
Səslərin diliylə danışdın nədən?
Rənglərin diliylə danışdın nədən?
Haqqın şərbətini biz damla-damla
İçib, qovuşarıq sənə inamla.

Əgər inam varsa, demək mən varam,
Atəşdə yanmaram, suda batmaram.
Allah, hikmətini əta et mənə,
O sirli dilini sən öyrət mənə.
Bilim, quş nə deyir, bulaq nə deyir,
Külək nə, ağac nə, yarpaq nə deyir.
Hikməti nə imiş göylərin, yerin,
Üfüqdə qızaran əlvan rənglərin?
Göz qırpıb ulduzlar bir-bəbir bizə,
Göylərin sirrindən nə deyir bizə?
Aləmdə hər şeyin bir sonu varsa,
Axan dayanırsa, yanan sönersə,
Sənin sığındığın sonsuzluq nədir?
Allahım, özün de, var nə, yox nədir?

Başımın üstündə bir quş uçurdu...
Verdiyim suallar üzümə durdu.
Seyr etdim göyləri, seyr etdim yeri.
Mənə hay verirdi sanki dağ-dərə.
İnamla dinlədim mən o səsləri,
Könül gözü ilə baxdım rənglərə.
Nə səsi anladım, nə rəngi duydum,
Yalnız onlardakı ahəngi duydum.
İlahi, bəlkə də, sənin varlığın
Elə bu ahəngin, bu uyarlığın
İçində gizləniş... Axı, biz nəyik?
O sirri bilməyə aciz bəndəyik.
Allah, hikmətini bəyan et mənə,
O sirli dilini sən öyrət mənə.

İyul, 2000.

MƏNİM ANA DİLİM

Mənim ana dilim – mənim kimliyim,
Pasportum, özümə öz hakimliyim.
Mənim mənliyimin füsunkarlığı,
Danışan kamalı, ağıldır dilim.
Millətin varlığı, yurdun varlığı
Sənin varlığına bağlıdır, dilim.

Məni həm babamla, həm də nəvəmlə
Bağlayıb, uzanan tarix bağımısan.
Dünənim, sabahım, üstəlik hələ
Mənim söz hünərim, səs bayrağımsan.

Sənsiz adım – haram, vətənim haram,
Ana südü kimi halalım dilim.
Harda sən varsansa, orda mən varam,
Ey mənim ulduzum, hilalım dilim.

Daşlardan süzüldün sən zaman-zaman.
Suyu saflaşdırır daşdan keçməsi.
Yarandı dumduru damcılarından
Bayatı çeşməsi, dastan çeşməsi.

Sözü öz yerinə qoymaq təhrini
Ustadlar öyrətdi bizə birbəbir.
Sənin qüdrətini, sənin sehrini
Göstərdi dünyaya Füzuli, Sabir.

Mənim ana dilim, möcüzəm, sehrim
Çəpərlər dağıdar, qapılar qırar.
Bəzən birçə kəlmən ən dərin fikrin
Üstünə nur salıb cilalandırar.

Fərqini bilməyib ağdan qaranın,
Adam var, bu dili yad sayar bu gün.
Dədəsi bu dildə cəbhə yaranın
Özü özgə dildə banlayar bu gün.

Hansını söyləyim? Mismi, dəmirmi?
Yalnız öz səsile cingildəmirmi?

Mis səsi bənzəməz dəmir səsinə,
Onların dilidir onların səsi.
Bənzəməz bülbülün tərənəsinə
Qarğa qarılıtsı, hop-hop nəğməsi.

Nə yarpaq, nə külək, nə metal, nə quş
Səslənmir, oxumur özgə dilində.
Bəs sənə nə düşüb, ay dili yanmış,
Yad dildə ötürsən öz mənzilində?

Namusdan bixəbər, vicdandan uzaq,
Vəzifə kürsüsü məramdır sənə.
Vətənin dilini sevməyən alçaq,
Vətənin çörəyi haramdır sənə.

Mənim mənliyimin füsunkarlığı,
Danışan kamalı, ağıldır dilim.
Vətənin varlığı, xalqın varlığı
Sənin varlığına bağlıdır, dilim.

Avqust, 2000.

TANIT MƏNİ MƏNƏ

İlahi, yaradıb heç nədən bizi,
Can verdin, ruh verdin, xilqətə qatdın.
Sonra özün yazıb taleyimizi,
Bizi özümüzsən sən sirr yaratdın.

Mən kiməm? Nəçiyəm? Məqsədim nədir?
Bildim ilk həddimi, son həddim nədir?
Nə idim, görəsən, cövhərdən əvvəl?
Burdayam, hardaydım bu yerdən əvvəl?

Min eşqin, min fikrin quluna döndüm,
Min-min də diləyin yoluna döndüm.
Arzular yolunda kotan çəkənəm,
Demək, bir deyiləm, demək, mən minəm.
Bəs, niyə sən məni bir yaratmısan?
Sən məni özümə sirr yaratmısan.

Göz verdin, bu gözəl dünyanı gördüm,
Yüz çərək, min çərək o yanı gördüm.
Bəs, bu nə sirdi ki, ancaq bir cə dəm
Özümü necə var, görə bilmirəm?

Mənə qulaq verdin, çox uzaqları
Eşidə bilirəm, hər səs bir aləm.
Uçulur içimdə dərd qalaqları,
Onların səsini eşidəmmirəm.

Tanıyır özünü, zənn edir hamı,
Əslində, özünü tanımır insan.
Bir saat sonrakı hal-əhvalımı
Niyə qulağıma pıçıldamırsan?

Qəfil bir zərbədən qorunum o gün,
Axı, bu dünyada qədrimizçün
Xeyirlə bərabər, şər yaratmısan,
Bizi özümüzsən sirr yaratmısan.

Dünənki səhvimdən öz ibrətimə
Bəs niyə mən bu gün dərs götürmürəm?

Uyub öz arzuma, öz niyyətimə,
Şeytanın felini niyə görmürəm?

Yarəb, ümidim də, pənahım da sən!
Sənə açıqdır hər gecə əllər.
Bəs, axı, sən bizə ağıl vermişən,
Şeytandan acizmi aqlımız məgər?

Ağıl mədədə yox, ağıl başdadır.
Bəlkə, mən başqayam, ağıl başqadır?
Axı, sən ki, bizi hürr yaratmısan
Hürriyyət içində neçin insanı
Sən özü-özünə sirr yaratmısan?

Mənə duyğu verdin... şükür, xudaya!
Şükürlər verdiyin bu qadir paya.
Qəfil eşitdiyim səsdən, nəgmədən
Duyğular saz tutur könlümdə birdən.
Elə ki içimdə dəyir sim-simə,
Dönür duyğularım şerlərimə.

Elə ki, soruram kiməm, nəyəm mən?
Usanıb baxıram yoxdan varıma.
Anlayıb, eşidib, gördüklərimdən
Min pay çox borcluyam duyduqlarıma.

Amma duyğular da aldadır məni,
Bilirəm, yanında çoxdur günahım.
Ayıra bilmirəm dostdan düşməni,
Tanıt məni mənə, tanıt, Allahım.
Dedim ki, özümə sirrəm, tilsiməm
Aç mənə sirrimi, görüm, mən kiməm?

Dekabr, 2000.

ƏZAN BORCU

«O Ağdama mənim bir
əzan borcum var»
Hacı Arif Babayev

Ay Arif, dilini öpüm, yaxın gəl,
Mən sənə o böyük borcuna qurban.
De, varmı dünyada bir savab əməl
Allah qarşısında borc ödəməkdən?

Ödədin şərəflə... görürük bunu
Kəbə səfərində, həcc imanında.
Ödəyə biləsən bütün borcunu,
Borclu qalmayasan Allah yanında.

Catdıraq, borcumuz unudulmasın,
Allah nidasını göylərə yerdən.
«Allah Əkbərimiz» əskik olmasın
Bizim göy kaşılı minarələrdən.

İndi necə dözək, qardaş, bu dərdə?
O halal torpaqlar ayrıldı bizdən.
Ağdamda, Şuşada, ya Kəlbəcərdə
Bayquşlar ulaşır minarəmizdən.

Biz ayrı düşmüşük ulu tanrıdan,
Gəlin, cəza kimi anlayaq bunu.
Vədin öz yerində... Ancaq heç zaman
İnsan unutmasın Allah borcunu.

Sən əzan verəndə... Allah adıyla,
Təzədən güləcək üzə o torpaq.
Tanrıya xitabın nur qanadıyla
Bütün Qarabağı qucaqlayacaq.
Bizi sarsıtsa da bu dərin yara,
Gecənin sonu var, gələcək o son.
İndi yetim qalan o torpaqlara
Bir əzan borcun var, bir nəğmə borcun.

Dekabr, 2000.

TƏMƏNNA

Bu zəlil millətimin naləsi qəlbimdə ikən,
Yaşadım yetmiş, yetmiş beşi bilməm necə mən?
Necə dözdüm Qarabağ cənnətimin tapdağına,
Necə dözdüm yaşayırkən bu könül, göz dağına?
Necə dözdüm dizəcən batdığımız zığlığa mən,
Necə dözdüm bu qədər zülmə və haqsızlığa mən?
Necə dözdüm dilənən körpələrin ah səsinə,
O halal torpağa həsrət qocanın naləsinə?
Ulu tanrım, dözüürəm, amma dözəmmir bu Vətən.
Açıram əllərimi hər gecə dərğahına mən:
– Ulu tanrım, ya bu zillətləri biryanlıq elə,
Ya da bayramlıq üçün şairi qurbanlıq elə.

Dekabr, 2000.

ONUN GÜCÜ XALQDA, KƏSƏRİ HAQDA

Ə. Elçibəyin xatirəsinə

Bizimlə bərabər bir böyük yaşar,
Nöqsan axtarırıq ancaq biz onda.
Elə ki, itirdik, haqq aşib-daşar,
Dönər böyüklüyə nöqsan, bir anda.
O, öz işığını dürtməz hər gözə,
Yalnız o dünyadan göndərər bizə.

O, öz ürəyini millətə verdi,
Köksündə bu xalqın qəlbi döyündü.
Onun millət dərdi, məmləkət dərdi
Göyərüb cismində xərçəngə döndü.

Hələ bu dərdə də «qismətim» deyə
Allah payı kimi o, şükran oldu.
Şükranlıq önündə bu an ölüm də
Bəlkə, gəlişinə peşiman oldu?

Hədəyə, təhqirə dözdü, dinmədi,
Öz namus yükünü daşdı ancaq.
Heç kəsin bəxtinə qibtələnmədi,
O, öz taleyini yaşadı ancaq.

Hamını düşünən, sevən, duyan kəs
Qıymadı özünə bircə xoş günü.
Bir an özü üçün yaşamayan kəs
Xalqa qurban verdi bütün ömrünü.

Ona bu fərasət hardanmış, görən?
Onun gücü xalqda, kəsəri haqda.
O, xalqın önündə əyildiyindən,
Tabutu önündə əyildi xalq da.

Endi mələk kimi göylərdən yerə,
Dünyadan namusla keçdi Elçibəy.
O, qəbrə köçmədi, sığmazdı qəbrə,
Millətin ömrünə köçdü Elçibəy.

Qəlbi Azərbaycan, gözü Türkiyə,
Yaşadı «türk» deyə, öldü «türk» deyə.
Bağladı turana o, imanını,
Bu iman onunçün ömürdən baha.
Məgər təsadüfmü? O, öz canını
Gedib, Türkiyədə verdi Allaha.
Yandı bizim üçün, duymadıq onu,
Çatmadı işığı gözlərimizə.
O, öz istisini, o, öz nurunu
O biri dünyadan göndərdi bizə.

24 avqust, 2000.

NƏFS – İMAN

Günəşdən hərərət, sudan od aldıq,
Sürətin gücünə göyə ucaldıq.
Ərzin bu ucuna çatdırdıq o an
Ərzin o ucundan gələn səsini,
İşıq sürətini alıb işıqdan,
Yumruğa döndərdik Yer kürəsini.
Köhnə mizanları dağıdıb qırdıq,
Dağların belindən yollar aşırıdık.
Dünyada çox şeyi dəyişdirmişik,
Dünyaya bir təzə biçim vermişik.

Yalnız özümüzü dəyişmək çətin,
Acizlik önündə zatın, fitrətin.
Böldük bu dünyanı biz qitələrə,
Bildik gecəmizi, gündüzümüzü.
Dünyanı tanıdıq: bu dağ, bu dərə,
Amma tanımadıq öz-özümüzü.

Mən hardan gəlmişəm, bilə bilmədim,
Yönüm hayanadır, hələ bilmədim.
Bizdənmi törəyir əməllərimiz?
Bu sual önündə baxırıq göyə.
Gəldiyimiz yerə gedəcəyik biz,
Yoxsa, başqa yerə, yaxud heçliyə?

Bilmədim, dünyada məramın nədir,
Bilmədim, halalım, haramım nədir.
Bəzənsə seçmirik biri-birindən
Yanlış addımları, düz addımları.
Nöqsanı düzəltmək istərik, nədən
Dəyişə bilmirik biz addımları?

O şeytan şərinin nəqd ləzzəti
Bizə unutdurur nisyə cənnəti.
Şirin nəqdi umur ürəklərimiz,
Tapmır umduğunu mübhəm nisyədə.

Görünən dünyaya aldanırıq biz,
Fərəh nəqddədir, dərd-qəm nisyədə.
Yox, dəyişə bilmir özünü insan,
Nəfsimiz güclüdür imanımızdan.

Sentyabr, 2000.

AĞ BAYRAQ

İtirdim nə qədər yarı, yoldaşı,
Özüm də bilmirəm indi mən kiməm?
Ağ bayraq qaldırdım həyata qarşı,
–Təsliməm, təsliməm,– dedim, – təsliməm.

Vallah, bu dünyaya marağım ölmüş,
Mənimiçün nə fərqi qaradan ağın.
Hissim, həyəcanım çoxdan gömülmüş,
Qaldım ümidinə soyuq bir ağlın...

Gün axşam olunca sürür il qədər
Elə bil bir ömrün birəcə günlüyü.
Həvəs yox, istək yox, fikir dərbədər,
Nə yaman olurmuş ruh düşkünlüyü.

Təsliməm deməkdir, axı, ağ bayraq.
Mən onu səslərəm: – Gəl, ey əcəl, gəl.
Bayraq ağ, qədim ağ, içim-çölüm ağ,
Ruhum kəfənlənib cismimdən əvvəl.

Avqust, 2000, Şəki.

GÜNAHIN VARMIDIR?

– Günahın varmıdır?
Dedim: – Dünyanın
Əyrisi bir yana, düzü günahdır.
Mayası palçıqsa əgər insanın,
Dünyaya gəlməyin özü günahdır.

2000.

HƏRƏNİN ÖZ PAYI

Düşüb yoxuş boyu yolun ağına,
Çıxdıq dostlar ilə «Xan yaylağı»na.¹
Hava seyrəlirmiş, heç demə, dağda,
Bir tərəf dərədi, bir tərəf yaldı.
Zirvənin ucunda, bu ucalıqda
Nəfəsim tängidi, gözümlə qaraldı.
Çəmənlik içində çiçək qomları,
Yalın zirvəsində qar şırımları.
Dəyələr ağarır dağ döşlərində,
Qoyunlar, quzular örüşlərində...
Papağa bənzəyir dağda binələr,
Kölgəli qayalar gün soracağında.
Nağıllar qoşubdur bizim nənələr
Qışın aralarında, yayın dağında.
Başımız üstündə bir qartal süzür,
Bulud dənizində elə bil üzür.
Gərir sinəsini əsən yellərə,
İti gözlərini zilləyib yerə
Qartal ov axtarır qalxdığı dağdan.
Heyrətdir, heç demə, o ucalıqdan
Yerdə böcəyi də görə bilirmiş,
Allah qartala da bu haqqı vermiş.

Hərənin öz payı, ey insan, düşün.
O ulu yaradan yaşamaq üçün
Qartala iti göz, pələngə pəncə,
Şirə qüvvət verib, biz düşünəcə.

Avqust, 2000.

¹ «Xan yaylağı» Şəkiddə 1700 metr ucalıqda olan dağın adıdır. Bu il Tehran adlı bir iş adamı vaxtilə yalnız at və qatırla çıxıla bilən o dağa öz vəsaiti hesabına maşını yolu çəkmişdir.

QIRIN BİR-BİRİNİZİ

Parçalandı ana Vətən.
Necə dözdün bu dərdə sən?
Meydan açdı,
Qələmindən alov saçdı
O dəhşətli gündən bəri
Həm o tayın, həm bu tayın şairləri.
Üsyan edib yerə, göyə,
Dözəmmədik iki yerə bölünməyə.

Bu gün isə bölünmüşük min bir yerə:
Firqələrə, bölgələrə, məhlələrə.
Bu bölümdə
Bizim vahid sandığımız millət hanı?
Bakı xanı, Şəki xanı,
Gəncə xanı, Quba xanı...
Qırın biri-birinizi,
Dönüm sizin gözünüze.
Vətən nədir, millət nədir?
Gün ağlayın özünüze.
Bölündükcə xırdalandıq,
«Məni» sevdik, «bizi» dandıq.
Öz bağımsız dövlətimiz qurulalı
Didişirik – «sən oralı, mən buralı» –
Deyə-deyə.
Bir ölkəyə
Hərəməz bir ad qoyuruq.
Himnimizi
Hərəməz bir ayrı səsle oxuyuruq.
Bir ahəngə uşmayır
Zil səsləri, bəm səsləri,
Qəm səsləri, dəm səsləri.
Gözün aydın, ana Vətən,
Qayıtmışıq xanlıqlara biz yenidən.
Başın mənim, qolun özgə,
Qıçın mənim, əlin özgə.
Bir yandan da rus dillilər
Xalqa deyir, adın mənim, dilin özgə.
Sən bir bütöv ola-ola,
Biz bölmüşük bu bütövü qıça, qola.

Qıçın qoldan xəbəri yox,
Sağın soldan xəbəri yox.

Yazıq Vətən xəstə düşdü
Bu bölgülər azarına dözə-dözə.
Vətən nədir, millət nədir?
Qırın biri-birinizi,
Dönüm sizin gözüünüzə.
Bu dünyanın iki qütbü, iki üzü,
Bir gecəsi, bir gündüzü.
Çeçen qırır düşməni,
Biz də qıraq özümüzü.

Avqust, 2000.

MƏSLƏHƏT

Tərəddüd ürəyi parçalayanda,
Seçimdə özünü gücsüz sayanda
Fikir haçalanır, yol haçalanır,
Biri təsdiq edir, o biri danır:

Beləmi yaxşıdır, eləmi yaxşı?
Kəsiri yaxşıdır, ya cəmi yaxşı?
Gecə yola çıxım, yoxsa, gündüzümü?
Hansı yolla gedim, kəsəmi, düzmü?
İçimi gəmirən fikirlərimi
Deyimmi, susummu, yoxsa, lal kimi?

Şübhə könlümüzü dəlib oyunca,
Düşür yadımıza dostlar, yaxınlar.
Hamının kimdənsə ömrü boyunca
Məsləhət almağa ehtiyacı var.

Tapıb ən düz yolu ona göstərmək
Sənin böyüklüyün, fəzilətidir.
Amma gerçək budur: Məslət vermək
Məsləhət almaqdan min pay çətindir.

«Seçdiyim o yolu ona deyimmi?
Sonuc düz çıxmasa, onda neyləyim?»
Durur göz önümdə uca dağ kimi
Onun müşkülünə cavabdehliyim.

Suallar çox çətin, cavab dərində,
Oğulsan, seç görüm qaradan ağı.
Mən özüm olsaydım onun yerində,
Tək necə aşardım bu müşkül dağı?

Qəlbində fikirlər verir səs-səsə,
İkisi yanlışsa, birisi haqlıdır.
Qorxma, de fikrini, qəlbin düz isə,
Dediyn o yol da düz olacaqdır.

Varmı elə qapı ola büsbütün
Döyənün üzünə həmişə bağlı?
Özündən daha çox başqaları üçün
Daha düz işləyir düzlərin ağılı.

Avqust, 2000.

BARI, DÜŞMƏN OLMA

Mən dedim, o dedi...

Birdən qızıxdı,
Qaydanı, nizamı, sərhəddi aşdı.
Gördüm, ən adicə bir həqiqəti
O, gözgörəsinə bəyənmir, danır.
Pisliklə yoğrulub onun xisləti,
Açıq-açıqına haqqa qısqanır.

Geriye çəkilib, mən burda susdum
Elə düşündü ki, artıq uduzdum.

Bu haqq düşməninə tutub üzümü,
Dedim gülə-gülə axır sözümü:
– Bilmədin, anlatdım, bilmədin yenə,
Barı, düşmən olma bilmədiyinə.

Aprel, 2000.

DİL – VƏTƏN

Demirəm ki, mən dağı
Dağ üstünə qoymuşam.
Deyirəm ki, həmişə
Xalqı önə qoymuşam.

Demirəm ki, bu xalqın
Hər dərdinə yanmışam.
Deyirəm ki, bu yolda
Bol düşmən qazanmışam.

Demirəm ki, Sabirəm,
Cəliləm, ya Hədiyəm.
Deyirəm ki, onların
Dərdini dilləndirən
Cılız səslə bir neyəm.

Demirəm bu ölkədə
Mənim haqqı-sayım var.
Deyirəm ki, dünənki
İstiqlal savaşında
Mənim də öz payım var.

Demirəm alim olub,
Öz peşəmə vuruldum.
Amma bizim gəncliyə
Ög xalqını sevdiren
Yaxşı müəllim oldum.

Demirəm bu millətin
Mən də öz haqq səsiyəm.
Amma mən öz yurdumun,
Bir də ana dilimin
Dəli-divanəsiyəm.
Vətən dildir, dil vətən.
Ayırmaq mümkünmüdür
Onları bir-birindən?
Deyirəm ən adicə
Bir vətənpərvərəm mən.
Dilimin namusunu

Qoruyan əsgərəm mən.
Vətənimin, dilimin
Gələcəyi ən böyük
Dərdi-sərimdir mənim.
Onların düşmənləri
Düşmənlərimdir mənim.

Sentyabr, 2000.

Qoruyan əsgərəm mən.
Vətənimin, dilimin
Gələcəyi ən böyük
Dərdi-sərimdir mənim.
Onların düşmənləri
Düşmənlərimdir mənim.

Oktyabr, 2000.

SALAM-RÜŞVƏT

Salam verdi, almadılar
Füzulinin salamını.
Nəvələri əzbər dedi
Sayılmazın kəlamını.

Axı, Allah salamının
Bu dünyada qiyməti yox.
O verdi Allah salamı,
Bəndə verən rüşvəti yox...

Noyabr, 2000.

BURDA DAYAN, BURDA DUR

«Ya Məhəmməd, səndən
ruh haqqında sorsalar, de
ki, Ruh rəbbimin əmrində-
dır. Bu barədə mənə heç nə
deməmişdir».

Allahım, sən bu sirri açmadın peyğəmbərə,
Hərə yozdu bir yerə.
Allahım, öz elçinə demədin sən bunu,
Bəs, biz kimdən öyrənək ruhun nə olduğuun?
Deyirəm, yəqin, sən
Yaratdığın bəndənin
Bu sirri bilməsinə ehtiyac yox, lüzum yox?
Əgər bu belədirsə, mənim başqa sözüm yox.
Amma bir gerçək də var:
Dilini bilmədiyim quşları dinləyəndə,
Gözlərə görünməyən küləklər inləyəndə,
Yuxumda öz inancım məni məndən soranda,
Hissim, fəhmim, gümanım mənə başqa dünyadan
Bir şeir yazdıranda,
Qəlbim gizildəyəndə bir yanıqlı nəğmədən
Gözə görünməyəni görür, qulaqlarımla
Eşidilməz olanı eşidirəm mən, nədən?
Əsl gerçək budur ki, burda dayan, burda dur!
İnsan insanlığında
Cisminə yox, ağılına və ruhuna borcludur.

Oktyabr, 2000.

TAMAH

Dədələr deyərdi, səbr et, şükr elə,
Yemək mümkün deyil qismətdən artıq.
İndi şeytan ilə verib əl-ələ
Qismətə deyirlər, bitdi zamanın,
Bu təzə meydandan çəkil sən artıq.

Allahın verdiyi payı, qisməti
İndi Allah deyil, bəndələr bölür.
Talayıb sökürlər bu məmləkəti
İndi xeyir bölmür, indi şər bölür.
İnsanlığ necə də unudulmuş,
İnsanda nə boyda tamah olarmış.

Tamah ürəklərdən çalib mürvəti,
Nəfsə haqq paltarı geyindirirlər.
Taleyn əlindən alıb qisməti,
Taleyn özünə tale verirlər.

Qızıb həris gözlər, bozarıb üzlər,
Buynuz-buynuzadır indi öküzlər.
Cani canı ilə öpüşür indi,
Oğrudan-oğruya pay düşür indi.
Ahr öz payını qapan-qapandan,
İt də qoyun umur indi çobandan.

Rəngini, yönünü dəyişdi aləm,
Deyirlər, qoy yeyən yeyənin olsun.
Demirlər, yüzünü mən götürmüşəm,
Nə olar, biri də, qoy, sənin olsun.

Girib öz qınına hamı qul tək,
Açılan əllər də haqdan kəsilmiş.
Tamah bıçağıyla içimizdəki
Qeyrət damarımız çoxdan kəsilmiş.

Tükənmir, əksinə, arzularımız
Çoxalır günbəgün, artır ilbəl.
Zülm etmək günahdır, dünyada yalnız
Tamaha zülm etmək günahdan deyil.

Həqiqət ölüdür, yalan dipdiri.
Əyrilik işləyib qana, iliyə.
Çox işdə qalsaq da hamıdan geri,
Rüşvətdə çıxmışq birinciliyə.

Mən belə görürəm, iş-işdən keçib,
Ürək piylənibdir, baş piylənibdir.
Tamahn qılınıc atəşdən keçib,
Zülmün daşı ilə bülöylənibdir.

Noyabr, 2000.

HƏSRƏTİMİZLƏ YAŞID OĞLAN

Çadırdə böyüyən on yaşlı körpə,
Həmişə gözləri o yaşlı körpə
Muğan düzlərinə çiləyir bu gün
Yetim «Qarabağın şikəstəsini».
Muğan naləsinə bələyir bu gün
Doğma Şuşasının fəryad səsini.

Gərdisin yönünü dəyişməsində
Silkinib dağların arana köçdü?
Sənin könül yaxan cəh-cəh səsinə
Muğamlı Qarabağ Muğana köçdü.

Hələ görməmişən doğma yurdunu,
Sənin taleyindən çaldılar onu.
İsa bulağının zümzüməsini,
Daşaltı çayının şaqraq səsini
Eşidib, suyunu hələ içmədən
O səsi qaynatdın boğazında sən.

Çadırdə çəkdiyn zülmün, zillətin,
O doğma yerlərə sonsuz həsrətin
Qarabağ ruhundan ruh vermiş sənə,
Baba ocağını göstərmiş sənə.

Abi-havasıdır Cıdır düzünün
Qəlbindən süzülən o iniltilər.
Şuşanı yaşadan cəh-cəhin bu gün
Alışan Muğana sərinlik çilər.

Torpaq əsir oldu o vaxtdan bəri,
Anlaya bilmirik, lalıq, kırıq biz.
Qaytara bilməyib doğma yerləri,
Sənin qabağında günahkarıq biz.

Səbrimiz ümidə güvənmir daha
Sənin yaşın qədər göz yaşımız var.
Bir az nazilsə də, şükür Allaha,
Hələlik itməyib, yaddaşımız var.

Bizə hər tərəfdən tələ qurulmuş,
Oyun oynayırıq biz hələ sözlə.
İndi sənin yaşın lap yaşid olmuş
Halal yurdumuza həsrətimizlə.

Daşaltı çayının şaqraq səsini,
İsa bulağının zümzüməsini
Eşidib, suyunu hələ içmədən,
De, necə qaynatdın boğazında sən?

Torpaq nisgililə sinədağlısan,
Sən ki, o yerlərə belə bağlısan,
O buz bulaqları, uca dağları
Sən, ey ürəyində yaşadan oğlan,
Bizim verdiyimiz o torpaqları
Deyəsən, düşməndən sən alacaqsan.

Oktyabr, 2000.

Nə deyir qışqıran zəngin səsləri?
Səslərin rəngi var, rəngin səsləri.
Nədən, gah göy olur, gah da qırmızı,
Mənim içimdəki cəngin səsləri?

İyun, 2000.

BİGANƏLİK – KORLUĞUMUZ

Daş atılır.
Sən tutursan öz başını,
Mən tuturam öz başımı,
Unuduram qardaşımı.
Biganəyik həm sən mənə, həm mən sənə.
İkimiz də bu nöqtədə
Biganəyik bu millətə, bu Vətənə.
Xidmətinin qayəsini dana-dana,
Zülm edəndə
Aydan arı, sudan duru bir insana,
Biz dinmirik.
Hələ biri-birimizə
Şər atmaqdan çəkinmirik.
Haqq tapdanır, biz susuruq,
Haramzada haqqı danır, biz susuruq.
Mən susuram,
sən susursan,
o da susur.
Əyri gülür, düz qan qusur.
Dünən məni incitdilər
Haqsız yerə,
Sən görmədin görə-görə.
Bu gün sənə zülm etdilər,
Mən görmədim görə-görə.
Sonu nədir bu korluğun –
Bu mənəvi nankorluğun?
Vətən oğlu mənliyini unudursa,
Mən koramsa, sən korsansa, o da korsa,
Demək, bizim bu məmləkət
Qaranlıqdır başdan-başa.
Başımız da hədəf olur yağan daşa.
Bu ölkədə bir görən yox,
Kor əkirik, kor doğuruq.
Daşa dəyir atdığımız hər oxumuz.
Biganəlik – korluğumuz.
Qardaş, sevgi torpağından gül göyərər,

Biganəlik torpağından kol göyərər.
 Biganəlik – ən dəhşətli
 Mərazidir bu millətin.
 Bu da başqa bir üzüdür cəhalətin.

Avqust, 2001.

MİLLƏTƏ XİDMƏT

Bir milləti yüz topluma, yüz tayfaya böldük.
 Böldükcə kiçildik və kiçildikcə üzüldük.
 Birdirsə əgər millətimiz, birsə bu torpaq,
 Bir olmalıdır ölkədə amalımız ancaq.

Daim dolanır bir oxun ətrafına pərgar
 Yurddan savayı heç kəsə yox məndə itaət.
 Bir məqsədimiz, bir yolumuz, bir sözümüz var,
 Bir firqəyə, bir şəxsə deyil, millətə xidmət!

Yanvar, 2001.

DİLƏKLƏRİN RİCASI

Məktublar yığın-yığın, məktublar qalaq-qalaq.
Kimi məndən iş umur, kimi mənzil, kimi haqq.
Bir millətin haqqını yeyən haqsız «haqlılar»,
Haqqından çox götürən bu əli çomaqlılar
Yarışır bir-birilə, son həddədir bu yarış.
Əzab dolu, dərd dolu bu məktublar yalvarış!
Diləklərin ricası, ürəklərin naləsi,
Məndən kömək istəyən aman səsi, ah səsi,
Əlləri qapılardan üzülən biçarələr
Məndən ümid gözləyib dərdinə dərman dilər.
Təmənnalar, ricalar məni içdən sarsıdır,
Od-alova bürünmüş yalvarışlar, nalələr
Üz-gözümü qarsıdır,
Bilirəm, onlar üçün mən son ümid yeriyəm,
Onların nəzərində həqiqət əsgəriyəm.
Amma onlar nə bilsin, nə bilsin çoxdan bəri,
Mənim haqqım, gerçəyim zülmün dar qapısından
Keçə bilmir içəri.
Onlar bilmir, mənim də əlim çatmır hər yerə,
Mən də yol tapammıram ürəkləri daşlaşan
Ruhsuz bımürvətlərə.
Əlimdə haqq qılınıcı kəsə bilmir yalanı –
Yeddi başlı ilan.
Ölkədə haqq qılınıcı çoxdan düşüb kəsərdən.
Qorusun Allah bizi bundan da beşbetərdən.
Ey məni qadir sayıb məndən imdad istəyən,
Ən adicə haqqını qulluq sahiblərindən
Bir mükafat istəyən,
Güvəndiyin mənəmsə, o, məndən qorxan deyil.
Sən onun qabağında boynubükük bir zəlil,
Mən də sənin önündə elə sənin kimiyəm
Nə qüdrət sahibiyəm, nə sərvət sahibiyəm.

Mənim dərdi-sərimi,
Mənim çəkdiklərimi
Çəkə bilsəydin əgər, dərdinə dərd deməzdin,
Əl açıb öz haqqını sən məndən istəməzdin.

Mart, 2001.

NIYƏ?

Qorxaqdan cəsəreti,
Kobuddan nəzakəti,
Xəindən dəyanəti
Öyrənmişəm həmişə.
Amma lap çoxdan bəri
Məttələm bir işə:

Niyə minnətdar kimi
Bildirmədim hissimi
Mən ömrümdə bir kərə
Məni öyrədənlərə?

Mart, 2001.

BİZƏ ATALIQ EDƏN ARZU

*Alman dostum
N.P.Əhməd Şmideyə
«Arzu fikrə atalıq
etməməlidir»
Alman atalar sözü*

– Tarixdən qocadır bizim əslimiz,
Dünyanın ən qədim millətiyik biz.
Sənin bu arzuna atalıq edən
Fikrinə, qəsdinə qurban kəsım mən.
Amma atalığın yaxşı, pisi var,
Əyrisi, doğrusu, şübhəlisi var.
Düzü, uydurmadan gələsi xeyri
Ziyanlı gerçəyə dəyişmərəm mən.
Düzü düz görərsən, əyrini əyri,
Çıxsaq fikrimizə atalıq edən
O şirin arzunun himayəsindən.

Avqust, 2001.

GETDİYİMİZ YOL

İtirmişik kökdən gələn
Əslimizi, mayamızı.
Saqqız kimi çeynəyirik
Abrımızı, həyamızı.

Niyə unutduq dünəndən
Yaxşını götürməyi biz –
Geriyə baxdığın qədər
İrəlini görməyi biz?

Ölü dədə-babamızdan
Biz dirilər küsən olduq.
Nəfsimizin bıçağıyla
Əslimizi kəsən olduq.

Dur, qardaşım, dayan, bacım,
Bir düşünək qədimizi.
Bilək, hara aparacaq
Getdiyimiz bu yol bizi.

Avqust, 2001.

Sözlerin cirdəli görüb qamadan
Ne qədər istəyən tələfə vətən
Qanlı qardaşlara bəy atamadan
Gah «gəlmə», gah «qayt», gah «yarın» dedin.
Qədimdən var ki at oğurluğu,
Bağca oğurluğu, yerd oğurluğu.
İndi tələfə çıxıb, zəmanə uyğun,
Gözle gördüyünlü dənizə qayıdın.

Səndi qutusunda əvəldib qəzə,
Düziyə təpürən səs oğurluğu.
Nəmiş cənnətimizə artıq vaxt olmas,
Həqiqət bizimcən təpürən olmas.

Avqust, 2001.

ŞEYTANA PAPIŞ TİKƏN

Yaxşı tanıyıram o namussuzu –
Bir qara quruşa dəyməz gövdəsi.

İlbisə, Şeytana papiş tikənə
Demək mümkünmüdür Allah bəndəsi?

Bilməz Vətən nədir, millət nə, dil nə,
Başından yuxarı durar mədəsi.

Dilini yad dilə dəyişdiyindən,
Nə bir amalı var, nə əqidəsi.

Bir dəfə getməyib doğma kəndinə,
Gələr Nyu-Yorkdan, Londondan səsi.

Qayınatasıyla yaşar villada,
Qocalar evində ağlar dədəsi.

Avqust, 2001.

TƏCAVÜZ

Dilçi alim Tofiq Hacıya

Bülbül cəh-cəhinə bənzər dilimiz
Sökülüb dağılır... Yuxudayıq biz.
Min hava çalırq bir qoşa simdə,
Pozulur ahəngi səsin, bölgünün.
Həm sözlün mənası dəyişir, həm də
Özgə sözlər gəlir bu dilə hər gün.

Mənim öz balamı verin özümə,
Özgə balasını istəmirik biz.
Başıma qapazı endirib, demə
Mənim ətəyimə qoz tökürsünüz.

Talana – «fərasət», çapqına – «fürsət»,
Pay-püşə – «nəzakət». rüşvətə – «hörmət»,
Nəfsini güdəne – «fərsiz», «kor» dedik,
Oğru başçısına – «zakon vor» dedik.

Zövq də, əməl də dəyişir bu gün,
Təzə zəkamızın tələblərilə.
Yeni zamanəylə səsleşmək üçün
Çirkli sözlər dolur bu gözəl dilə.

Sözlərin çirkini görüb qanmadan
Nə qədər istəsən təzə söz dedik:
Qanbir qardaşlara heç utanmadan
Gah «gəlmə», gah «qaçqın», gah «yeraz» dedik.
Qədimdən var idi at oğurluğu,
Bağça oğurluğu, yurd oğurluğu.
İndi təzə çıxıb, zamana uyğun,
Gözlə gördüyünü danmaq korluğu.

Seçki qutusunda azaldıb çoxu,
Düzlüyə tüpürən səs oğurluğu.
Namus çiyinimizə artıq yük olmuş,
Həqiqət bizimçün təbərrük olmuş.

Birinin, üçünün, beşinin əli
 Bu boyda millətin çıxmır cibindən.
 Həminin hamıdan gözü kölgəli,
 Oğrular dərs alır «şər məktəbi»ndən.
 Qoruğa möhtacdır qoruqsuz dilim,
 Onun hər kəlməsi bir zərrin kaşı...
 Möhtəşəm saraydır mənim öz dilim,
 Görürəm, sökülür hər gün bir daşı.
 Naşılar əlində söz oğurlanır,
 Kəlmələr zorlanır, nizam korlanır.

Bütöv bir varlıqdır dil də can kimi,
 Mənədir hər yumşaq, hər qalın səsi.
 Ana dilimizdən bir söz itdimi,
 İtir ruhumuzun bir ləl zərrəsi.

Mənəvi sərvətdir hər kəlmə, hər söz.
 Namusla xəyanət durub üz-üzə.
 Xalqın yaratdığı dilə təcavüz
 Ən pis təcavüzdür qeyrətimizə.

İyul, 2001, Şəki.

BƏS NƏ ZAMAN?

Ayrılıqlar qövr eləyir
 Ürəyimin yarasında.
 Bu ölkənin Quzeyiylə Güneyinin,
 Doğusuyla Batısının arasında
 Zaman fərqi yoxsa əgər,
 Bu «doğmalar», bu «ögeylər»,
 Aradakı didişmələr, çəkişmələr
 Bəs, nə demək?
 Bu doğmalar, bu ögeylər
 Bəs, nə zaman yumruq kimi birləşəcək?

Avqust, 2001.

BƏSİMDİR MƏNİM

Villalar, saraylar ucalır göyə,
Qapının üstündə «mənimdir» deyər
Ad, soyad yazılır, qoy sənin olsun.
Birin doxsan olsun, yüzün min olsun.

Yarəb, verdiyinə şükr edirəm mən
Şükranlıq – əqidəm, baxışım, dinim.
Bir həzin nəğmədən, bir qızıl güldən
Aldığım zövq də bəsimdir mənim.

Avqust, 2001.

Niyə zəngin olur əliaçıqlar?
Səxavət bircəni döndərir minə.
Pul böyük nemətdir, bircə şərti var:
Pulu cibinə qoy, qoyma qəlbinə

May, 2001

Körpə beşiyində qədsiz, qərəzsiz,
Kindən, küdurətdən uzaq, tər-təmiz.
Ana üçün belə anlaşılmayan,
Yalnız mələklərə gizli qalmayan
Bir dillə qığıldar...De, nədir bu dil?
Bəlkə, mələklərin dilidir bu dil?

May, 2001.

VƏHŞİ MƏDƏNİYYƏT

- Salam.
- Salam.
- Necəsən?
Əslində, bu sualdan yox ürəyin xəbəri.
İndi hər şey ürəksiz, indi hər şey ötəri.
Soran var, içdən gələn tələblə sorduran yox,
Başqasının qəlbinə ürəklə baş vuran yox.
Hər şey eyni boyada, görünən ağ ağ deyil,
İndi kimsə kimsənin dərdinə ortağ deyil.
Boyalar, ağ boyalar qaraları boyalar,
Ürəklərlə dillərin arsında çuxur var.
Adlayanı görmədim çuxurlardan o yana,
Özgələşib, yadlaşib indi insan insana.
Sən də yalan deyirsən, mən də yalan deyirəm,
Yalanla doldururuq o çuxuru, çalanı.
Sən də pərdələyirsən, mən də pərdələyirəm
Sözün ağ boyasıyla dediyimiz yalanı.
Gözümüzü yaşardır yalanların tüstüsü,
Yalanın zülmətindən görə bilmir göz-gözü.
Yaxşılığı tapdayıb hər şey gedir pisliyə,
Gözəldən çirkinliyə, bütövdən naqisliyə,
İşıqdən qaranlığa,
Abaddan viranlığa.
Yaşamırıq ürəklə, dolanırıq biz belə,
Üstəlik, əl çalırıq, bu əllərin səs ilə
Batırıq gerçəyin, haqqın, düzün səsinə –
Qanımızda qışqıran könlümüzün səsinə.
Sabir qəhqəhələrlə ağladı cəhalətə,
Mənsə göz yaşlarımla qəhqəhələr çəkirəm
Vəhşi mədəniyyətə.

İyul, 2001, Şəki.

GÖZÜMLƏ GÖRMƏDİKLƏRİM

Bu gündən bezəndə dünəni andım,
Qəlbimiz möhtacdır təsəllilərə.
Dünyadan o qədər bıqdım, usandım,
Həsrətlə baxıram ötən illərə,
İnam çəsməyiylə baxırkən birim
On olur, çoxalır xeyrim şərimdən.
Allahım, gözümlə görmədiklərim
Gerçəkdir gözümlə gördüklərimdən.

Mart, 2001.

TABUTLAR GƏLİR

*Əsgərliyə gedəndən
10 gün sonra tabutu və
göndərilən **Tural Bilal**
oğlunun faciəsinə
həsr olunur*

Əsgəri and içdi bayraq önündə.
«Bu el, bu məmləkət mənimdir», – deyə.
Amma neyləyəsən, o, bircə gün də
Yurdun keşiyində dura bilmədi.
Xəyallar, diləklər, arzular rəya,
Həqiqət əyilir, əyri düzəlir.
Rüşvətin gücünə bu gün orduya
Arxasız, adamsız, xəstələr gəlir.

Gecələr dərđini o deyir aya,
Gündüzlər zabitə... Məhəl qoyan yox.
Nəhayət, o düşür xəstəxanaya,
Heç demə, əsgəri adam sayan yox.
Milləti qoruyan əsgərimizin
Haqqını bəs niyə bir qoruyan yox?
Axı, bizimkidir bu el, bu Vətən,
Əlhəzər, əlhəzər biganəlikdən.
Budurmu ölkənin səfərbərliyi?
Vətəndaş dözməyir «Vətən zülmünə».

Atəşkəs dövründə yenə ah-aman!
Əsgər evlərindən fəryad yüksəlir.
Düşməne tək birçə güllə atmayan
Ordudan ölkəyə tabutlar gəlir.

Iyul, 2001.

BİR CANIN İÇİNDƏ...

Gör, məni Allahım necə yaratmış –
Sağım sakit hava, solum boran, qar.
Zülmətdə oyağam, işıqda yatmış,
Bir canın içində neçə halım var.

Bəllidir, görünməz içim hər gözə,
Çölüm xəbərsizdir çəkdiklərimdən.
Ruhumda, duyğumda hər gün bir təzə
Qitəni kəşf edən bir səyyaham mən.

Tapdığım qitədə yer zolaq-zolaq,
Çayırılar, çəmənlər, dərələr, dağlar.
Torpağın üstünü görürəm, ancaq
Torpağın altından nə xəbərim var?
Gör, məni Allahım necə yaratmış –
Zülmətdə oyağam, işıqda yatmış.

Mart, 2001.

SÜKÜT, XƏYAL, MƏHƏBBƏT

Mən sükuta köçmüşəm, sükut – mənim oylağım.
Mən xəyalə köçmüşəm,
Xəyal – arzularımı həqiqətə aparan
Əlimdəki bayrağım.

Xəyal – göydə qanadım,
Yerdə çapan Qıratım,
Dənizdəse yelkənim.
Sükut – məbədim mənim!
Bezmişəm bu dünyanın haylı-küylü səmindən,
Sanıram, qurtarmışam yerin cazibəsindən.
Dünya ilə dünəndən öz əhdimi qırmışam,
Mən özümü sükutla xəyalə tapşırmışam.
Yerdə hər şey ölçülür, hər şeyin bir həddi var,
Yerdə dəryaların da öz cəzri var, məddi var.
Yerin qanunlarına baş əyməyən xəyalım
Mənim sonsuz eşqimi hədsizliyə daşıyır,
Sükutumla qol-qola orda rahat yaşayır.
Bu həyatın şərti yox,
Varla yoxun dünyada mənim üçün fərqi yox.

Qovuşduğum sükutu amma eşidirəm mən.
Eşitdiyim bu sükut daha güclü səslənir
Dünyanın səs-küyündən.
Bəlkə, mənim içimdə toqquşan duyğuların
Zil səsidir bu sükut,
Arzumun qarşımdakı əngəllərə vurduğu
Zərbəsidir bu sükut.
Xəyal, sükut, məhəbbət – şərəf yolum, şan yolum,
Bir çərçivə içində hansısa bir həddədir.
Sükutun fəryadını eşidənlər, duyanlar
Sonsuz ibadətdədir.

Aprel, 2001.

Gözümdə gölləndi, gülləndi yaşlar,
Dağıldı başımdan dostlar, tanışlar.
Bədbəxtlik – ürəyə çarpaz dağ çəkən
Təkliyin zamanda əkiz qardaşı.
Təklilik – könül sıxan, təklilik – bel бүкən,
Dünyanın ən böyük, ən ağır daşı.

Fevral, 2001.

AXTARIRAM

Mənim zəhləm gedir günəşli gündən,
Duman axtarıram, çən axtarıram.
Həmahəng olmaqçın öz içimlə mən
Yerdə də, göydə də «mən» axtarıram.

İyul, 2001.

Yollarda dilənən körpə balalar
Bizim bu millətin, bu Vətənidir.
Ölkənin sərvəti, bu dövlət, bu var
Dilənən körpənin, həm də sənindir.
O sənə əl açır, ona baxsana.
Sən isə üzünü tutursan yana.
O sənə ərək edib səndən pay umar,
Ürək əvəzinə daşımı sinəndə?
Yığdığın sərvətdə, axı, haqqı var
Səndən pay istəyən o körpənin də.

Bizdə vəzifə də alverə dönmüş,
Belə bir ticarət harda görünmüş?
Xeyrinə işləyir hələlik zaman,
Gözündə nəşədən ildırım çaxır.
Millət dərədədir, kürsüyə qalxan
Elə bil millətə zirvədən baxır.
Hərraca qoyulan bu yazıq ölkə
Sizin dədənizin mülküdü, bəlkə?

Bu məsum körpələr bezib canından,
Dünyanın yükünü çiyninə almış.
Bar parça çörəkçün yanib qınında,
Hələ uşaq ikən sınımış, qocalmış.

Görmürəm qarşıda bir ümid, işıq.
Biz də qaraltmışıq üz ağlığını.
Həqiqət budursa, oğurlamışdıq
Biz bu körpələrin uşaqlığını.

Onların mənliyi tapdandı erkən,
Analar ağlasın indi bu dərddə.
Onlar dərslərini öyrənməliyəkən,
Dilənmək öyrənir bu küçələrdə.

Bizim sabahımız bu körpələrin
Sabahı indidən yağmalanıbdır.
Onların gözündə göyün, həm yerin
Bütün əzabları toplanıbdır.

Sən bunu nə görür, nə də duyursan,
Günlük qazancını hesablayırsan.
Sən azdın yolunu, itirdin yönü,
Nəfsinin ağzına verdin könlünü.
Dilənçi körpənin gözünə baxsan,
Azdığın yolunu sən tapacaqsan.

May, 2001.

BİLMƏMƏK

Meşədə azmışam... dərdi-qəmimlə
Gəzib arayıram əvvəli sondan.
Bilirəm, atdığım hər qədəmimlə
Daha çox azıram haqqın yolundan.

Baxınca ömrümün döngələrinə,
İçimdə qərribə gilü-qal doğur.
Cavab axtarıram, cavab yerinə
Bircə sualımdan min sual doğur.
Cavab axtarıram, sualsa min-min,
Mən cavab eşqində, sonudur ömrün.
Bircə sualıma cavab verənin
Əlini öpməyə hazıram bu gün.

Bilmək istəyirəm, axı, mən nəyi?
Bilirik, biz yalnız bircə gerçəyi:
Sonu ölüm olan bu həyat – rəya,
İndidən mənimçün yoxdur bu dünya.
Bildiyim bu gerçək gəlmir karıma,
Cavab tapa bilmir suallarına.
Neçə xoşbəxt idim bilməməyimdən,
Nəyəm gerekmiş bilmək, bilmirəm.
Bilib, bir mətləbi dərk elədim mən:
Bilmək dərd calayır dərdimə hər dəm.
Bilənlər dünyada bir şeyi bilmiş:
Bilməmək bilməkdən daha gözəlmiş.

Aprel, 2001.

İSTƏYİM BUDUR

Oturub rəqiblə bir gün üzbəüz,
Mən deyim, o desin meydan qurulsun.
Rəbbim, düşmənimi nə məndən gücsüz,
Nə güclü istərəm, mənə tən olsun.

Düşünsün ağıllar, danışsın dillər,
Olmasın arada nə kin, nə qürur.
Bu haqdır, gücümüz olsa bərabər,
Gerçək zəfər çalar, istəyim budur.

May, 2001.

GÖZÜMÜ YUMSAM DA...

Hələ uşaq ikən könlümü verdim
Qanadlı xəyalə, sadəliyimdən.
Gözümü yumanda elə bilirdim
Heç kəs məni görmür, görmürəmsə mən.
Gör, hara çatdırdı bizi bu dövrən
Qarışıb zülm ilə haqqın hədləri.
Görmək istəmirəm indisə bir an
Gözümle gördüyüm müsibətləri.

İtib hədd-hüdudu dərdi-sərimin,
Könlümdə yas tutur min dərd, min fikir.
Axi, mən neyləyim, gördüklərimin
Göynək ağrısını ürəyim çəkir.

Necə də puç oldu şirin xəyallar,
Dünya qan ağlayır, zaman hönkürür.
Gözümü yummağın nə mənası var,
Gözümü yumsam da, ürəyim görür.

Yarəb, ürəyimə necə deyim mən:
Səni sən eləyən xalqa nankor ol.
Axi, nə gələcək sənin elindən,
Ürəyim, eşitmə, ürəyim, kor ol.

İtirdim sadədil uşaqlığımı
Durub göz önündə çılpəq həqiqət.
Gözümü yumsam da görəcəm, axı,
Məni də, çəkdiyi zülmü də millət.

May, 2001.

YEGANƏ TƏSƏLLİM

Görmədim kimsəni dərdsiz, cəfasız
Nə ümid yeri var, nə bir təsəlli.
Üzürəm dənizdə qiblənümasız
Nə qibləm bəllidir, nə yönüm bəlli.
Yol çəkmiş, yol çəkir daim gözlərim,
Nəyi gözləyirəm? Yol bağlanıbdır.
Yeganə təsəllim olsa da şerim,
O da izziraba qundaqlanıbdır.

Aprel, 2001.

HÜRRİYYƏTİM

Tamahdan ucadır eşqim, fitrətim
Zingənəm, köksümdə sinə dağım var.
Mənim nə keçmişdən bir şikayətim,
Nə də gələcəkdən umacağım var.

Mənim öz kimliyim bəraətimdir
Qaram öz qaramdır, ağım öz ağım.
Mənim ən möhtəşəm hürryyətimdir
Vidən pərisinə əsir olmağım.

Aprel, 2001.

ALLAH, MƏNİ BELƏ AĞLAT

(Avqustun 24-də
«Türk ulduzları»nın Bakı
səmasında uçuşu münasibətilə)

Öz halal «Türk ulduzlarım»
Uçdu mənim öz göyümdə.
Aslan gücü, pələng əzmi
Duydum o gün biləyimdə.
Mənə barmaq göstərənə
Öz yerini bəllətdilər.
Onlar Bakı səmasına
Ürək şəkli rəsm etdilər.

Dedilər ki, sizinlədir
Daim bizim ürəyimiz –
Hər eşqimiz, diləyimiz.

Sən ey mənə güc göstərib,
Hərdən məni hədələyən!
Onlar sənə göstərdi ki,
Tək deyiləm dünyada mən.
O gün baxıb göydə süzən ulduzlara,
Mən özümü arxalı bir dağ sayırdım,
Sevincimdən ağlayırdım.
Biz bir daha dərk elədik
Nədir inam, nədir inad.
Mən ağladım sevincimdən,
Allah, məni ağladanda, belə ağlat.

26 avqust, 2001.

TANRI TÜRKÜ QORUSUN

(Bizim bu duamıza qarşı çıxanlara)

Türk oğlu tarix boyu
Xeyirdən, şərdən keçib.
Zaman türkü qoruyub,
Türk min illərdən keçib.

Türk deyib ta qədimdən
Tarixə öz sözünü.
Savaş meydanlarında
O yaradıb özünü.

Tarixlə bir yaşdadır
Bizim tarix yaşımız.
Nədən səni qorxudur
«Tanrı türkü qorusun» –
Duamız, alqışımız?

Mən anlaya bilmirəm,
Türk oğlusansa özün,
Türkün qorunmasından
Niyə hürküyə düşdün?

«Tanrı türkü qorusun»
Atılan daşımı sənə?
Bizim bu alqışımız
Yoxsa, qarğışımı sənə?

Sentyabr, 2001.

MƏNİ GÖZÜYAŞLI QOYMA, ALLAHIM!

İlahi, balamın dərdi, bəlası,
Davası – dərmanı bəllidir sənə.
Sənin əlindədir onun xilas,
Möhtacıq rəhminə, kəramətinə.

Nə həkim, nə dava, nə dərman, Allah,
Bizim hamımızın gümanı sənsən.
Üzmə əllərimi dərgahdan, Allah,
Dərdi verən zaman, dərmanı sənsən.

Uçurma, Allahım, ümid qalamı,
Arzumu ovcumda sən qum eyləmə.
Gümanım, imanım sənsən... Balamı
Dünya işığından məhrum eyləmə.

Özün bilirsən ki, nə çəkirəm mən,
Ərşə dirək olub amanım, ahım.
Rəhmini günahkar bəndələrindən
Əsirgəmə, bizi əfv et, Allahım!

Artır istəklərim, artır ilbəl,
Övlad sərvəridir təmənnalarım.
Bu istək adicə bir istək deyil,
Görən gözləridir təmənnaların.

Heyrət bu məqamda onun səbrinə,
Tablaşır çəkdiyi zülmün cəbrinə.
O mənə təsəlli verir durmadan,
Mən ona təsəlli vermək yerinə.

Arzusu gülən vaxt tuş oldu dərdə,
Onu gəncliyinə qıyma, Allahım!
Balamla sevinib-güləsi yerdə,
Məni gözüyaşlı qoyma, Allahım!

Noyabr, 2001.

YAĞ, EY YAĞIŞ

Yağ, ey yağış, yağ, ey yağış,
Usandırdı həyat məni.
Təmizlənmək istəyirəm,
İslat məni, islat məni.

Əs, ey rüzgar, əs, ey rüzgar.
Gəl, sığal çək yanağıma.
Həm xeyrimi, həm şərimi
Sən pıçıl da qulağıma.

Dolan bulud, boşal görüm,
Dağlar çəkdi həsrət mənə.
Yağışa dön, üstümə yağ,
Boşalmağı öyrət mənə.

Aç, ey çiçək, aç, ey çiçək,
Sənə baxıb, könül dinsin.
Arzularım sənin kimi
Çiçəklənsin, təzələnsin.

QƏM ÖZÜ TAPIR MƏNİ

Dünya qəmlə yoğrulub,
Qəm – dünyanın yaşdaşı.
Qəm mənim sirdaşımdır.
Ya mən qəmin sirdaşı?

Harda bir dərddli görsən,
Sən o yerdən sor məni.
Mən qəmi axtarmıram,
Qəm özü tapır məni.

Qəmim – sevinc qaynağım,
Dərdim – könül sirdaşım.
Axır damarlarımdan
Qan yerinə göz yaşım.

Dərd məni tək qoyanda
Qonşudan dilənmişəm.
Qundağa bələnmədim,
Dərdimə bələnmişəm.

Sentyabr, 2000.

MƏNİM DUAM

Ulu tanrım, hifz elə
Hər bələdan sən bizi.
Bir müqəddəs eşq ilə
İşıqlat qəlbimizi.

Ulu tanrım, hifz elə
Bizi düşmən şərindən.
Qara bulud dağılsın
Vətənin göylərindən.

Batsın mahnı səmindən
Güllə səsi, top səsi.
Bir körpənin üzünə
Düşməsin qəm kölgəsi.

Mahnılar pıçıldasın
Əsən rüzgar, axan su.
Bu torpaqdan gəlməsin
Bir də barıt qoxusu.

Sular axsın, durulsun,
Yurdumuz cənnət olsun.
Millətimiz dünyada
Bəxtəvər millət olsun.

MƏNİ YALQIZ QOYMAYIN

Məni yalqız qoymayın,
Adamlar, ay adamlar.
Sizinlə dərdləşməyə
Necə ehtiyacım var.

Mən təkləkdən qorxuram,
Tək bir dərdim min olur.
Yamanlaşır yaxşılıq,
Mələk dönüb cin olur.

Bir dərddən qurtarmadan,
O biri ağlar gəlir.
Öz-özümdən qaçıram,
Dünya mənə dar gəlir,
O da mənə ar gəlir.

Tək qalıram gecələr,
Məndən qaçır yuxu da.
Bəs, eləysə, kiminlə
Mən dərdləşim, ey xuda?

Ey mənimtək yuxusu
Ərşə çəkilən oyaq!
Sən oyaqdan de, necə
Xəbər tutum mən oyaq?

İyun, 2001.

QAFİLƏMMİŞ, HEÇ DEMƏ

Haçalanmaq qoymadı
Yolu inamla gedəm.
«Dayan!» – dedi insafım,
«Yürül!» – dedi əqidəm.

Onlar durdu üz-üzə
Düşmən kimi, yad kimi.
Bir vaxt gördüm insafım
Yıxdı öz əqidəmi.

Zaman keçdi, anladım,
Qafiləmmiş mən, demə.
Məzluma zülm elədim,
Rəhm edirkən zalimə.

Demə, insaf, mərhəmət
Haqq yoluna sədd imiş.
Rəhm – yarı ədalət,
Yarı cinayət imiş.

May, 2001.

AĞ ATLI OĞLAN

At – muraddır deyərlər,
Öz adıma çatmadım¹.
Yuxuda at görərdim,
Muradıma çatmadım.

Atı bir çəngə otlə
Mən tovləy bilmədim.
Qaçdı, onu bir dəfə
Cilovləy bilmədim.

At qaçdı, gücüm hanı
Bəxtimizi oyada?
Çoxdan bəri bu millət
Piyadadır, piyada.

Nağıllardan sevdiyim
Ağ atlı oğlan hanı?
Gəlib, sahmana salsın
Bu nizamsız dünyanı.

Sentyabr, 2001.

İNAMDAN İMANA

İnamım – o gözə görünməzlərə
Əvvəlcə atamdan, anamdan gəlir.
Əl açdım göylərə, baş vurdum yerə
İmanın özü də inamdan gəlir.

İnamım olsa da, duydum fəhmdən
Könül başqa səmtə səsləyir mənə.
Gördüm ki, özümlə savaşıdayam mən
İçimdə nəfs adlı qurd yeyir mənə.

O şeytan qurduna qələbə çalmaq
Anladım, mənimçün mərama dönmüş.
Savaş uzun çəkdi, gördüm ki, ancaq
Günüm, güzəranım harama dönmüş.

Qərəzkar olmasaq heç kimə qarşı,
Çevirə bilərik dostə düşməni.
Anladım: inamın nəfsimə qarşı
Ən böyük cihada* çağırır mənə.

Getdim bu çağırışın arxasınca mən
Yolum sirr, itkim sirr, qazancım da sirr.
Amansız həmlələr...Bu çək-çevirdən
Necə çıxdığımı bir Allah bilir.

Düz yeyib yatanlar nə dağ, nə dərə,
Röyada su görər, təşnədir suya.
Allah sevgisiylə yanan kəslərə
Allahı göstərir gördüyü röya.

Yollar ayrıcında durub çox zaman
Hansıyla getməyim suala dönür.
Atdığım o yalınış addımlarımdan
Həyat mənim üçün zavalə dönür.

* Peyğəmbər müşriqlərlə qarşı cihaddan zəfərlə qayıdandan sonra əshabələrinə «kiçik cihaddan qurtardıq. Bundan sonra nəfsimizə qarşı ən böyük cihada başlamalıyıq» – demişdir.

¹ Adım Bəxtiyardır, amma bəxtiyar olmadım.

Savaşan kimlərdi?..Bildim çox gözəl
Dərk edən ağılla duyan ürəkdir.
Məzar gömrüyündə bizdən ən əvvəl
İman vəsiqəsi istənəcəkdir.

Çoxdur günahlarım, bilirəm bunu
Tövbədə bitməli günahın sonu.
O zaman əllirim açılır göyə
– Allah, vəsiqəmi qəbul et – deyə.

Noyabr, 2002.

DÜNYA QÜRBƏT DİYARI

Həyat başdan-ayağa bir ömrün macərası
Dünyaya gəlişimlə gedişimin arası.
Fərhlə aldadılmış, qəm-qüссəylə ödənmis,
Bizim gəldiyimiz yer, demə, əsl vətənmis.
Dünya qürbət diyarı, mənse Vətən sanmışam,
Dünyanı Vətən sanıb, dünyada aldanmışam.

İyul, 2002.

ÖZÜMÜ YAZMIŞAM

Bu günlə üzbəüz oturanda da
Sabaha dikmişəm gözümü ancaq
Başqa könüllərə baş vuranda da
Özümü yazmışam, özümü ancaq

Aprel, 2002.

HƏYAT BİR OYUNSA...

«Həyat bir oyundur» – dedin... o zaman
Dünyada xeyirdən çox, şərimiz var.
Oyun meydanında müdam dalaşan
Cığal uşaqlara bənzərimiz var.

Uduzmaq istəməz oyunda heç kəs
Udmaq arzusunda aldatmaq da var.
Bizi qızıqdırır ehtiras, həvəs
Çox vaxt unudur, axı, haqq da var.

Qayədir, amaldır hər bir dilək də
Qayənin başında tacdırsa Vətən.
İlahi bir məqsəd yoxsa ürəkdə
Dünya əyləncədir, bizsə əylənən.

May, 2002.

İKİ MƏCHUL BİR MƏLUMU

Ömrün yoxuş yollarını çıx-a-çığa
Gəlib çatdım körpəlikdən qocalığa.
Nə qazandım nə itirdim
Nəyi aldım, nəyi verdim?
Təkcə bunu anladım ki,
Həyat özü yoxdan yoxa bir yol imiş,
Əvvəli də məchul imiş,
Axırı da məchul imiş.
Tutub getdim qədər verən öz yolumu.
Bunu bildim: Aça bilməz
İki məchul bir məlumu.

2001.

GÜL VERƏN ƏL

Onda qəzəb vardı, səndə xoş qılıq
O, pislilik elədi, sənə yaxşılıq
Pisliyin əvəzi yaxşılıq oldu
Qəzəb unuduldu, kin unuduldu.

Mən bu barışıqı gözümə gördüm
Yaxşılıq dərindən ibrət götürdüm.
Sən də bir insansan, o da bir insan
Nə sən ondan əskik, nə də o səndən.
Yaxşılıq gətirər yaxşı əməl də,
Gül qoxusu qalar gül verən əldə.

Avqust, 2001.

PEŞMAN OLMAYAQ

Sağlam can vermişdin, Allah, sən mənə,
Bu canı mən indi viran görürəm.
İti göz vermişdin sən öz bəndənə,
İndi bu dünyanı toran görürəm.

Otun pıçiltısı, mehin əsməsi,
Bir zaman çatardı qulaqlarıma.
İndisə havada kəsir səs səsi,
Səsi eşidirəm, sözü yox amma.

Var ikən canımda gücüm, qüdrətim,
Ağlım işləməzdi dərinliklərə.
İndi nə gücüm var, nə fərasətim,
İndi əl uzadır ağlım hər yerə.

Axtarar gecədə gündüzü insan,
Çox zaman qədəri qədərde görmür.
Bu da tarazlığın bir üzü, insan
İki xoşbəxtliyi bir yerdə görmür.

Allah, yaratdığın bu hikmətləri
Necə dərk eləyib heyran olmayaq?
Verdiyin hər şeyi alırsan geri,
Dünyadan köçməyə peşman olmayaq...

Noyabr, 2002.

Zora nöqtə qoyub ayrı sifətli,
Ayrı qiyafəli bir zora düşdük.
Bunun hər ikisi min bir qələtli
Yağışdan qurtarıb, yağmura düşdük.

Gün doğdu, doğmadı üfüqdən səhər
Qatı qaranlıqdır yenə dörd yanımlar.
Azadlıq, istiqlal bu imiş məgər,
Ay başı bələli Azərbaycanım?

Bu təzə dövrəyə baxıram gəndən
Aldadan aldadıb bizi yamanca.
Simləri sapdanmış, pərdəsi göndən
Çalırım, çalınmır amma kamança.

Qan sormaqla Bu da bir başqa xəstəlik
Nə namus bilirlər, nə ar, nə vicdan.
Xalqın dərisini soyub, üstəlik
Təşəkkür umurlar hələ bu xalqdan.

Noyabr, 2001.

Oğlum Hacı Azərə

İlahi, əllərim açılib sənə
Hər gecə üzümü tutub qiblənə
Yalvarçın olmuşam... Əfv et sən məni,
Götürmə üstümdən bir an kölgəni.
Özümü bilincə sənə yönəldim,
Günahdan sıyrılıb tövbənə gəldim.

Gözüm sataşanda aynaya hərdən
Qoyma ki, utanım özüm özümdən.
Aynaya baxanda əgər ütənsəm,
Ömrümdən hansısa bir günü ansam,
Demək, anlamışam öz günahımı,
Xəcalət təri bil mənim ahımı.

İndi bu halımla mən ahu-vayam
Günahla tövbənin arasındayam.
Hesab istəyirəm indi özümdən
O kəsin halına acıyaram mən –
Nə suçunu bilir, nə tövbəsini,
Bilmir haqq yolunda mərtəbəsini.

Ən böyük günahım: Hələ gənc ikən
Ötəri dünyanın dəbdəbəsiindən
Gözüm xumarlandı, ondan kam aldım
Dedim, bu, haqqımdır, mən də insanam
O biri dünyanı unuttum tamam.
Mən adi insanam, xeyrim-şərim var,
Yaxşı da, yaman da, əməllərim var.
Rəhm et, əsirgəmə rəhmimi məndən
Sən bilən, sən görən, sən eşidənsən.
Məni haqq yolundan döndərmə, Allah!
Məni çamurluğa endirmə, Allah!

Rəhm et, əsirgəmə rəhmimi məndən,
Sənin himayənə möhtacdı bəndən.
Bir an ayrı salma özündən məni,
Daim ucalığa qaldır sən məni.

Uçur mələklərin qanadlarında
Sənin qatındadır şərəf də, şan da.
Səni dərk etməsəm, şərəfim də yox
Fəhmi də, dərkə də sənə borcluyuq.

Sən özün gözlərə görünməz ikən
Hər yerdə var olub, bizi görənsən.
Təmizlənmək üçün cilalanmamaq,
İşlənən günahı günah sanmamaq
Soyuq könüllərdə fitnə – fəsaddır,
Qanmayıb yaşamaq necə rahatdır.
Belə rahatlığı istəmirəm mən,
Xilas et könlümü bu cəhəldəndən.
Mən səni görürəm ürəyimdəki
İnsafım, mürvətim, vicdanım təki.
Harda başlayırsa amanım, ahım
Demək, yanımdadır mənim Allahım.
Özüm də qorxuram öz qəlb ahımdan
Ya Rəbbim, adilsən, keç günahımdan.
Sənin dərgahına uçaraq gəlim,
O biri dünyaya üzü ağ gəlim.
Durum əli bağlı sənin önündə
Dilim dolaşmasın hesab günündə.

Noyabr, 2002.

DƏRDİM – USTADIM OLDU

İztirab istəmişdim sahibimdən bir zaman*
Mən yenidən doğuldum çəkdiyim iztirabdan.
O gündən ey dərdlərim, mənim sirdaşımsınız
Məni bir insan kimi min bir sınağa çəkən
Siz məhək daşımsınız.
Dərdim məni böyütdü.
Yarışdıq,
gah mən onu,
gah da o məni ötdü.
İztiraba dözüümü mən kimdən öyrənmişəm?
Bildiyim hər nə varsa, dərdimdən öyrənmişəm.
Mən təcədən dırnağa cism deyil, duyğuyam,
İtirib qazandığım dərdlərimə borcluyam.
Gündüzlər gecələrdən, bahar da qışdan doğur,
Həqiqətlər yalandan, düz də yanlışdan doğur.
Çırpıldıqca daşlara lilli sular duruldu.
Alın yazım, qəderim,
Qədim, dərdim, kədər, mən
mənim ustadım oldu.
Dərdlərimdir yazdıran mənə şerlərimi
Kağızlara tökməsəm mən öz dərdi-sərimi,
Əgər daşa söyləsəm, daş əriyər mum kimi.
Mən dərdimdən qaçanda hər an məni qəm izlər
Göz yaşlarım ömrümü günahlardan təmizlər.
Qol-qola yol gedirik gizli qorxularım, Sirli təlaşlarım.
Mən çölləşən ruhumu suvarıram, Allahım,
İndi göz yaşlarım.
Dərdim öz adım oldu
Dərdim ustadım oldu.

Oktyabr, 2002.

* «Mənə iztirab ver» şerimə işarədir.

NƏDƏN?

*Xeyirxah və dəyanətli insan,
ləyaqətli dost K. Rəhimliyə*

Dünyanı sığdırıb sən körpü çatdın
İki nöqtə boyda göz qarasında.
Bu sirli nizamı neçə yaratdın
Ya Rəbbim, ərş ilə fərş arasında?

Sənin haqq yolunu azdım, az qala,
Dara çəkiliyəm şübhələrimdən.
Özüm də bildiyim günahlarımla
Sənin dərğahına necə gəlirəm mən?

Ulduzlar fırlanır, Günəş dövr edir
Onları hərledən hansı qüvvədir?
Hərənin öz yolu, öz dövrünü var
Sənin iradənlə hərlediyindən,
Azdır öz yolunu bu fırlananlar.
Amma biz insanlar azırıq, nədən
Sənin düz yolunu, haqqı görmədən?

Axı, səmadakı ulduzlar kimi,
Allahım, bizi də sən yaratmışan.
Sənin iradəyə təslim deyilmi
Sənin yaratdığın bu kamil insan?

Yanvar, 2002.

İLƏHİ NUR

Əvvəlini bildiyim uzun bir səfərdəyəm,
Özüm özüm üçün də gizlicə bir pərdəyəm.
Yolun başlanğıcından yolun sonu görünür.
Allahım, qullarına bəxs etdiyin bir ömür
İki dünya arası gedən dolama yoldur.
Yarəb, ilahi nurla mənim qəlbimi doldur,
Yoxsa, gündüzlərim də qaranlığa bürünər,
Bu dünya başdan-başə mənə zülmət görünər.
İlahi nur, sən çilən, ürəyimi işıqlat
Axirətə yol olsun –
Allahın bəndəsinə bəxs etdiyi bu həyat.

Dua etdim Allaha, könlüm işıqla doldu,
Dünyam bir cənnət oldu.
Zənn etdim ki, bu işıq məni axirətimə
Aparacaq o yoldu...

Yanvar, 2003.

GÖZLƏ GÖRƏ BİLMƏDİYİNƏ İNANMAYAN DOSTA CAVAB

Ey dost, birdən-birə keçib zil simə
Dedin: – İnanmıram görmədiyimə.
Dedim: – sən arıfsən, mənse bir avam,
Gözlə gördüyümə mən inanmıram.
Bilmirəm, gözümə görünən dünya
Əslində, gerçəkdir, ya sirli rəya?

Enişli-yoxuşlu bir ömür sürüb
Bildim, sağ-solumdur xeyirim, şərim.
Ən böyük gerçəkdir ağımla görüb,
Amma gözlərimlə görmədiklərim.
Göz bizi aldadır, ağla borcluyuq
Ağlın gözləri var, gözün ağlı yox.

2003.

OYAQLIQ

Dolan mən, boşalan mən,
Boşalan mən, dolan mən.
Ən şirin arzuları
Röyalarda bulan mən.
Qat-qarışıq dünyada
Nə tapmışam, bilmirəm.
Uçuram, yüksəlmirəm.
Ey şirin rüyalarım,
Siz bu dağdan o dağa
Qanadlanan nursunuz
Məttələm bir şeyə:
Niyə çin olmursunuz?
Nəhayətdə anladım:
Həqiqət haqdan keçir.
Röyaları gerçəyə
Çevirməyin tək yolu
Oyaq qalmaqdan keçir.

Fevral, 2003.

ÇUXUR

O vaxt ki, özümle özüm görüşdüm,
İçimdə açılan çuxura düşdüm.
Çuxurdan çıxmağa can atınca mən,
Daha dərinliyə getdim və batdım.
Yatan duyğuları oyadınca mən
Bilmədən, özümü özümə satdım.

Bir düşmən kəsilib indi mən mənə
Özümdən özümə nədir bu qınaq?
Ey məni tanımaq istəyən, mənə
Tən gözüylə deyil, can gözüylə bax.

Can gözün yox isə kimdir günahkar?
Batdığım çuxurdan nə xəbərin var,
Nə də dünyamızın istəklərindən.
Sən hardan biləsən nə çəkirəm mən.

Can gözün var isə, uyma dövrana,
Uysan, zamana da «dur» deyəcəksən.
Can gözün yox isə, mən də bir yana
Sən heç özünü də görməyəcəksən.

Fevral, 2003.

MÜXALİFİMƏ CAVAB

Yazıram gördüyümü... Gerçəyi görməkmi qüsurlar?
Belə qorxursan həqiqətdən əgər, sən yana dur.
Sən vətənpərvər imişsən, mənim heç xəbərim yox.
Mən vətən düşməni, Yarəb, bu imiş son dəyərim?

Günəşin rənginə artıq qara göylər boyanır
Çıxacaq ağ günə gec tez, belə qalmaz, vətənim.
Mənim üsyanımı sən tək düşünən öylə sanır.
Zülmə üsyan eləmək tanrıya səcdəmdi mənim.

Mart, 2003.

ƏZAN SƏSİNƏ SƏCDƏ

Evim sükut içində, saat vurur taqqataq.
Hamı yatır mışhamış, təkə mənəm, mən oyaq.
Gecələr – sirdaşımdır, gecələr – həmsöhbətim –
Gecələr, gecələrdə qazandığım sərvətim –
Şerlərim, sözlərim, sonsuz xəyalım mənim,
Gecələr dünya ilə min həsbə-halım mənim.
Mənimçün həm sevinçdir, həm ələmdir gecələr
Öz könlümə açılan pəncərəmdir gecələr.
Yalqızlığın içində özümlə baş başlayam,
Bölünürəm ikiye, gah bu tay, gah o tayam.
Mənim ən xoş əhvalım-özümlə söhbətimdir
Bəzən də lap özümdən özümə qeybətimdir.
Qulağımda səslənir sükutun min çaları
Gecələrin hərfəsiz, sözsüz pıçıltıları...
Uçur fikrim-xəyalım, uçur qolum-qanadım
Gecələrlə başlanır mənim əsl həyatım.
Neylim? Yuxu haramdır, mənə haram, gecələr
Mən bir insan ömrünü yaşayıram gecələr.

Gecə sükut içində... Yer göy yuxuda... Birdən
Açılan ələ bənzər uca minarələrdən
Gəlir qulaqlarıma «Allahu-Əkbər» səsi
Bu, göylərin səsidir, ola bilməz yer səsi.
Bu səsdə zaman-məkan bir-birinə qarışır
Bu səsin tilsimiylə ölümlə də barışır,
Ölümün caynağını ana qoynu sanırsan.
Elə bil yuxudaydın, qəflətən oyanırsan.
Tüklərin biz-biz olur, sən lərzəyə gəlirsən,
Bu dünyadan ilahi dünyaya yüksəlirsən.
Bilmirsən həyat nədir, ölüm nədir, əzab nə?
Ürəyin təslim olur o səsin tilsiminə.
Sən bu əzan səsinə çimib təmizlənirsən,
İçindən baxa-baxa içində gizlənirsən.
Duyduqca o səsdəki sehirli ülviiyyəti
Cilvlənlənir gözündə zaman-məkan vəhdəti.
Bu anlarda elə bil sən vəcdəyə gəlirsən
Özün də heç bilmədən qəlbinin hökmü ilə
Sən səcdəyə gəlirsən.
Atıb cismnin yükünü sən ruha çevrilirsən

Silkələnib gecə də yuxusundan oyanır,
Yaşıllaşan dünyanın yaz rənginə boyanır.

Mən bu səsdə görünən gözə görünməzləri
İlahinin yolunda yolundan dönməzləri.
Bu xoş dəqiqələrdə «Allaha vardım» – deyə
Mən təpədən dırnağa çevrilirəm səcdəyə.

Mart, 2003.

XƏYAL QIRIQLIĞI

Savaşdıq qələmlə, savaşdıq sözlə,
Savaşdıq eşqimiz, əqidəmizlə.

Sözün cidalında axıb durulduq
Qırdı zəncirini, nəhayət, Vətən.
Dedik, azad olduq, biz azad olduq,
Kremlin örtülü əsarətindən.

Dediyim yalanmı, yoxsa, doğrumu?
Azadlıq talanmı, bir qarətmidir?
Xalqın gözlədiyi azadlıq bumu?
Azadlıq başqa cür əsarətmidir?

Hansı azadlıqdan dəm vururuq biz
Azadlıq dilənən körpələrimiz?
Azadlıq çadırda can çürüdənlər –
Torpaq həsrətilə qəbrə gedənlər?

Azadlıq Vətəndə işsiz qalınca
Külfətin xətrinə çörək dalınca
İsti yuvasını tərk eləyənlər?
Azadlıq bu zülmə boyun əyənlər?

Bu gün özümü zə qənim kəsilmiş
Yeraltı, yerüstü qaynaqlarımız.
Azadlıq düşməyə təslim edilmiş
Bizim dədə baba torpaqlarımız?

Azadlıq Tanrıdan haqqı soranlar,
Sinəsi dağlılar, qəlbi viranlar?
Azadlıq gündüzlər qul bazarında
Bir loxma çörəyə iş axtaranlar?

Dubayda hərraca qoyulur bu gün
Bizim namusumuz, bizim arımız.
Azadlıq evini satmamaq üçün
Bədəninə satan qadınlarımız?

Vaxtın dolayında, keşməkeşində
Oğru məmurlar da qorxu içində.
Zaman hədələyir indi onları
Azadlıq yığdığı yüz milyonları
Qorumaq istəyən rəzil oğrular?

Daim marıqdadır, məqam gözləyər
Əlindən buraxmaz bir ovu yaltaq.
Təpəyə dağ deyər, gülə kol deyər
Tutduğu məqamın girovu yaltaq.

Azadlıq dediyi hər sözü yalan
Düzü yalanıyla əyən yalaqlar?
Azadlıq haqsız tərif yağdıran
Amalı yamaclar, fikri calaqlar?

Biz əsl azadlıq bilirik nədir
Yaşamır yaşayan can güdə-güdə.
Vallah, azad deyil, əsarətdədir
Doğru da, oğru da, əyri-üyrü də.

Öz doğma yurdunda soyulduğunu
Nə qədər istəsən danış, nə fayda?
Hansı şikayətin, gileyin sonu
Xoşbəxtlik gətirib sənə dünyada?

Nə imiş indiki hal-əhvalımız
Bizə nə gətirdi istiqlalımız?
Alçaq təbiətli küt gədaların
Uca sarayları, dövləti, varı
Uca təbiətli binəvaların
Geniş ürəkləri, dar çadırları!

Bir yanda göz deşən yırtıq çadırlar,
Bir yanda villalar göz vurur bizə.
Şeytan azadlığı, bilmirəm, məgər
Bununcün gətirdik vətənimizə?

Dünən istiqlala səs verməyənlər
Bu gün milyonlara sahib oldular.

«Canım azadlığa fəda» – deyənlər
Zindanlar küncündə unuduldular.

Azadlıq ölkəni talayan, sökən
Əli uzunlara gərəkmiş demək.
Qorxusuz, hürküsz saraylar tikən
Boynu yğunlara gərəkmiş demək.
Azadlıq amala, eşqə rəng çəkən
Ruhsuz odunlara gərəkmiş demək.

Rüşvət boynumuza keçən bir halqa!
Rüşvət azadlığı! Azadlığa bax!
Heç demə, bu bədbəxt, zavallı xalqa
Biz bu azadlığı gətirdik ancaq!

Biz əsl azadlıq bilirik nədir
Yaşamır, yaşayan can güdə-güdə.
Vallah, azad deyil, əsarətdədir
Doğru da, oğru da, əyri-üyrü də.

May, 2003.

ÇARPAYIM — DƏRD OYLAĞIM

Gündüzün bir qayğıası
Gecə dönüb on olur.
Gecələrin hamısı
Mənimçün uzun olur.

Əynimə dərd, qəm biçir
Gecələrim sübhədək.
Xəyallar qanad-qanad,
Fikirilər ələk-vələk.

Gündüz hər şey yerində
Gecərsə baş-ayaq.
Gecələr məndən oyaq,
Mən gecələrdən oyaq.

Gündüz axşama qədər
Gecəyə muntəzirəm.
Gecələr çarpayımda
Dünyaları gəzirəm.

Fikirilər qəm yumağım,
Çarpayım – dərd oylağım.
Özümlə görüş yerim
Çarpayım – dərd ortağım.

Gündüzün bir qayğıası
Gecə dönüb on olur.
Gecələrin hamısı
Mənimçün uzun olur.

Avqust, 2003, Şəki.

*Bir şeyi-əcibiz, nə bilim, bir tühəfiz biz,
Öz qovmümüzün başına əngəl kələfiz biz.*
Sabir

Məşqdə hədəfə düzgün vuranın
Döyüşdən əvvəl də zəfəri bəlli.
Dostuyla düşməni qarışdıranın
Nə xeyri bəllidir, nə şəri bəlli.

Zamandan aşağı endiyimizdən
Yadı qardaş bildik, qardaşı düşmən.
Bilmədik, yelin də dəyişir yönü
Dostun əvəzinə, yada qol açdıq.
Teymur Toxtamışın kəsdi önünü
Düşməne quzeydən hamar yol açdıq.

Hara sürükləyir bizi bu gərdis?
Bəlamı yazılıb qismətimizə?
Millət öz-özünə düşmən kəsilmiş
Kənardan bir düşmən nə gərək bizə?

Sabir kəlamına varmı bir sözün?
«Bir şeyi-əcibiz, bilməm, nəyik biz»
Ta qədimdən bəri bir-birimizin
Qanına, canına yerikliyik biz.

Gözümüz götürmür doğma qardaşı
Bizdə başqasına bir həsəd də yox.
Vurur çay quşunu çayın öz daşı
Biz öz-özümüze qısqanc olmuşuq.
Zamandan aşağı endiyimizdən
Yadı qardaş bildik, qardaşı düşmən.

Avqust, 2003.

Yrəkdə başqa söz, dildə başqa söz
Danışan natiqin nitqinə, gəl, döz.
Bizim gözümüze dürtə bildiyi
Ağappaq rıyanı o, hardan tapır?
Yalanın üzünə sürtə bildiyi
O qədər boyanı o, hardan tapır?
Üyüdür sözləri o şirin-şirin
Astarı üz edir, bilmərrə çəsmir
Xofundan diksinib, dili dolaşmır?

Bu da bu günlərin «Ölü canları»
İstiqlal dövrünün qəhrəmanları.
Bu, gödən güdənələr, bu, qibləsizlər
Bizdən utanmayan bu, üzsüz üzlər
Məgər utanmırmı öz özlərindən?
Bax, buna, bax, buna məəttələm mən.
Yanıldım,
özündən utanmayan kəs
Başqa birisindən utana bilməz.

Avqust, 2003.

MƏHLƏNİN «ALİMİ»

Qonşumuz, ixtiyar Alməmməd baba
Yaman həris idi dəftər, kitaba.
Onun bir qəribə adəti vardı:
Harda kitab görsə, oğurlayırdı.

Gəndən baxıb onun dağ vüqarına
«Məhlənin alimi» deyərdik ona.
Biz sonra bildik ki, o, kitabların
Tənbəki bükürmüş varaqlarına.

Apriel, 2003.

MƏTANƏT

Başqasını duymaq məharətinə
Heyranam birinci görüşümüzdən.
Sənin özün boyda mətanətinə,
Kişi xislətinə minnətdaram mən.

Sən seçə bilmisən dostdan düşməni
A mənim el qızım, tanıdım səni.
Öz ürək dostuna sədaqətinlə
Adını doğrultdun mətanətinlə.

Mənim xeyir-duam sənə üzərlik
Gecədən sübh doğur, enişdən-yoxuş.
Zəriflik-möhkəmlilik, qadınliq-ərlik
Sənin xislətinə əl-ələ tutmuş.

Avqust, 2004.

Özümü aramaq, özümü bulmaq
Mənim ilk ayətim, son ayətimdir.
Mənim şeirlərim hər şeydən qabaq
Özümdən özümə şikayətimdir.

Sentyabr, 2004.

Sualı gözləmə, susduğun yetər
Qəlbinə gələnə məndən öncə de.
Pis sözü hər kəsin üzünə qənşər,
Xoş sözü insanın arxasınca de.

2004.

KOTO

*Yapon dilində «koto» kəlməsi
həm söz, həm də əməl mənasında işlənir.*

Sözlə işin bir kəlmədə ifadəsi!
Düzgünlüyün, həqiqətin, haqqın səsi!
Ürək dillə birləşəndə
Xarabalıq cənnət olur.
Söz əməllə birləşəndə
Tayfa dönüb millət olur.

Bu məqamda dələ bilməz
Həqiqətin sinəsini ağ yalanlar.
Bu məqamda ola bilməz
İş yerinə söz satanlar, söz alanlar.

And içsə də yerə-göyə
«İnanmıram, sözdür»-deyə
Dilimizdə açıq-aşkar,
Sözün yalan rəngi də var.

Elə həməni bu məqamda
Söz də qopdu öz yerindən.
Sözün yalan çalarıyla
Söz düşdü öz dəyərindən.¹

Bəlkə elə burdan gəlir
Əməllə söz ayrılığı.
Bizim üçün seçilməsi müşkül olan
Əyriylə düz ayrılığı.

Bəlkə elə burdan gəlir
Haqqın zorla barışması.
Yalan ilə həqiqətin
Bir-birinə qarışması.

¹ Dilimizdə sözün yalan mənasını Füzuli:
Can-sözdür əgər bilirsə insan
Sözdür ki, deyirlər özgədir can.
Beytində işlətmişdir.

Lənət olsun əyriylə düz birliyinə,
Qurban olum əməllə söz birliyinə!

Bəxtəvərdir həm xeyrini,
Həm şərini bilən millət-
Sözlə əməl arasında
Sərhədləri silən millət.

Sözlə əməl birləşəndə, bir on oldu
Yapon elə buna görə yapon oldu.

05.01.2000.

İNSAN VƏ ZAMAN

EY, DÜNƏNKİ KÖRPƏLƏR

Dünən əlindən tutub dərsə yola saldığım,
Qoruyub hər bələdan, qayğısına qaldığım,
A mənim körpələrim, mən nə deyim illərə,
Xəzan düşdü, elə bil, bağcadakı güllərə.

Saçlarınız ağardı,
Ömrün payız fəslinə düşdünüz birdən-birə.

Öz saçım ağaranda «saçlarıma dən düşür,
Hər baxanda anamın ürəyinə qan düşür»¹
Deyib, hələ içimdə öyünmüşdüm gizlicə
Kamala dolduğuma...
Kişilərin içində bir kişi olduğuma...

İndi övladlarımla ağ saçını görəndə
Bildim, anam nə çəkmiş.
Ancaq yerlər dəyişmiş, ürək həmin ürəkmiş.
Anamı duymamışdım.
Məni onun yerinə indi qoyan vaxt nədir?
Saçınızın ağılığı
Bəs, niyə indi məni göyüm-göyüm göynədir?
İndi bu nə duyğudur məni oda qalayan?
Niyə xəbər tutmadım mən sizi çulğalayan,
Qəlbinizi qaraldıb, saçınızı ağardan
O çovğundan, o qardan?

Əzabları, dərdləri harda, nə vaxt yediniz?
Mənim çəkdiklərimi, axı, siz çəkmədiniz.
Qayğılarım, dərdlərim öz içimdə laylanıb,
Gözlərimin işığı, ürəyimin taqəti
Pay-pay sizə paylanıb.
Öz cismimdə vahidəm, ruhən dilimlənmişəm,
Sizin yetişməyinizdə bir olub cəmlənmişəm.
Taleymədən inciyib qəmlərə batanda da,
Bizim xatalı dünya,
Qanlı-qadalı dünya
Məni ağladanda da

¹ «Ağ saçlar, qara saçlar» şerinə işarədir.

Çalışmışam susmasın heç vaxt gülüşləriniz,
 Çalışmışam olmasın sizin dərdi-səriniz.
 Sizi çinarlandırıb mən özüm kollaşmışam,
 Həyatın hər üzüylə dil tapıb yollaşmışam.
 Mən zəhər yemişəm ki, siz şəkər yeyəsiniz,
 Mən əzab çəkmişəm ki, siz «oxqay» deyəsiniz.
 Sizi yaşatmaq üçün özümü yandırmışam,
 Ürəyimi coşduran,
 Məni nağıllaşdıran
 Şirin duyğularımla öz əhdimi qırmışam.
 Bu, mənim ömür yolum! Bu, sizə töhmət deyil,
 Boynunuza qoyduğum yük deyil, minnət deyil.
 Bu, atalıq borcudur, fədakarlıq deyil bu
 Mən, sadəcə, olmadım vicdanımın oğrusu.
 İstədim ki, nəbziniz millətlə bir döyünsün,
 İstədim, məndən də çox sizin ilə öyünsün
 Mənim başı beləli, bu əzabkeş Vətənim.
 Haqqımdan uca oldu atalıq borcum mənim.
 İndi, şükür Allaha,
 Bu Vətənin önündə siz də üzüağsınız.
 Ancaq bir gerçək də var:
 Saçınız ağarsa da, mənimçün uzaqsınız.
 Əgər uzaqsınızsa, bəs bu ağ saçlar nədir?
 Saçınızın çallığı niyə məni göynədir?
 Bu sualın önündə cavabın da üstünə
 Qara bir xətt çəkilər,
 Onu bir könlüm bilər, bir də yaradan bilər.
 Sizsə biləcəksiniz mənim nəvələrimin
 Saçları ağaranda, ey, dünənki körpələr.

Sentyabr, 2000.

YUXU

Bu torpaqdan göyərmişik,
 Bu torpaqla biz biriksə,
 Əgər ömrün nə ilkini,
 Nə sonunu bilmiriksə,
 Yazılmasın başdaşına
 Doğum-ölüm tarixləri.
 Sərhəddəyik,

Nə irəli yol bəllidir,
 nə də geri.

O zaman ki, bu dünyanı tərk edirik,
 Bu dünyanın yalnız yuxu olduğunu
 O dünyada dərk edirik.

İyul, 2000.

SƏN DÜNYANIN İŞİNƏ BAX

Cox aldanıb

«Haqq məndədir» deyənlərin səs-küyünə,
İnanmadım gözlərimin gördüyünə.

Dövrünün gərdisinə bax,

Sən dünyanın işinə bax,

Göydə uçan ilanına,

Yerdə gəzən quşuna bax.

Göz görsə də, qulaqlar kar, dilsə laldır.

Bəlkə zaman yetişməyib, hələ kaldır?

Könüllərsə həm danışır, həm eşidir.

Gördüyünə öz içində üsyan edir.

Sanki heç nə dəyişməyib,

Köhnə dövrün haqqı yeyən dişinə bax,

Sən dünyanın işinə bax.

Məlik Məmməd hələ yatır, div oyaqdır,

İndi hər şey baş-ayaqdır.

Yalan doğru cilidində,

Həqiqətsə gopa dönən bir zamanda,

Aqillərin qafaları

Ayaqlarda topa dönən bir zamanda

Cahillərin hökm verən başına bax,

Sən dünyanın işinə bax.

Keçəl Həmzə iş başında,

Qoç Koroğlu mehtər olub.

Namus-qeyrət kişilərin fərsizliyi,

Talançılıq hünər olub.

Könüllərdə yuvalanan qəzəbləri,

kinləri gör,

Qeyrətini yeyəmməyən minləri gör,

Qeyrətini satıb yeyən beşinə bax,

Sən dünyanın işinə bax.

Kölə görüb ulumuzu,

Bəy elədik qulumuzu.

Yedilər dopdolumuzu,

Bizə qalan boşuna bax.

Baharın oğlan çağında

Bu zamanın qışına bax,

Sən dünyanın işinə bax.

Yuvasından zorla köçən,

Yrəyindən nələr keçən,

Arzuları mələr keçən

Qaçqınların, köçkünlərin

Həsretilə o günlərin

Gözdən axan yaşına bax,

Sən dünyanın işinə bax.

Dədəsini dananların,

Özgəyə aldananların

Taleyinə biz bələdik.

Bir gerçəyi dərk elədik:

Mənliyini dəyişdikcə

Siçan qovan pişik oldu

Dünənki pələngin adı.

Nərildərdi bir zamanlar,

İndi dönüb miyoldadı.

Ayaqdəyməz meşələrdən

Ev küncünə düşənə bax,

Sən dünyanın işinə bax.

Ağlamaqdır gülüşümüz,

Dəmir imiş gümüşümüz.

Düşməni doğru, bizsə yalan,

Əsli, nəsli dəmir olan

Özgənin «gümüşünə» bax,

Sən dünyanın işinə bax.

Günahkarıq, əlimizlə

Qəbrimizi qazan olduq,

Özümüzə «təzə tale» yazan olduq.

İndi həməni o təzənin.

O boşboğaz gəvəzənin

Başımıza yağdırdığı daşına bax,

Sən dünyanın işinə bax.

Avqust, 2000.

GECİKMƏ

Mən həmişə bu gündən sabaha göz dikmişəm,
Amma özüm özümlə görüşə gecikmişəm.
Qalaq-qalaq işlərim,
Diklərim, enişlərim,
Qələmlə dostluğumdan göyərən vərdislərim
Məni vurdu gah yerə, gah da uçurdu göyə,
Gecikdim ömrüm boyu özümlə görüşməyə.
İztirablar içində yox olsam da varımdan,
Gecikmişəm yaz boyu isti cöz yaşlarımdan.
Su verib becərdiyim bəhərimə, barıma,
Gecikmişəm, içimdən doğan arzularıma.
Gecikmişəm həyatı, həyatımdan ummağa,
Gecikmişəm ən uca, ən müqəddəs hissinin
Başına dolanmağa.
Gecikmişəm, çoxunu əzabıyla bezdirən,
Mənə qanad verən
Hər qəmə yox, Allahın sevdii bəndəsinə
Pay kimi göndəyrdiyi o möhtəşəm qəmə də.
Gecikmişəm uzaqda mələyən eşqimə də.
Macal da tapmamışam özümlə tək qalmağa,
Özümdən küsdürdüyüm sınıq, qırıq qəlbimi
Bir gün ələ almağa.
Vallah, özüm özümə çata bilmirəm daha.
Qaç-tutdu oynayırıq, yol uzun, öz-özümü
Tuta bilmirəm daha.
O zaman ki, yorulub çəkilirəm təkliyə,
Taleyimlə barışib, endirirəm başımı
Amansız gerçəkliyə.
Çəkirəm gündüzümün hesabını hər gecə
Öz-özümlə gizlicə...
Yanlış addımlarımı dərk edincə sonradan
Min bir əzab çəkmişəm.
Dünyaya gəlməkdə də, deyəsən, gecikmişəm.

İyul, 2000.

YALAN – GERÇƏK

Zamanmı, dövrənmə, insanmı azğın?
Gerçək – məzlum olub, yalan – zülmkar.
Adı da uydurma olan bu xalqın
Doğrusu məğmündür, əyrisi qəddar.

Həqiqət həmişə qapı dalında,
Mənim həqiqətə yazığım gəlir.
Yalan düz donunda, düz paltarında
Gerçəyin belinə minib yüksəlir.

Yalan boyalıdır, gerçək boyasız,
Yalanın yalanı rənglə doğrulur.
Yalan qışqırıqçı, yalan həyasız,
Gerçəksə həmişə utancaq olur.

Yalan çəkinmədən öz böhtanını
Deyər həqiqətin üzünə qənsər.
Gerçəksə dişinə tutub çanını,
Yalanın yerinə xəcalət çəker.

Kol basıb nitqdə söz çələngini,
Bilmirik, gül hansı, tikan hansıdır.
Elə dəyişdirib sözlər rəngini,
Tap görək, düz hansı, yalan hansıdır.

Nəymiş azadlığın ziddi – əsarət?
Eyni olduğuna heyrətdəyəm mən.
Torpaq azad oldu, amma bu millət
Azad olamırdı əsarətindən.

Oktyabr, 2000.

ŞAHMAR İTKİSİ

Uçdun dünyamızdan, uçdun quş kimi
Soyutmur bu dərdi axan göz yaşım.
Özüme deməyə çəkdiyimi
Mən sənə deyərdim, sənə, qardaşım.

Xudunun ardınca itirdik səni.
İtirə bilmirik qəmi, qüssəni.
Şükürlər olsun ki, Nurəddinim var,
Yoxsa, dünya mənə cəhənnəm olar.

Hardansa, nədənsə incidiləndə,
Baxıb dörd dövrəmə səni gəzərdim.
Eşidib dərdimi bizə gələndə,
Səni görən kimi gedərdi dərdim.

Sənsiz dünyamızda yetimik bu gün,
Mənim güvənc yerim, mənim qahmarım.
Təzə bir şerimi oxumaq üçün
Səni axtarardım, səni, Şahmarım.

Zaman tərpedəmməz birçə qəlpəni
Qurdun qəlbimizdə elə bir binə.
Həmişə axtarır gözlərim səni,
Öyrəşə bilmərəm sənsizliyinə.

Ağrılı günləri sənle keçirmək,
Öz güman yerimdin, son əlacımdın.
Sən mənim həmişə üzünü görmək,
Səsini eşitmək ehtiyacımdın.

Kim isə arxamca bir söz deyəndə,
Ona tərs-tərs baxan səndin, Şahmarım.
Məni qısqanclarım iynələyəndə,
Mənə qahmar çıxan səndin, Şahmarım.

Həç kəsi tük qədər sən incitmədin,
Dərdini içində çəkdi hər zaman.
Dünyadan getmədin, yox, sən getmədin,
Dünyanı tərk etdin əslinə baxsan.

Hər şey öz yoluyla gedəcək yenə,
Yalnız yetmiyəcək əlimiz sənə.
Bilirik, bu dünya yalan, ağ yalan!
Sonu gözləməklə keçir rüzgarım.
Çatır hər şeyimiz, yeri boş qalan,
Təkcə çatışmayan sənsən, Şahmarım!

Aprel, 2000.

PARADOKS

«Rusun pəncəsində qalaq» deyənlər,
Müstəqil olmağa səs verməyənlər,
Müstəqil dövlətdə bir məmur kimi
Məqam sahibidir, hökm sahibi.

Bu gün qüsurlu bilirmi görən
Dünən əsarətə könül verənlər –
Dünən azadlığı qəbul etməyən,
Bu gün azadlıqda dövrən sürənlər?

Bəs o inkar hara, bu təsdiq hara?
Mərdlik nə gərəkdir riyakarlara.
Dünənki qəsdini bu gün dananlar,
Zamanın rənginə tez boyananlar
Nə bilir millət nə, onun xeyri nə?
Hər zaman çalışmış o, öz xeyrinə.

Ölkənin bugünkü istiqlalından
İstiqlal istəyən bəhrələnmədi.
İstiqlalı danan dünənki nadan
Bu gün bu ölkəni talayıb yedi.

Özünü düşünən, xeyrini güdən
Bütün zamanlara uyuşa bilmiş.
Milləti düşünən, bilmirəm, nədən,
Qalıb ayaq altda, daim əzilmiş.

Anlaya bilmirəm, görəsən, niyə,
Dünən azadlığa, müstəqilliyə
Səs verən, bu günə ya məhbəsdədir,
Ya qapı dalında, ya can üstədir.

Oktabr, 2000.

AVROPA BİRLİYİ

*Avropa hər il Türkiyənin qarşısına
yeni-yeni şərtlər qoyur, onu öz birliyinə
qəbul etmir.*

*«Dünyanın bizə hörmət göstərməsini
istiyorsaq, əvvəla, bizim kəndi
bənliyimizə və milliyətimizə bu hörməti
hissən, fikrən, fələn... göstəralim.*

*Biləyim ki, milli bənliyini bulmayan
millətlər başqa millətlərin şikarıdır».*

Atatürk

*«Ən kiçik qəbilələrinə qədər xristianlaşmadıqca
türklər avropalılarla təmas etməməlidirlər».*

Papa İnnokenti

Avropa birliyi! Səadətmi bu?
Sən bu «səadətin» eşqinə yandın.
Atan Avropanı diz çökdürürdü,
Sənsə Avropanı cənnətmi sandın?

Batı birliyinə ümid bağladın,
Ümidin puç oldu, pərt olmadınmı?
Türkiyə, neçə yol tapdandı haqqın,
Cavabsız sevgindən yorulmadınmı?

Xeyir kimi baxdın sən öz şərinə,
Gəl, bu niyyətindən sən daha vaz keç.
Fatehin, Səlimin nəvələrinə
Bu qədər yalvarış yaraşarmı heç?

Nə vadar elədi Batını bu gün
Türkün tarixini eşib tökməyə:
«Filan vaxt, filan türk filan millətin
Gilas ağacına daş atıb» – deyə.

Türkün dədəsini bir müttəhim tək
Divana çəkirlər bu gün, divana.
Əgər vacibdirsə köhnəni eşmək,
Sənin də dədəni çəkək meydana.

Mədəni Avropa – gilyotinləri
O dəmir dişləri yaratmadınmı?
Üz-üzə gətirib məlum dinləri,
Səlib yürüşləri yaratmadınmı?

Yurdundan qovulan yəhudilərə¹
Yurdumda yer verib havadar oldum.
İndi qarışıbmı, yoxsa, göy yerə,
Avropa mədəni, mən barbar oldum?

İndi barbar deyir, görün, kim kimə?
Sığmaz əyninizə böyüklük donu.
Mən xələt verəndə dahilərime
Atəşdə yandırdın sən Cordanonu².

Humanist oldunuz nə vaxtdan bəri?
Faşizm də sizin öz adınızdır.
Ölüm və rəzalət düşərgələri
Bizim deyil, sizin icadınızdır.

Afrika, Asiya köləiniz ikən,
Bəs harda qalmışdı insan haqları?
Bizlərə gəldiniz gerçək biz ikən
O köhnə, bu təzə badalaqları.

Özünü aldatma, türk oğlu, ayıl,
Papaslar kilsədə «intiqa» deyir.
İstanbul qisası düz altı yüz il
Onların qəlbində məqam gözləyir.

«Erməni əzabkeş xalqdır» demək də
Bu gün əlinizdə bir bəhanədir.
Köhnə palan içi eşələməkdə
Əsl məqsədiniz bilirik, nədir.

Batı keçmişini bir az düşünsün,
Sonra kül üfürsün gözlərimizə.
Atomu yaradan ölkələr bu gün
İnsan haqlarından dərs verir bizə.

Olub soyqırımı... Ancaq kim-kimi?
Türk qəsbkarlarla vuruşan zaman,
Erməni xəncəri bir namərd kimi
Türkün kürəyinə vurub arxadan.

Halala qatmayın siz haramları.
Uydurma «erməni soyqırımları»
Hardan yadınıza düşdü bu vaxtda?
Bir az da düşünün indimiz haqda.

Erməni qəsb etdi Türkün yurdunu,
Qəsb saymadınız amma siz bunu.
Günahkar biz olduq... Sizsə o zaman
Dinbir qardaş ilə üz açmadınız.
Dəhşətli Xocalı soyqırımından
Bəs niyə bu yerdə söz açmadınız?

İnsan şərəfini yerə endirən,
Minləri bir anda külə döndərən
«Villi mətbəxini» siz yaratdınız,
İnsan cəsədindən tonqal çatdınız.
Ey Batı, çatarmı haqqınız bu gün
İnsan haqlarından çənə döyməyə?
Ədalət, həqiqət, vicdan, haqq üçün
Bizim qarşımızda sinə döyməyə?

Dirijor çubuğu sizdədir deyə
Gərək bütün dünya çəkine sizdən?
Çirkab yaxmaqdansa bu gün özgəyə,
Utanın dünənki tarixinizdən.

Sən indi oturub haqqın yerində,
Bizim haqqımızı haqsız sayırsan.
Sən tiri görməyib öz gözlərində,
Mənim gözlərimdə qıl arayırsan.

¹ XVI əsrdə İspan krallığı yəhudiləri ölkədən qovanda Türk Sultanlığı yəhudilərə öz ölkəsində yer verdi, onlara havadar çıxdı.

² Cordano Bruno.

Fürerlər, Duçələr¹ haqqın səsini
Boğub, ölkələri zəbt edən zaman,
Atatürk qorudu öz ölkəsini
Dünyanın beş-altı qəsbkarından.

Ey qoca Türk eli, qalx, ayağa qalx!
Sən daim böyüksən, kiçilmək nədir?
Böyüklük – kiməsə bənzəməkdə yox,
Böyüklük – mənəvi böyüklükdədir.

Batı birliyinə baxıb uzaqdan
Yaxına gəlmədi uzaq yaponlar.
Aldı öz gücünü ana torpaqdan,
İndi Avropadan gerimi onlar?

Ey qoca Türkiyə, Batıdan əl çək,
Sən onun önündə əyilmə bunca.
O, səni özünə dost bilməyəcək
Sən öz mənlindən ayrılmayınca.

Batı birliyində basıldın küncə,
Dözmə bu təhqirə, yenidən doğul.
Batı kölgəsində kölgələninçə,
Doğunun önündə sən bayraqdar ol.

Deyiblər, yenə də «yox-yox» deyəcək,
Səni öz əlinlə yox etməyincə.
Səni Birliyinə götürməyəcək,
Sənin mənlisini kiçiltməyincə.

Özünə dar gələn Qərbin mənlisi
Dibi görünməyən tamahındadır.
Batının Doğudan tək üstünlüyü
Gücündə, zorunda, silahındadır.

Mənəvi silahım – mərhəmət, vicdan,
Nəzakət, nəcabət yaşar qanımda.
Sənin qana həris silahlarından
Ruhum qüdrətlidir Allah yanında.

¹ İtaliya faşist hökumətinin başçısı Mussoliniyə «Duçe»,
yəni rəhbər deyirdilər.

Bəxtə naşükürlük olmadı məndə,
Qədərə, qismətə, dedim, qanəyəm.
Mizan tərəzidə haqq ölçüləndə,
Sən cismanisənsə, mən ruhaniyəm.

Güce arxalanıb, zora tapınmaq!
Tarix qəbul etməz heç zaman bunu.
Yalana üz tutub vicdanı danmaq!
Nə İncil götürür, nə Quran bunu.

Dekabr, 2000.

ELƏ YALQIZAM KI...

Köçdükcə dünyadan dostlar birbəbir,
Mənim yaşıdlarım hər il seyrəlir.
Gizli bir əzaba dönür mənimçün
Bir tanışın yası, bir dostun yası.
Baxıram məclisə, görürəm bu gün
Yoxdur dörd dövrəmdə məndən yaşlısı.

Hər kəsin bir neçə can sirdaşıyla
Dünya gözəlləşir, dünya dolurmuş.
Alır qiymətini üzük qaşıyla,
İnsan da insanla insan olurmuş.

Yamanca boşalıb solum, sağım da,
Amma bir zamanlar nağıldı dünyam.
İnsana bağlıymış insanlığım da,
Yaşıdlar köçdülər, dağıldı dünyam.

Dünən düşünərdim: hələ ömür var,
Hələ qış deyiləm, hələ payızam.
Elə ki, göylərdən endi xəyallar,
Gördüm qış da gəlib, artıq yalqızam.

Rəngi də bozarıb elə bil göyün,
Boşalıb mənimçün bu dolu dünya.
Elə uluları itirdim, bu gün
Düşüb ululuqdan bu ulu dünya.

Necə povub keçir indi il, ili,
Yoxdur umacağım vaxtdan bir gile.
Dəyişib elə bil dünyanın dili,
Dil tapa bilmirəm mən dünyə ilə.

İndi dəyişilən xislətə heyrət!
At-heyvan yerinə adam hürküşür.
İndi ac qarına bütün məmləkət
İrişə-irishə atdanıb-üşür.
Sanıram iblisin fitnələrindən
Uçuldu, tezədən quruldu dünya.

Bu təzə dünyanı tanımıram mən,
Mənmi dəyişmişəm, yoxsa, bu dünya?
Elə yalqızam ki, elə bil dünən
Qürbətə köçmüşəm öz vətənimdən...

Noyabr, 2000.

BU DÜNƏNİM, BU DA MƏN

Tənhalıgım, təkliyim,
Ürəyi kövrəkliyim –
Bu yaşım da, heç demə,
Bu imiş gerçəkliyim.
Yaşlıdlarım birbəbir
Bu dünyanı tərək edir,
İlbəil təklənirəm
Köçdükcə yaxınlarım,
Mən də ələklənirəm...
Uzun gecələrimdə
İçimdə sübhə qədər
Çöllərdə tənha bitən
Qamışın dərdi inlər...
Yaşın bu zirvəsinə
Çata biləcəyimi
Düşünməzdim, düzü, mən.
İndi dünyam boşalmış,
həmsöhbətim özümə...
Sualı da verən mən,
cavabı da verən mən.
Haçansa büdrədiyim
Döngənin fəsadını
özümə göstərən mən.
Mənə haqqı göstərən
Bu ağıl, bu düşüncə
Bəs hardaydı o zaman?
Bu sualı verincə
Birdəfəlik sıyrılıb
cismin həddlərindən
Ruhumun səmasına
süzülmək istəyirəm.
Hər gün özüm özümçün
çözülmək istəyirəm:
Bax, bu, mənim bu günüm,
Bu, dünənim,
Bu da mən.
Fərqlidir bir-birindən
Ay Allahım, gör, necə?
Dünən sonsuz ehtiras,

Bu gün ağıl, düşüncə...
Omu yaxşı, ya bumu –
Düşüncəmi, duyğumu?
Düzü budur: Mən bu gün
İstəmirəm açıla,
Özümə də faş ola
Könlümdəki o laylar,
Layların hər birindən
qopub gələn haraylar.
Keçdiyim yollardakı
əyri-üyrü dolaylar,
Hissimdəki düynələr,
İçimdəki o «mən»lər...

İyul, 2000.

YAŞINDAN GERİ QALAN

Utanmadın nəvən yaşda
O gözələ göz vuranda?
Qızarmadın, öz nəvənlə
Sən, üzbəüz oturanda?

Nə deyəsən, gözgörəsi
Qocaldıqca alçalana,
Nə deyəsən, yetişməyib
Qış fəslində kal qalana?

Dağda maral, bağda quzu,
Düzdə cüyür, suda balıq.
Özün söylə, yaraşarmı
Bu yaşında bu yorğalıq?

Uzun illər yaşasan da,
Amma yenə bala qaldın.
Çoxu ötdü öz yaşını,
Sən yaşından dala qaldın.

Sentyabr, 2000.

ÖNDƏ SABAH VAR

Bu günə güvənmə, öndə sabah var,
Yamanca dönükdür zamanın üzü.
Tarixin küncünə süpürüb atar
Ayaq izlərini vaxtın öz sözü.

2000.

DÜNƏNİNİ – SABAHINI

Bəxtin yeyin, yolun açıq,
Uğurların gəlmişə,
Başqasının niyyətinə
Sənin arzun bir əngəlsə,
Düşün quduz tamahını.

Şöhrət sənin mənliliyini
Məqsədinə satanadək,
Bir arzuya, bir niyyətə
Addımını atanadək
Düşün, düşün Allahını.

Qəzəbləndin, səbrini bas,
Öz içində say onadək.
Qisas hissini bülövlənib
Səni səndən alanadək
Düşün sən öz günahını.

Keçirə bil dolaylardan
Əyilmədən öz «mən»ini.
Günahını anlamaqçın
Yadına sal dünənini.
Ləyaqətlə yaşamaqçın
Düşün yalnız sabahını.

Sentyabr, 2000.

SUAL İŞARƏSİ

Suallar verərdik biz böyüklərə,
Elə ki, dil açdıq süzüb dörd yanı:
– Su nədir?

Ot nədir,
ulduz nə,
göy nə?

Bilmək istəyirdik biz bu dünyanı...

- Quş uçur, biz niyə uça bilmirik?
- Onun qanadı var.
- Mənə qanad ver.

Vurub ayağını yerə körpəcik
Göyə uçmaq üçün qanad istəyir.
Nə imiş bu sözü dedirdən ona?
Uşaq sabahından bəlkə halıydı?
Allah ki, o ağı vermiş insana,
Axı, geci, tezi o uçmalıydı...
Uçmaq necə olur, o hələ bilmir,
Amma inadından geri çəkilmir.
Bilmir, nədir doğru, ya nədir xata.
Hələ yetişməyib, o, kaldır hələ.
Gördüyü nə varsa bu gen dünyada,
Onunçün sualdır, sualdır hələ.
Uşaq böyüdükcə hər il günbəgün
Dönür suallara dünya onunçün.

Uşaq suallarla aşdımı həddən?
Sualdır hər günün, hər anın özü.
Yalnız bizimçünmü?

Əzəl – əbəddən
Sualla başlanıb dünyanın özü.
Sualla başlanıb dünya, bu haqdır,
Amma nöqtə ilə qurtaracaqdır.

Bir, iki, altı, dörd?

Qaydasız sayla,
Qaydasız dünyada pozur qaydanı.
Bəzən də gülməli suallarıyla
Tanımaq istəyir uşaq dünyanı.

Qaçır quş dalınca belədən-ğələ,
Sanır ki, ucanı o tutacaqdır.
Dünyanın özü də onunçün hələ
Onun özü kimi sadə uşaqdır.

Quş uçur... o bilmir quş niyə uçdu?
Quş uçdu, onun da dünyası uçdu.
Yanq da verirdi elə bil ona,
Dikəlib havaya quş lap uzaqdan.
O sonra biləcək öz arzusuna
Heç vaxt öz vaxtında yetişmir insan.

Bilmir tale nədir, ya qismət nədir?
Yerdə gül, göydə ay göz qırpır ona.
Nələr keçirmişdi, bir Allah bilir
O, ilk arzusunun puç olduğuna.

Elə ki, yetişdi ömrün yay çağı,
Bu dünya onunçün bir cənnət bağı.
Ömrün yay çağında o, cürətlidir,
Özünü hər işdə ancaq tək sanır.
Min-min arzulara o, niyyətli,dir,
Umdüğü nə varsa, gələcək sanır.

Ömrün yay çağında qorxu-hürküslüz
Baş vurur dəryaya, əl atır oda.
Sanır ki, getdiyi yollar dübbədüz,
Tükənir dünyaya sualları da.

Ömrün yay çağında sanır, bildiyi
Həyatı bilməyə yetərincədir.
Bilir yeri, göyü, bilir hər şeyi,
Nə qorxu? Zamanla pəncə-pəncədir,
Nəyat onun üçün bir əyləncədir.

Ömrün yay çağında öz qüdrətini
Bilib o, özünü ölümsüz sayır.
Göstərib gücünü, şücaətini,
Bəzən ölüm ilə oyun oynayır.

O, hələ anlamır ayırmaq nədir
Uzağı yaxından, uzununu endən.
Hər işdə nidadır, zəhləsi gedir
Sualın əyri bel işarəsindən.

Qüvvəti, qüdrəti gedir günbəgün,
İtirir gücünü...
Elə ki, ömrün
Gedir payız fəsli, gəlir qış fəsli,
Əyilir bədəni, bükülür beli.
Yerimir, elə bil, yerdə sürünür,
Vücudu bənzəyir əyri suala.
Ona xəndək kimi dərin görünür
Yolda rast gəldiyi hər çuxur-çala.

Eşitmir, boylanır hər uzaq səsə,
Gah sağa çevrilir, gah sola dönür.
Sual işarəsi! Harda görürsə,
Başını bulayıb, o, gülümsünür.

Bir ömür yaşayıb çox bilən qoca,
Özü bir suala çərilən qoca.
İndi heç kəsə yox, özünə verir
Uşaqkən verdiyi min bir sualı,
Uşağa bənzəyir onun bu halı.

Quşu uçurmuşdu...
uduzmuş kimi
Əlacsız baxmışdı o zaman göyə.
Özü hazırlaşır indi quş kimi
O biri dünyaya uçub getməyə.

Uşağın verdiyi min-min suallar
Bu diri dünyanı bilmək üçündü.
Qocanın verdiyi dərin suallar
O biri dünyanı bilmək üçündü.

Öyrənmək istərik zaman boyunca
Hamımız fırlanan çərxi-dövrünü.
Uşaqlar – bu məlum, köhnə, qos-qoca,
Qocalar – o məchul, təzə dünyanı.

Umur sualına cavab Tanrıdan,
O dünya haqdırsa, nədir bu dünya?
O, bilmək istəyir, hansıdır yalan,
Hansıdır insana doğruçu dünya?

O, göydən soruşur: – İndi mən kiməm?
O, yerdən soruşur: – İndi mən kiməm?
Qəzavü-qədərə deyib, təsliməm
Qədərdən soruşur: – İndi mən kiməm?

Gedəni dünyaya quş baxışındı,
Quş baxışı kimi tez ötüb keçən
O andan soruşur: – İndi mən kiməm?
Olanı yaşanıb ötmüş yaşıydı,
Qalandan soruşur: – İndi mən kiməm?

Alıb taqətini onu xar edən,
Zəif vücudunu tarimar edən
Zamandan soruşur: – İndi mən nəyəm?
Gümandan soruşur: – İndi mən nəyəm?
Mən ki, yaşamışdım, var olan itməz.
Var olan o keçmiş hara getdi bəs?
Beləcə, günbəgün artır sualı,
Sualmış hər kəsin tərcümeyi-halı.

Avqust, 2000.

HƏR GÜN – BİR ADDIM

Əvvəli, axırı bilə bilmədik,
Həyata, ölümə böldük dünyanı.
Ölümdən o yana biz yoxluq dedik,
Ölümdən bu yana bəs varlıq hanı?
İndi aldanaq mı quru bir ada?
Yoxdur var olan da bu boş dünyada.
Hər gün bir addımdır...

Bu uzun yolun

Əvvəli məchuldur, bəs sonu nəymiş?
Kim bilir haradır yönü son yolun
Qəderin qurduğu oyunu nəymiş?

Tükənmək bilməyir ah-amanım da,
Nə qədər çəkirəm, dərdim gödəlmir.
Nəyi gözləmirəm, bitir yanımda,
Amma gözlədiyim gəlmir ki, gəlmir.
Birdən ayıldım ki, içim sis, duman,
Özümü çəkirəm öz yedəyimdə.
Dünya elə boşdur, əslinə baxsan,
Mənə bəlli deyil istədiyim də.

Avqust, 2000.

VİCDAN ŞAHİDLİYİ

Hərdən əzab satar, qəm alar məni
Mənim bu dünyada çox xatam olub.
Səhvlər, qüsurlar, xatalar məni
Yenidən yaradan öz atam olub.
Xatalar üstündə boy atmışam mən,
Özümü yenidən yaratmışam mən.

Səhvimə, xatama hamıdan qabaq
Şahid də, hakim də vicdandır ancaq.
Belə bir məqamda vəkil lal olur,
Haqq kəsir, yalansa payimal olur.
Şahidim, vəkilim, hakimim də mən,
Qaçmaq mümkünmüdür bu məhkəmədən?

Vicdan şahidliyi! Könüllü dustaq!
Özündən könüllü intiqam almaq!
Vicdan şahidliyi! Bir hökmdar tək
Özünə çəkdiyin öz sinə dağın.
Vicdan şahidliyi! Özünü görmək,
Özünün özünə təslim olmağın.

Özünü görməyən görməz özgəni,
Sözünü anlamaz, özünü bilməz.
Özünü bilməyən, bilməz kimsəni,
Əyriyə əyilər, düzə əyilməz.
Şahidin, vəkilin, hakimin də sən
Qaçmaq mümkünmüdür bu məhkəmədən?

İyul, 2000.

QURAN BELƏ QURUB

Yenə bahar gedir, yenə qış gəlir,
Payızdan qış doğur, qışdan yay doğur.
Torpaq gah oyanır, gah da dincəlir,
Yenə günəş batır, yenə ay doğur.
Beləcə, dolanır bu cərx-i-dövrən,
Dünya o dünyadır, insan o insan.

Gah gündüz, gah gecə müdam dövr edir
Gah göyün istisi, gah da yağmuru.
Göy həmə o göydür, yer həmə o yer,
Sular gah lil axır, gah da dumdurur.
Öz köhnə yoluyla dövr edir zaman,
Dünya o dünyadır, insan o insan.

Dağları, daşları sellər titrədir,
Dəli zəlzələlər, dərin uçqunlar.
Yenə qasırğalar baş alıb gedir,
Tufan o tufandır, rüzgar o rüzgar.
Quran belə qurub başdan, binadan,
Dünya o dünyadır, insan o insan.

Savaşlar, qırğınlar, müharibələr...
Qisas duyğuları dönür silaha.
Yanır od içində dilsiz körpələr,
Əlimiz açılır yenə Allaha.
Dönür xarabaya kəndlər, şəhərlər,
Yenə Günəş doğur, gülür səhərlər.
Utanan varmıdır bu qırhaqırdan?
Dünya o dünyadır, insan o insan.

Böyük inqilablar, dövrən dövrən
Bəyənmir. Könüllər qana təşnədir.
Dəyişmək qəsdilə insan dünyanı,
Aşırir köhnəni... dəyişən nədir?
Yenə həmə zülüm, həmə ölüm, qan.
Dünya o dünyadır, insan o insan.
Zalımdan, zülmədən, fitnə-fəsaddan
Ədalət istəyir, tıncıxıb insan.
Min bir möcüzü var qadir Allahın

Bildikmi biz nəyin bəs olduğunu?
Xeyr, biz bilmirik gələn sabahın
Bu gündən daha da pis olduğunu.
Haqsızlıq təbindən çıxarır səni,
Vaxtı yetişməmiş bir kəl meyvəni
Ayırmaq doğrumu öz budağından?
Dünya o dünyadır, insan o insan.

Yerin öz fəsadı sığışmır yerə,
Yəqin, Allah baxıb bu istəklərə
Gülüb öz içində, deyir insana:
– Özün öz felindən düşmüşsən qana.
Cisminə qanadlı ruh göndərmişəm,
Ağılla bərabər, axı, mən sənə
Mərhəmət vermişəm, vicdan vermişəm.
Ağlının felinə meydan verən sən
Bəs niyə rəhmindən üz döndərmisən?
Silahın zülm isə, bil ki, zülm ilə
Qaytara bilməzsən haqqı bir gilə.

Faydası yox imiş bu savaşların –
Gah enən, gah qalxan iğtişəşlərin.
Bir ibrət götürən yox imiş, yəqin
Təkrar dərslərindən qoca tarixin.
Zaman dönməyəcək öz axarından,
Dünya o dünyadır, insan o insan.

Öldürən yenə var, ölən yenə var,
Bu göyün altında dəyişən nə var?
Quran belə qurub başdan, binadan,
Dünya o dünyadır, insan o insan.

Qısqanıb, qısqanır insan insanı
Nəfsimiz həmişə qana təşnədir.
Habilin tökdüyü o qardaş qanı
Yenə də tökülür... Dəyişən nədir?
Bizə ağıl verdi, ruh verdi Allah,
Müqəddəs kitablar göndərdi Allah
Bizi haqq yoluna gətirsin deyə.
Gəldikmi o yola? Gəlmədik, niyə?

Niyəni axtardım, tapmadım, nədən?
Yüz-yüz niyə doğdu birçə niyədən.
İndi asılmışam suallarından
Dünya o dünyadır, insan o insan.

Dekabr, 2000.

QAYTAR MƏNİ

Kim idim, nə idim mən yüz il əvvəl?
Bilmirəm.

Bilməmək bilməkdən gözəl!

Onu bilirəm ki, o zaman mənim

Nə dostum var idi, nə də düşmənim,

Nə qorxum var idi, nə ağrım, acım,

Yox idi heç nəyə bir ehtiyacım.

Xoşbəxtlik – yoxluqda anladım ki, mən,

Azad olmaq imiş özün özündən.

Özumdən qurtarıb, dedim, bir kərə,

Allah, qaytar məni gəldiyim yerə.

Yanvar, 2001.

RUHUMUZU KOL BASIB

*«Təzadlar» qəzetinin yazarı
Xanım Məhyəddin qızına ithaf*

Ürəyindən keçirib muğamı dinləyən yox,
Bu naləyə səs verib içdən inildəyən yox.
Keçmişimizdən gələn o yolları sel basıb,
O miras ruhumuzu alağ basıb, kol basıb.
İndi bizim nəğmədən nəğmə didərgin düşüb,
Səslərin axarından nizam, ahəng gen düşüb.
Füsunkar nəğməmizdən düşüncəni qovublar,
Bir sözlə, səndən səni, məndən məni qovublar.
Nə Bethoven, nə Şoren, nə Üzeyir, nə Qara?
İndi qar yox, daş yağıb onlar açan yollara.
Fikrət getsin işinə, Səid getsin işinə,
Onlar artıq uyusmur zamanın gərdisinə.
Rəqs ilə mahnının uçuldu sərhədləri,
Kaman keçdi arxaya, dümbək keçdi irəli.

İndi bizim nəğməmiz hoppanıb-düşmək olmuş,
Qalxdığımız zirvədən yerə sürüşmək olmuş.
Hoppan, gözünə dönüm, tullan, gözünə dönüm,
Elə hoppan ki, qoyma bir an duyum, düşünüm.
Hoppanıb-düşmək sənin öz eşqin, həvəsidir,
Baş yerinə ayağın işləyərsə, bəsindir.

Tullan, səndən feyz alıb
qoy sevinisin millətin,
Hamıya qismət olmur sənin
bu «fərasətin».

Bəlkə, mən qocalmışam, dünya ki, qocalmayıb,
İnsandan insanlığı Allah geri almayıb.
Bəzəndiyi bəs deyil zəncinin bəzəyilə?
Məgər bizəmi qalıb özgənin təzəyilə,
Doğma təndirimizdə bu gün ocaq qalamaq?
Səndən min il gerini tullanıb yamsılamaq?
Məgər öz fitrətimiz, məgər öz ağılmız yox?
Nə atdanıb-düşürük, nədir bu meymunçuluq?
Özünü insan sayan, özünə hörmət qoyan,

Rəva bilməz özünə bu eybəcər oyunu.
Lüt-ürəyən oynamaqla paltarını yox, bala,
Soyunmusan soyunu.
Susuruq, özümüzə, demək, etinasızlıq!
Susuruqsa xəstəyik, biz mənəvi nasazıq.
Mən sənə etinasız, sən mənə etinasız,
İkimiz də oluruq düşməne etinasız.
Sən bu hoppanmağınla quş deyil, bir bəcəksən.
Tullan, görək, sən hansı girdaba düşəcəksən.
Tullan, gözünə dönüm, nə utanmaq, nə ayıb?
Torpaq əldən getməyib, Vətən parçalanmayıb.
Nədən ötrü bəs sənin ürəyin parçalansın?
Dəmdən özgə nə var ki, dəminə qəm canalsın?

Dözürüksə bunlara, demək, biz, biz deyilik,
Öz ulu cəddimizə sadıq, əvəz deyilik.
Dünənimizdən gələn o yolları sel basıb,
Çiçəkli ruhumuzu alağ basıb, kol basıb.
Zamanın çirkabıyla lilləşən ruhumuzun,
Səhralara çevrilib çölləşən ruhumuzun
Yaşıllaşan gününü Allah göstərsin bizə,
Su çiləsin bürküdən sarıdan eşqimizə.

May, 2001.

BİZ NƏLƏRİ İTİRDİK

Səbiq tələbəm, yazıçı Aqil Abbasa

Qarabağı itirdik.

Biz o cənnət torpağı cəhənnəmə bənzəyən
çadırlara gətirdik.

Qara hara, ağ hara?

«Qarabağlı» deməyə, gəlin, «çadırılı» deyək
orda yaşayanlara.

Qarabağın yolunda sinəmizi gərmədik,
Biz yalnız yaylaqları, dağları itirmədik,
O yurddan qəlbimizə əsən ruhu itirdik,
Ruhumuzu itirib, cismimizi gətirdik.

Çadırlarda göz açan,

Küçələrdə üz açan,

Məşəqqətə dayanan,

Hər gün qınında yanan

Körpələrin əzmini, boyunu itirmişik,

Qarabağdan süzülən o mənəvi arxların

Suyunu itirmişik.

Axı, bizi biz edən nəgmə bulaqlarının

Şırıltısı kəsildi.

Burda boy atanlara indi necə deyək biz,

Bu da həməni nəşildi?

Qarabağda köklənən tarın pərdəsindəki

O xalları itirdik.

Bizi qanadlandıran,

Sabaha atlandıran

Xəyalları itirdik.

Yox, yox, itirməmişik biz yalnız o yerləri,

İtirmişik gələcək

Nəgməkar Bülbülləri, loğman Üzeyirləri.

Qarabağlı dahilər ölməmişdi öləndə,

Öldülər Qarabağın öldüyünü biləndə.

Budur məni yandıran,

Cecə-gündüz özümü özümdən utandıran.

Torpaq – çölmü, çəmənmi, torpaq – qayamı, daşımı

Torpaq – kolmu, çayırımı, ağacımı, kandalasımı?

Torpaq-cəddim, tarixim, torpaq-yurdum məkanım

Torpaq-mənim namusum, torpaq-mənim ünvanım.

O torpaqda qeyb olan şöhrətimin, şanımin,

öz adımin məzarı.

Necə dözdük bu dərdə, ay ellər, biz daşmırıq?

Düşməne verdiyimiz o halal torpaqlara

halal vətəndaşmırıq?

Biz Vətəni itirib Vətən torpaqlarında

Cansız, ruhsuz daş olduq.

Vətənip itirirkən, necə vətəndaş olduq?

Yalanlara aldanıb doğrhumuzu itirdik,

Düzümüzü itirdik.

Kişi mənliyimizi salıb ayaq altına,

Özümüzü itirdik.

May, 2001.

May, 2001.

QIRĞI

İnsan quşa baxıb uçaq düzəltdi,
Elə düşündü ki, irəli getdi.
Quşlar toxunduqca propellərə,
Bölünüb səpilir göydə yüz yerə.
Cansız yaratmaq ehtirasından,
Canlını ilbəl məhv edir insan.

İndi qorxuruq ki, bir zaman gələ
Dünyada quşların nəslə kəsilə,
Dünya nalə çəkə insan əlindən.
İnsan peşman olub öz əməlindən,
Tapa gözəlliyi yenə əzəldə.
Baxıb təyyarəyə qırğı düzəldə.
Allah lənətləyib, qarğıya bizi,
Qırğıya tapsıra taleyimizi.

May, 2001.

GƏRƏKSİZ

Od almazdı bir zaman bu dərdimdən o dərdim.
«Mən çıxmağa təpə yox, uca dağ istəyirdim»*.
Bircə diki çıxmağa indi fərasətim yox,
Ayaq üstə durmağa bir ləhzə təqətim yox.
Qüvvətimi itirib, öz-özümü danmışam,
Ömrü-günü xərcəyib, ad-ünvan qazanmışam.
İndi bu ad-sanımdan gileyliyəm, yoxsa, mən?
Məgər bu deyildimi gecələri əridən,
Gündüzləri üyüdən zəhmətimin məramı?
Məgər qazanmadımmı bu adın hesabına
Bugünkü ehtiramı?
Mən içəri girəndə ayağa dursalar da,
Məclislərin başında məni oturtsalar da,
Hər şey mənim gözümdə indi başqa rəng alıb,
Tanıdığım bu dünya mənim kimi qocalıb.
İndiyə öz içimdə batıb unudulmuşam,
Artıq özüm üçün də mən gərəksiz olmuşam.

Mart, 2001.

1001.01.01

* 60-cı illərdə yazdığım «Dağda şələlə kimi» şeirimdən misra.

KİLİD

Hər yan kilid,
Zaman kilid,
Dövrən kilid.
Evlər kilid, bağlar kilid.
Ürəkdəki sirləri də bağlar kilid,
saxlar kilid.
Ağıl da, könül də
kilid,
Dildə kilid.
Qanun kilid, qayda kilid,
Yer də kilid, göy də kilid.
Adamların kilidlərdən qaçarı yox,
Kilidlərin bu dünyada açarı yox.
O dünyada varmı görən?
Rahət olaq, barı, gorda.
Bir səs gəldi qulağıma:
Kilid burda, açar orda.

İyul, 2001.

HƏQİQƏTDƏN YALANA

Düzəldərdim mən özüm
Xizəyimi, atımı,
Qamış ipdən hörərdim
Cilov kimi çatımı.

Ağac atla «çapardım»
Dərələri, dağları.
Görməmişdim dükanda
Satlıq oyuncaqları.

İcməmişdim şüşəyə
Doldurulan suyu mən,
İçərdim baş endirib
Çəsmələrin gözündən.

Hər bir dərdin dərmanı
Torpaq – anamdı mənim.
Otlı-ələfli dağlar
Əczaxanamdı mənim.

Nə gözəldi quşların
Uçuşu dəstə-dəstə.
Heç zaman görməmişdim
Quşları dar qəfəsdə.

Ətirli gül-çiçəklər
Bağçalarda var ikən,
Hardan çıxdı, bilmirəm,
Kağız güllər, matam mən.

Torpağın övladıydım,
Həm göy, həm də yer mənim.
Göydə ulduzlar mənim,
Yerdə çiçəklər mənim.
Ulduzlar işığıyla
Salam göndərir yerə.
Bəlkə, əcdad ruhudur,
Səpələnib göylərə.

Ağac budaqlarından
Sallanıb yellənərdik,
Zirvələrə dırmaşıb,
Dərələrə enərdik.

Bu oyunlar uşaqlıq
Ehtiyacından idi.
İdman dərsi deyildi,
Gerçəkcə idman idi.

Bu oyunlar könüldə
Həvəs idi, eşq idi.
Uşaqları həyata
Hazırlayan məşq idi.

Hanı çilingağacları?
Hanı dirədoymələr?
Su qabında üz-üzə
Gəlib duran iynələr?

Qulağımdan gedərmə
Tütək səsi, saz səsi –
Qanları qızıışdıran
Zurna tərəkəməsi.

Hər şey yalan, uyduruq,
Hər şey saxta oyuncaq.
Ürəkdəki bir fikir
Dildə olur baş-ayaq.

Gör, indi biz hardayıq,
Harda qalıb zatımız.
Zaman ilə əl-ələ
Dəyişdi ovqatımız.

İndi önə yox, geri
İməkləyir körpələr.
Ana südü tükənib,
«Malış» yeyir körpələr.

Dəyişdirib dünyanı,
Yaman keçdi sənələr.
Hara getdi, bilmirəm,
Bizim nağıl nənələr?

Yun toxuyan, ip hörən
O nənələr yox indi.
Uzun tuman dəb deyil,
Qısa yubka geyindi.

Xəyal qanadlandıran
Şirin nağıl yerinə,
Lətifələr danışır
Nənə nəvələrinə.

Torpaq üstə oynadım,
Oylağım çəmən, çayır.
Bu gün mənim nəvəmsə
Parket üstə oynayır.

Dəyişdi fitrətimiz,
Dəyişdi xislətimiz.
Bizi hara aparır
Təyyarə sürətimiz?

Bu gediş, bu qaçışla
Dirənmişik dalana.
Yollar gedir büsbütün
Həqiqətdən yalana.

Avqust, 2001.

ŞÜKÜR

(gündəliyimdən)

Qandığımı deyən zaman
Başımda turp əkirlər.
Haqq adına mən yazığı
Ora-bura çəkirlər.
Neyləyim ki, qoymur məni
Yaşamağa fikirlər.
Eyb eləməz, inandığım
Sabahıma şükürlər.

Mart, 1980.

ÖMÜR – BİR DAĞ YOXUŞU

Üfüqlərə yaslanan
Dağların yorğunluğu –
Bir nəğmənin əvvəli,
Bir nağılın sonluğu.

Dırmaşınca o dağa
Hər cəfaya dayandıq.
Ömrüm son pilləsində
Biz qəflətdən oyandıq.

Ömür – bir dağ yoxuşu
Yoracaq qalxmaq səni.
Özün istəməsən də,
Əyəcək o dağ səni.

Qismət olmur hər kəsə
Şərəfli bir qocalıq.
Ucalığın önündə
Əyilmək də ucalıq.

Aprel, 2001.

SABAH

Əzab-əziyyəyə qatlaşıb bu gün,
Burdan yol salırıq gələcək üçün.
Həqiqət həmişə doğar xəyaldan,
Əməl göründümü – ölər yalanlar.
Bəlkə, çəkdiyimiz bu hamar yoldan
Bir yol keçməyəcək yolu salanlar.
Bu yolda qasırğa, boran, qar, çisək.
Nədir umduğumuz Allahımızdan?
Biz əgər sabahı bu gün əkməsək,
Zülmət boylanacaq sabahımızdan.

Noyabr, 2001.

DƏRS

Yazıram, pozuram elə bir ucdan,
Amma ürəyimcə olmur hər biri.
Bu gözəl, bu orta, bu pis, bu yaman
Mənim qəlbimdədir pisin ağrısı,
Xalqın qəlbindədir yaxşının yeri.

Yaxşı da, yaman da mənimdir, amma
Hər qəlbin töhfəsi bir ola bilmir.
Bəs niyə hamısı dönüb duyğuma
Başqa könüllərə yol bula bilmir?
Biri doğulanda ölür an kimi,
Biri də doğulur hər gün dan kimi.

Qəlbimin qanından mayalanmayan
Şərimin dərslərini verəcək zaman.

İyul, 2001, Şəki.

ÖLÜM – ƏBƏDİYYƏT

Müdam eşidirik, öldü filankəs.
O öldü, öləne varmı bir əvəz?
Məzarlar qazılır cərgəbəcərgə.
Bu qədər ölən var, ölənlə birgə
Bəs niyə ölümün özü heç ölmür?
Bu sual verilir, səbəb çözülmür.
Amma bıçaq kimi batır qəlbimə
Əbədiyyət imiş ölüm, sən demə.

Fevral, 2001.

NƏ İMİŞ GERÇƏK?

Nədir bu ölümlər, nədir olumlar?
Nə gəliş, nə gediş sorulmur bizdən.
Axı, nə gəlişdən xəbərimiz var,
Nə də bu dünyadan gedişimizdən.

Bəlkə də, bu həyat bir yuxu, rəya?
Nədir ilk, nədir son, nədir gələcək?
Bəlkə, bizdən əvvəl gəlir dünyaya
Bizim taleyimiz... budurmu gercək?

Getməyə gəlirik... Buna haqq dedik.
O dünya, bu dünya nə imiş, görən?
Dünyaya gec gəlib ilki bilmədik,
Tez də gedəcəyik sonu bilmədən...

May, 2001.

GƏLMƏYİM NEÇİNMİŞ? GETMƏYİM NEÇİN?

Filosof qardaşım Fərman İsmayılıya

Yetmiş beş an imiş bu yetmiş beş il,
Yaşıma çevrilən o illər hanı?
Taniya bilmədim mən dili-qafil,
Nə özüm özümü, nə də dünyanı.

Axtardım bu sirri ömrüm boyu mən,
Anlamaq mümkünmü? Çətin, çox çətin!
Yaşadığımı dünya nə imiş, görən?
Gəlməyim neçinmiş? Getməyim neçin?

Dünya ləzzətini, dünya cövrünü
Bəlkə, məqsəd imiş daddırmaq bizə?
Yaşanan xoş günü, ya da bəd günü
Biz ki, qismət bildik taleyimizə.

Adı var, özü yox əbədiyyətin
Ruh nədir? Demədi Peyğəmbər belə.
Düşündük, yoxluğa məhkum xilqətin
Payı yaşamaqdır gümanlar ilə.

Bilməyə çalışdıq biz Kainatın
Sirrini... Ucaldıq yerdən o yana.
Bir şeyi bilmədik, bilik həyatın
Cavab verə bilmir suallarına.

Bir duyğum oynadır məni yerimdən,
Bilmirəm, bildiyim səhvimi, ya gerçək?
Çətindir on ilə bildiklərimdən
Bir anlıq duyğumu dilə gətirmək.

Əbədi gəlişin, əbədi köçün
Məramı sirr olur bizə hər zaman.
Bildim ki, yanmadım gəlişim üçün
Yanıb gedəcəyəm amma dünyadan.

Fevral, 2001.

Çiynimdə sükutun ağır pəncəsi,
Suyun şırıltısı, yarpağın səsi.
Otun xışıltısı, bu meh, bu rüzgar,
Ötən dəqiqələr, ötən saatlar
Biri digərinə bənzədiyindən
Ötən zamanı da hiss etmirəm mən.

Üzünü gördükmü dövr edən qanın,
İlkindən bu yana ötən zamanın?
Əməli görünər, amma özü yox
Səsi yox, izi yox, görüntüsü yox.

Oktyabr, 2001.

MƏNİ QAYTAR ÖZÜMƏ

Oxu, dönüm gözüne,
Bu dünya nəğmələnsin.
Səsindəki dalğadan
Aləm nura bələnsin.
Çiçəklənsin yamaclar,
Düymələnsin ağaclar.

Bilmirəm, bu dünyanın
Əyrisi nə, düzü nə?
Oxu, oxu nəğmənlə
Məni qaytar özümə.
Aləm nura bürünsün,
Dünya cənnətə dönsün.

Elə oxu, dağılsın
Göy üzündən buludlar.
Boylansın bu nəğməyə
Qar altından göy otlar.
Axar sular durulsun,
Səsinə heyran olsun.

Elə oxu, səsindən
Qoy, ərisin yalanlar.
Utansın bu nəğmədən
Niyyəti şər olanlar.
Səsindəki yağıdan
Bir anlıq dursun zaman.

2000.

ÇADIR ŞƏKLİ

Nəvazişsiz, qayğısız,
Ey küçə uşaqları.
Vətəninə vətənsiz,
Xalqın sinə dağları.

Quşun da sığınmağa
Var bir yuva məkanı.
Ey körpə quşciğazlar,
Sizin yuvanız hanı?

Gündüzlər məktəbiniz –
Oylağınız küçələr...
Çadırınız varmıdır
Yatmaq üçün gecələr?

Onların arzuları
Bir doyumluq çörəkdi.
–Ev şəkili çək – dedim,
Bir çadır şəkli çəkdi.

İyul, 2001.

CƏNNƏTDƏN ƏZABA

İlahi şahidsən sən özün... gündə
Neçə yol gah öldüm, gah da dirildim.
Boğula-boğula dərdin içində
Mən necə bu qədər yaşaya bildim?

İztirab çəkməkdə yoxmu həddimiz?
Mənə bəs bu ömür çox olmadımı?
Sonra düşünürəm: ulu cəddimiz
Cənnətdən əzaba qovulmadımı?

Ölümdən qorxmayın, qorxun əzabdan
Qorxanda, çöp gəlib gözə düşürmüş.
Demə, cəddimizin nəfsindən doğan
Günahın cəzası bizə düşürmüş.

Cəddin xətasını dərk eləyincə
Bilirik nə imiş çəkdiklərimiz.
Hələ bu dünyaya gəlməzdən öncə
Heç demə, əzabın məhkumuyuq biz.

Oktyabr, 2001.

HARDA YANGI VARSA, IŞIQ ORDADIR

K.V.Nərimanoğlu

Soruşma, dahilər, görəsən, neçin
Ögey övladıdır zamanəsinin.
Xalq üçün yananlar Adəmdən belə
Qarşı-qarşıyadır zamanəsilə.

Bir eşqin naminə yanan nur çilər
Yangıdan fışqırır işıq hər zaman.
Ulduzlar yanmasa, görünməzdilər
Görünür yanmayan, görünür yanan.

Qızıla həsədlə boylanıb dəmir
Cingildər: «Mən ondan əsgiyəm məgər»?
Görünən ucanı görmək istəmir
Alçaqda dayanıb görünməyənlər.

Dahinin ayağı qopmaz bu gündən
Amma xəyalları ürəklərindən
Süzülən işıqlı sabahlardadır,
Harda yangı varsa, işıq ordadır.

Dəstəyə çevirir inam, inadı
Gizli bir sirridir bu da Allahın.
Bu günün əzabkeş, ögey övladı
Doğma övladına dönür sabahın.

Dekabr, 2001.

ARTIĞ ZƏNGƏ DÖNÜB ZƏNCİRİN SƏSİ

*Cənubi Azərbaycanda milli istiqlal
mücadiləsinin lideri M.Çöhrəqanlının
Bakıya gəlməsi münasibətilə*

Vətəndən vətənə gələn yurddaşım,
Evinə gəlişin mübarək olsun.
Sevincdən od olan mənim göz yaşım
Gəldiyin yollarda gül-çiçək olsun.

Bizim aramıza atılan daşa
Alın yazısımı, yoxsa, sirr deyim?
Vətəndən vətənə gələn qardaşa
Necə qonaq deyim, müsafir deyim?

Yaşadıq həsrətlə yüz səksən ili
Bəlkə, tərs dolanır bu çərxi-dövrən?
«Yurdu-Azərbaycan, dilim-Türk dili»
Deyən bal qoxulu dilinə qurban.

Heyhat! Əməlimiz arzudan qısa,
Bilirik, əməlsiz arzu yetimdir.
Yurdu bir qanadı istiqlaldısa,
O biri qanadı əsarətimdir.

Millətin istiqlal yollarındakı
Daş təkə arzuyla yoldan çəkilməz.
Hərəkət etməyən, qollarındakı
Zəncirin səsini eşidə bilməz.

İnamla, imanla, cəsarətinlə
Zülmə, zalimlərə sən dərs vermisən.
Xalqın qulağına hərəkətinlə
Zəncirin səsini eşitdirmisən.

Artıq zəngə dönüb haray qoparır
Qollara vurulan zəncirin səsi.

Zülmün, əsarətin bağrını yarıır
Bu səs-istiqlalın zəfər müjdəsi.

Həyəcan təbili, o zəngin səsi
Yağlı bir şillədir əli qanlıya.
Ən böyük uğurdur, haqqın şilləsi
Çöhrəsi işıqlı Çöhrəqanlıya.

Zəng səsi yatanı oyandırır
Millət öz haqqını dərk edəcəkdir.
Quzeydə alışan zəfər tonqalı
Güneyin buzunu əridəcəkdir.

Mart, 2001.

QƏDƏRLƏ SAVAŞ

Duranda qədərle istək üzbəüz
Qədər bir söz dedi, istək ayrı söz.
Qədər qismətimə gözümü yumdum,
Daha nələr, nələr Allahdan umdum.

Sonra anlayınca ləyaqətimi
Qədərdən çox gördüm öz qismətimi.
Gerçəyi haqq kimi düşünən zaman
Dedim ki, bəlkə də, savablarımdan
Daha böyük imiş günahım, suçum.
Qədərini verdiyi az deyil mənə
Qoyuldu çəkiyə haqqımla borcum
Aldığım nə imiş, bəs, verdim nə?

Qismətə güvənib haqqa əyildim
Bunu da anladım, bunu da bildim:
Qədərle güləsmək hədd aşmaq imiş
Özün özün ilə savaşımaq imiş.

Noyabr, 2002.

DÜNƏN DƏ, BU GÜN DƏ...

İstiqlal yolunda qələm çalanda
O ki var qınayıb döydülər bizi.
İstiqlal eşqimiz, zəfər çalanda
İstiqlal adına söydülər bizi.

Ağ da qaraya yozdular o vaxt
Saray tulaları bizə hürdülər.
Azadlıq dərini biz çəkdik, ancaq
Onun faydasını onlar gördülər.
Onda da yamandıq, indi də yaman
Aman, vətənsizlər əlindən, aman!

Qapılar dalında gözü kölgəli
Boynu bükük idi anamın dili.
«Ana dili» – deyib çıxıranda mən
«Millətçi» adıyla yaşadım dünən.

O özgə dillilər verib səs-səsə
Dedilər: «Deyilik sənle şərik biz.
Nədir ana dili? Lazım gəlsə,
Onu da bir gündə dəyişərik biz».

Deyənlər, bu dili, bilmirəm, bu gün
Nə tez öyrəndilər?.. Bir Allah bilər.
Sabah, lazım gəlsə, xeyirləriyçün
İtin də dilini öyrənərdilər.

«Başımız üstündə rusun kölgəsi
Olmasa, məhv edər bizi özgəsi» –
Deyən vətənsizlər dünən heç demə,
Bu xalqın dərini yayıb aləmə.
Azadlıq odunun pərvanəsiymiş
Düzlüyün, özlüyün, haqqın səsiymiş.

Heç demə, bizmişik itirib izi
Daim məqsədimiz olmuş qəsd-qərəz.
Onda da, indi də dandılar bizi
Onda millətçiydik, indi ruspərəst.

Yenə onlar haqlı, yenə biz haqsız,
Yenə biz günahkar, onlar günahsız.

İndi onumuz bir, birimiz ondur
Aqıl göstərirlər bizə cahili.
Həyasız oğrunun dili uzundur,
Qısadır həyalı doğrunun dili.

Anlamaq çətindir, hansıdır, görən,
Bu üzü qaralıq, o üzü ağlıq?
Bəs hardan cücərdi, anlamıram mən
Dəngə pozğunluğu, bu baş ayaqlıq?
Onda da, indi də nizam pozuldu,
Səadət onların, dərd bizim oldu.

Dünən də, bu gün də haram yeyənlər
İndi kül üfürür gözlərimizə.
Ömründə vətəni düşünməyənlər
Vətən sevgisindən dərs verir bizə.
Görəsən, hardadır bizim bələmiz?
Bəlkə, bə, doğulub istiqlalımız?

Fevral, 2001.

BUGÜNƏM MƏN

Bir vaxt düşünərdim dəli könlümlə bərabər
Mən bir bütünəm, vahidəm ələmdə sərəsər.
Rəbbim, bu düşüncəmdə yanıldım, bu da yanlış!
İdrak da yalan, hiss də yalan, duyğu da yanlış!
Qurtar məni sən ruhuma əngəl cəsədimdən,
Keçmişlə bütün bağları qopmuş bugünəm mən.

ÖZÜMLƏ SÖHBƏT

Bu yaşda nə qədər qohum-qardaşı
Atamı, anamı, dostu, sirdaşı
Görünməz dünyaya yola salmışam
Görünən dünyada yalqız qalmışam.

Bu iki dünyanın arasında mən
Hesab istəyirəm özüm özümdən.
O haqq divanında sorğu-sual çox,
Yüz cavab ödəmir bircə sorğunu.
Görünməz dünyadan xəbər verən yox,
Görünən dünyada görürəm sonu.

Yaşadılar tükənib, dostlar seyrəlib
Neynim, tanışlarla bir ülfətim yox.
Təkliyin vəhmindən çox vaxt kövrəlib
İçimdə batıram, həmsöhbətim yox.

Özümdən özümə çoxdur qeybətim
Heç kəsi danlağa dil dönə bilmir.
Onunla, bununla bitib söhbətim,
Özümlə söhbətim tükənə bilmir.

May, 2002.

BİTDİ GÖZLƏMƏLƏR

Oğlum İsfəndiyara

Bitib alışmağım, bitib yanmağım
Yumağa döndərdi məni bu gərdis.
Həyat – bir arzuya qanadlanmağım,
Həyat – nəyi isə gözləməyimmis.

Günbəgün çoxalır amanlar, ahlar
İndi dünya özgə, artıq mən özgə.
Ümitsiz açılır indi sabahlar
Heç nə gözləmirəm ölümdən özgə.

Allahın verdiyi bu qismət nəymiş?
Gəldim getmək üçün... Bu qədər ancaq.
Vaxtın sürətiymiş, hərəkətiymiş
Taledən nə isə gözləmək, ummaq.
Bitdi gözləmələr, dayan, ey qatar
Uzun yolçuluğun nə mənası var?

Bir oddan qurtarıb düşdüm min oda,
Mənim gözlədiyim istiqlalım da
Torpaq itirməyin dərdilə gəldi.
Dözüm uzandıqca ömür gödəldi
Azadlıq qazanıb torpaq itirdik,
Birini alınca, birini verdik.

Başqa gözləmələr bundan beş betər
Arzuya yetincə marağın itər.
Bir şeyi anladım həyatdan, oğul
İtirə-itirə getdiyim bu yol
Vaxtın axarında tək bircə anmış,
Bizə pay verilən ömür yalanmış.
İndi bu ömür də bir anıt oldu
Bir fındıq qazandım, içi fıt oldu.

Gözləmək naminə yelə vermişəm
Ömrümü, günümü yanıb şam kimi.
Bir vaxt ayıldım ki, mən itirmişəm
Yaşamaq eşqimi, həyat eşqimi.

Yorğun ürəyimin indi bir gılə
Bu vəciz dünyadan təmənnası yox.
Bitib haqq – hesabım bu dünya ilə
Artıq yaşamağın bir mənası yox.

İçimdə boğuram öz fəryadımı
Dəyişib yerini günəşim, ayım.
Allahım, özün də, çox olmadımı
Mənə bəxş etdiyin bu ömür payım?
Bitdi gözləmələr... dayan, ey qatar
Uzun yolçuluğun nə mənası var?

Oktyabr, 2001.

DƏYİŞMƏLƏR (İşlənmiş variant)

Biri gedər, biri gələr
Bu dönmələr, dəyişmələr...
Təbiətin, cəmiyyətin
Öz yolu var, öz axarı, inadı var.
Çağa, uşaq, cavan, qoca!
Bircə ömrün dörd adı var.
Dəyişirik öləncən
Nə sən sənşən, nə də mən mən.

Bu nöqtədə yüzə dönür
Tək bir dərdim, tək bir çiləm.
Mən həm mənəm,
Amma həm də mən deyiləm.
Nə deməkdir
Budaqlarda yaşıl olub
Yavaş-yavaş qızarmalar?
Dəyib, – yəni, dəyişibdir
O dənənki kal almalar.

Qışdan yaza, yazdan qışa
Nə ad verək bu axışa?
Möcüzəli dairəmi?
Fəsil də dörd, bir ömrün dörd adı kimi.
Nədir, kimdir nizamlayan
Fəsillərin,
Nəsillərin get-gəlini?
Necə tapaq, hardan tapaq
Bu sehrli dairənin əvvəlini?

Bulud – yağış, dağ – düz olur,
Gecə dönüb gündüz olur.
Təbiətin iki üzü,
Cəmiyyətin min üzü var.
Bir mətləbin, bir məramın
Min əyrisi, min düzü var.

Bu enmələr, bu düşmələr
Bu dönmələr, dəyişmələr

Canavarı it eylədi.
Ağacları geyindirib
Sonra dönüb lüt eylədi.
Vaxtın hökmü bir alçağı
Birdən-birə büt eylədi.

Birdən-birə
Yalan dönür həqiqətə,
Həqiqətsə yalan olur.
Ölkələri talan edən xanımınlar
Dönüb özü talan olur.

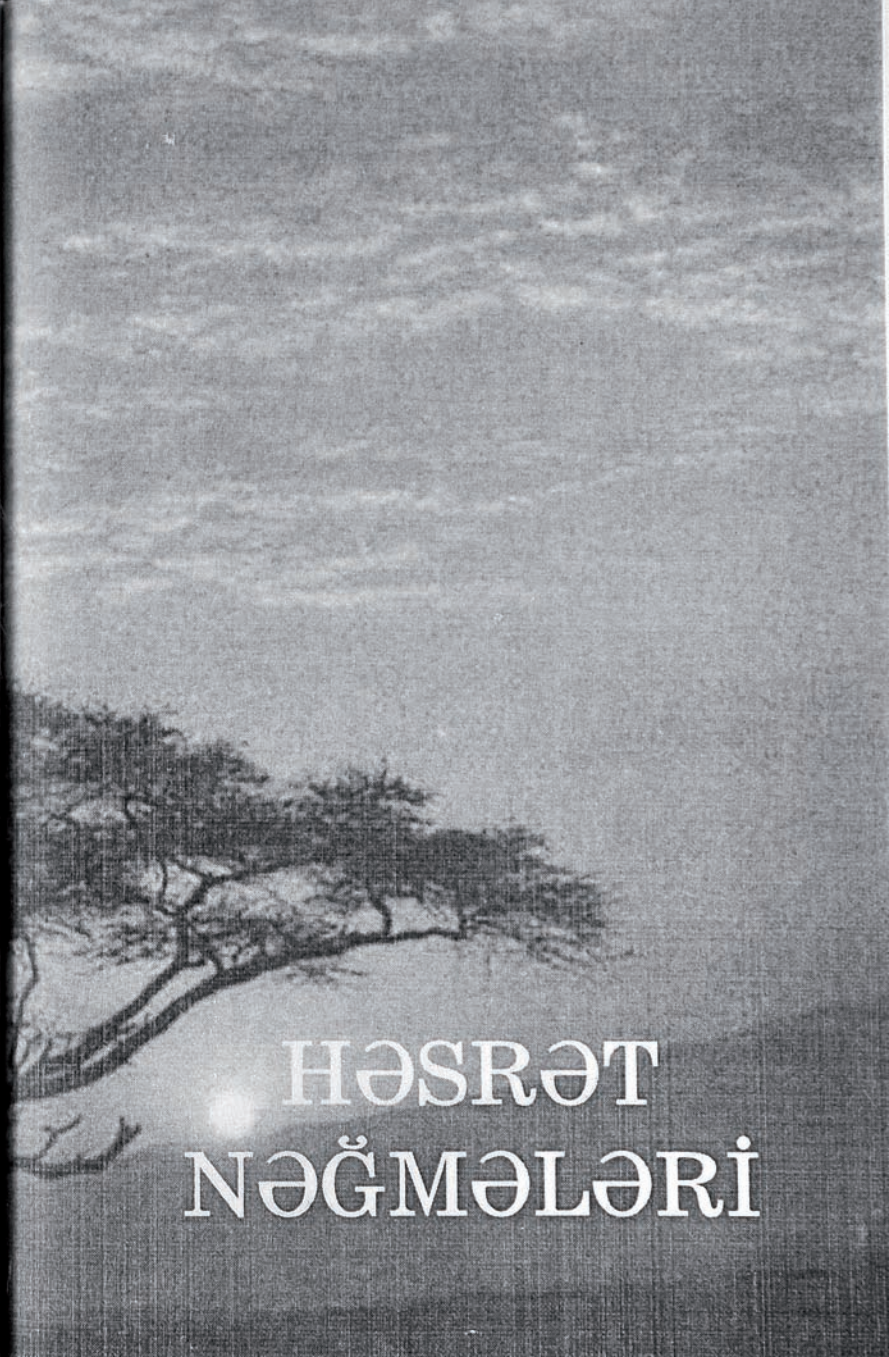
Yalan – zülmün qalxanıdır.
Hər şey kimi
Onun da var öz dövrəni.
Qılınc deyil, süngü deyil,
Gercək deşər zülm adlanan o qalxanı.

Yalan–zülmün çotur, bomboz daşlarına
Boyaçəkən hiləsidir
Zamanın gur yağışları
O boyanı siləsidir.

Yalan – zülmün süngüsüdür.
O süngüyə dəstəklənən
«Haqq da mənəm, mən» deyəcək.
Amma süngünün üstündə
O, otura bilməyəcək.
Onun hökmü bitməlidir,
Gələn bir gün getməlidir.

Haldan-hala bu keçmələr,
Bu dönmələr, dəyişmələr
Görən, nədir?
Dəyişməmək –
Zaman ilə döyüşmədir.
Dəyişməyən bir şey varsa, bu dünyada
O da yalnız dəyişmədir.

Avqust, 1999, Şəki.

HƏSRƏT NƏĞMƏLƏRİ

YANA-YANA BUZ OLMUŞAM

Evinizin kəndərində
İtib mənim izim artıq.
Quruca bir «salam» qalıb
Aramızda bizim artıq.
Mən sevgisiz daşa döndüm,
Yoxdur sənə sözüm artıq.

Hər dərdimə dərman idin,
Niyə dönüb zəhər oldun?
Ey sevincim, birdən-birə
Boğazımda qəhər oldun.
Sən getsən də, düşünmə ki,
Ürəyimdən gedər oldun.

Mən boynunda mərcan idim,
Pərən-pərən pozulmuşam.
Uca-uca bir dağ idim,
Ərimişəm, toz olmuşam.
Mən bir yanar vulkan idim,
Yana-yana buz olmuşam.

1967-1999.

TƏZƏ BİR RƏNG ALAR

İllər, uzun illər düşdü ömürdən,
Zirvədən aşırıq... Bu sən, bu da mən.
Dizinin altına alıb zamanı
Bizi ayaqladı illər gör necə.
Xəzan küləkləri bağı, bağçanı
Soldurdu, saraldı güllər gör necə.

Hanı hisslərdəki o dəli tufan?
Yağış çisələdi, qasırğa yatdı.
Hava təmizlənilib durulduğundan
Könüldə başqa cür hisslər yaratdı.

Hava sakitliyi, yer, göy ağappaq,
Hissi, duyğunu da rahatlandırır.
Yrəyin səması şimşəkdən uzaq
O, açıq, buludsuz göyü andırır.

Ağıl çılgınlığın tutdu yerini
Dəlilik sovuşdu, hisslər darandı.
Bizim aramızda indi lap yeni
Doğmalığ adlanan duyğu yarandı.

Bu yeni ilişki, bu yeni duyğu
Ağılımdan ucadır, könlümdən dərin.
Mənim öz dünyamda heykəlidir bu,
Tər-təmiz, qərəzsiz bir ulu eşqin.

Təzə bir rəng alar böyük məhəbbət,
O, illər boyunca uzanacaqsın.
Bugünkü doğmalığ, hörmət, nəzakət
O böyük sevginin davamı, yoxsa?
Bir payız rəngi var, bir yaz rəngi var
Ürəyin hər rənglə öz ahəngi var.

Noyabr, 2000.

CAZİBƏ

Sənin cazibəndən çıxmaq çətindir
Cazibən özünə sədaqətidir.
Hər sənə baxanda, bu nə sirdir,
Təzə bir gözəllik tapıram səndə.
Bir kədər gizlidir, bir qəm gizlidir
Sənin xəfifənə gülüşlərində.
Sənin hüsnündəki cəzbə mən acam,
Hər gün daha artıq sənə möhtacam.
Hər gün bir gözəllik, bir başqa mənə
Düşürəm mənəlar burulğanına.
Sən mənim qəlbimə nur tək süzülün
Oxuya-oxuya səni mən hər gün
Qorxuram bu yeni tapıntılardan,
Hər gün daha artıq mən sənə heyran!
Sənin cazibəndən çıxmaq çətindir
Cazibən özünə sədaqətidir.
Cazibə sirrdir, o sirri açmaq
Çətindən çətindir, müşküldür, gülüm.
Hüsnün ordudursa, cazibən bayraq
Cəzbinlə ruhumu sən güldür, gülüm.
Cazibən bir almas daşı andırır,
Cazibən ruhumu cilalandır.
Cazibən hüsnünlə tənbatən oldu,
Hüsnünün əyarı cazibən oldu.
Sevinc ilə kədər, işıqla kölgə
İki rəng bir üzdə qol-qola vermiş,
İki rəng bir üzə tamliq gətirmiş.

ÜZR – TƏŞƏKKÜR

Məndən telefonda üzr istədin.
Mənə dönə-dönə «təşəkkür» – dedin.
Amandır, sən məndən üzr istəmə
De görək, borcludur bu gün kim kimə?

Cövrünü çəkmirəm mən ki, özgənin
Bu gün mənim borcum tən gəlir haqqa.
Bu tələb, bi rica haqqındır sənin,
Təşəkkür düşərmi halal bir haqqa?

Könüllü əzaba əzab deməzlər,
Onu çəkəndən də üzr istəməzlər.

Oktyabr, 2000.

MƏLƏK KİMİ

Uçuş istəyirdin, sındı qanadın.
Bəxtindən yuxarı qalxdı öz adın.
Tər-təmiz yaşadın, mələklər kimi
Mələk qismətini yaşayammadın.

Səadət vəd etdi taleyin sənə,
Onu götürməyib, yalnız sevildin.
Sən arxa çevirib öz taleyinə,
Niyə bədbəxtliyi səadət bildin?

Kindən, küdurətdən uzaq yaşamaq
Mələk xislətinə bir həmdəm oldu.
Cənnət quşlarıdır mələklər... ancaq
Səninə qismətin cəhənnəm oldu.

Sentyabr, 2000.

BİR MƏKANDA İKİ ZAMAN

Necə oldu birdən-birə
Yada düşdü o xoşbəxt gün?
Burnumun ucu göynədi
Yaşadığım o gün üçün?

Bir məkanda iki zaman
Necə sığdı bircə ana?
Xatirələr bir körpüdür
Bu zamandan o zaman.

Qonaq getdim mən keçmişə,
Bu gerçəyin nə yalanı?
Xəyal necə yaşadı bəs
Bu zamanda o zamanı?

Vaxtın yönü irəlidir,
O dönmürsə öz yolundan.
Bəs yaş necə? Kiçildimi
Mən keçmişə döənə zaman?

Bizdən gizli min sirri var
Bir xəyalın, bir gümanın.
Demə, zaman çölündəymiş
Yaşadığım o zamanın.

İyul, 2001.

HARAMDA HALAL

Nədir bu məlahət bu yaşıdakı?
Başqa cür gözəlsən, vallah, sən indi.
Yaş ilə arzusun savaşındakı
Gizli nöqtədədir cazibən indi.

İlahi, xislət də dəyişilərmiş
İstəksə o köhnə istəkdir yenə.
Gənclik təravətin yerini vermiş
İndi ehtiyatın məlahətinə.

Mən bunu görürəm... Görürəm demə,
Duyuram... Çuxura axan suyam mən.
Neyləyim? Bənzəmir bu dəm o demə,
Bu gün enişin də yorğunuyam mən.

İstək oyandımı, bir qulsan ona
Onun qabağında yorğunluq nədir?
İstəyin başına, hər şey bir yana,
Ən soyuq ağıl da bir pərvanədir.

Gerimi qayıtdı baharım yenə?
Görürəm başıma səpilən qarı.
Baxınca bu təzə məlahətinə
Gözüm ləzzət çəkir, ürəyim ağrı.

Üz-üzə duranda istəklə gerçək,
Dayanır arada bir dərd, bir fikir.
Özündən, düzündən xəbərdar ürək
Baxıb təpərinə xəcalət çəkir.

Qaynayıb, o qədər bir olduq ki, biz,
İtdi bir qazanda fərqlərin izi.
Sevgidən göyərən tək bir meyvəmiş
Haramlıq həddindən aşırıdı bizi.

İllərin düşdükcə ömürdən, demə
İndin sabah üçün xəyal olurmuş.
Biz hardan biləydik, gülüm, sən demə
Məhəbbət haramda halal olurmuş.

Fevral, 2001.

XƏCALƏT

Gördüm, sehirləndim, bu necə tilsim?
Bu nə təsadüfdü, bu nə görüşdü?
Bir vaxt Afinada heyrətləndiyim
Qadın heykəlləri yadıma düşdü.

Xaliq, yaratdığın kamil xilqətə
Mən heç, bəs sən özün dedinmi əhsən?
Aldın qüdrətimi... bu tərəvətə,
Bu hüsni-kamilə biganəyəm mən.

Dağa dirənəndə axar sel-sular,
Eşilər, burular ləpələrində.
Könlümdə oyanan zərif duyğular
Gizləndi yaşımın utanc yerində.
Kədisə, qılıncdan itidir zaman,
Bu hökm kimsənin gəlməz eyninə.
Hissim, həyəcanım qış rüzgarından
Xəcalət kürkünü geydi əyninə.

2001.

ÇÖZÜNDƏ QƏM GÖRÜRƏM

Gözündə qəm görürəm,
Qəminə qurban canım.
Söylə mənə dərini,
A mənim mehribanım.

Unut, unut dərini
Bu beş günlük ömürdə.
Od altında əriyib
Muma dönər dəmir də.

Hər qurbana hazıram
Mən eşqimin yolunda.
Tikan da var, gül də var
Qızıl gülün kolunda.
Ölüm məqam gözləyib
Durur qapı dalında.

Mən yaxşıca bilirəm
Səndə dərdə dözüm yox.
Hələ yağış yağmamış
İslanmağa lüzum yox.

May, 2001.

HƏYAT BİR SINAQ OLDU

(«Rəqabət» pyesində Mələhətin mahnısı)
Musiqisi Cavanşir Quliyevindir

Onsuz keçən günlərim
Ömrümə yamaq oldu.
Kədər mənim üzümə
Bir də dönüb ağ oldu.

Ələnsə də, ələyim,
Yox dünydan gileyim.
Eşqim, hissim, diləyim
Könlümdə dustaq oldu.

Su axdı, durulmadı,
Səbəbi sorulmadı.
Həyat, həyat olmadı
Mənə bir sınaq oldu.

Eşq ilkinə can atdı,
Ürəyimi qanatdı.
Getmiş idi, qayıtdı,
Beş günlük qonaq oldu.

2003.

QƏDƏR BELƏYMIŞ

Zövqdə, duyğuda iki yox, birik
Biz eyni məzmunlu şerə bənzərik.
Vəzn bir, ölçü bir, bölgülər də bir
Amma son misralar qafiyələnmir.

Yoxuşa dirənən düzə bənzərik,
Atəşi qaralan közə bənzərik.
Odumuz eyniydi, közümüz eyni.
Ruhumuz, eşqimiz, özümüz eyni.

Bunlar bir gerçəkmi, ya boş düşüncə?
Bilmədik dünyaya gəlmədən öncə
Bu dünya beləymiş, göy-yer beləymiş?
Biz hardan biləydik, qədər beləymiş!

Mart, 2003.

QORXMUŞAM

O xoş saatlarım, o xoş günlərim,
Nəşədən, sevincdən sərxoş günlərim
Ağrı-acılarla qol-boyun ötdü,
Ağrılar içimdə dərdlər böyütdü.

Heçliyə boşalan o dolu illər
Bir üzü sevincdi, bir üzü kədər.
Fərəh ağırlıqda dərd səkmişik biz,
Bədbəxtlik dadmışıq xoşbəxtlik qədər.

Sevincin içində dərd yemişik biz,
Sevdikcə sevgiyə dil demişik biz.
Ömrün ələyində günlərimizi
Günaha, savaba ələmişik biz.

Yaxşı da, yaman da keçdi ömürdən,
Hər biri payıdır bəxtin, qismətin.
Ömrün xoş üzünü unutmuşam mən,
Amma bəd üzünü unutmaq çətin!

Qorxmuşam, ölümdən qorxduğum kimi
Könlümdə boy atan dərddən, ələmdən.
İndi iki rəngli o illərimi
Yadıma salmaqdan çəkinirəm mən.

Sentyabr, 2000.

O DA MƏN, BU DA MƏN

Getdin, min sualım oldu bir nida.
Sən getdin, Vətənə gəldi qürbətim.
Sən getdin, getdiyin həmə yolla da
Gəldi qüssələrım, gəldi həsrətim.
Sənin getməyinlə mən elə bildim
Gələcək dincliyim, can rahatlığım.
Bir idim, çoxaldım, bu mən, bəs o kim?
Bir neçə «mən» ilə doldu sol-sağım.

Biri bu gedişə uğur dilədi,
Biri peşman idi, biri pərişan.
Biri də birinə töhmət elədi,
Susdu o biri də utandığından.

İstədim onları barışdırım mən,
Olmadı, onlara qarışdım mən də.
Savaş istəyən də mən idim, əslən,
Savaşı ahımla körükləyən də.

Qayıt, bir yerə yığ sən o «mən»ləri
Qayıt ki, yolunu gözləyir onlar.
Getdiyin yol ilə qayıt, dön geri,
Qayıt, mənciyəzi özümə qaytar.

Getdin, min sualım oldu bir nida
Sən getdin, Vətənə gəldi qürbətim.
Sən getdin, getdiyin həmə yolla da
Gəldi qüssələrım, gəldi həsrətim.

İyun, 2000.

QOV YUXUMU, SEVGİLİM

Gecə keçir, nədən bəs
Yuxu gəlmir gözümə?
Neçin yata bilmirəm,
Mat qalmışam özümə.

Ürəyimin atəşi
Məni cana gətirmiş.
Səni tapan gözlərim
Yuxusunu itirmiş.

Yuxum qaçıb gözümdən
Ürəyimlə bərabər.
Pəncərənin önündə
O, dolaşır gecələr.

Yuxum qaçıb gözümdən
Sevgi bumu, sevgilim?
Pəncərənin önündən
Qov yuxumu, sevgilim.

QÖVSI – QÜZEH HARDADIR?

İlk dəfə gördüm, gülüm,
Yağışlı gündə səni.
O zamandan saxlaram
Gözüm üstündə səni.

Güldü dilimdə adın,
Könlümü cidarladın.
Sən qövsi-qüzeh olub,
Göy üzündə parladsın.

Günlər axdı, dolandı,
Könlümə qəm calandı.
Mən əvvəl bir can idim,
Bir canım haçalandı.

Könül intizardadır,
Ayrılıq zəhər dadır.
Yağış kəsdi, söylə bəs
Qövsi-qüzeh hardadır?

ÇİÇƏK

Kamilsən, bütövsən, nursan, işıqsan
Ağlın kəsmədiyi bir yaraşıqsan.
Arzu çox, xəyal çox, ömür bir cərək.
Laləni, nərgizi qəhr edən çiçək,
Ətrini içində gizlədən çiçək
Ətrini gizlətdin, sirrə büründün,
Mənimçün qaranlıq meşəyə döndün.

Avqust, 2004, Mərdəkan.

* * *

Məhəbbət var,
İnam var
Söylə, bəs birlik hanı?
Əbədi gözləmədir bu sevdanın ünvanı.
İstəmirəm gün sayım,
ya ay sayım,
il sayım.
Xəyalımda yaşadın,
Xəyalında yaşayım.

Sentyabr, 2004, Mərdəkan.

* * *

Gündüzüm tilsimli, gecəm rəyalı
Mən ruha çevrilib, sənə köçmüşəm.
Sən mənim könlümü ovsunlayalı
Mən özüm-özümə özgüləşmişəm

Sentyabr, 2004, Mərdəkan.

ƏBƏDİ BİR RUHSAN

A mənim sultanım, a mənim bəyim,
Ürəyin sevdası həmişə haqdır.
Sənə bəslədiyim sonsuz istəyim
Ömrümdən o yana uzanacaqdır.

Hay-həşir... Sonra da uzun bir sükut,
Günahkar bilməyək burda kimsəni.
Ensin başın üstə bir parça bulud,
Əyri baxışlardan qorusun səni.

Qısqanclıq? Nə olar, sevgidir o da,
Məni səni seveli düşdüm bu oda.
Demə, axı, hər şey gəldi – gedərdi,
Mənim qısqanclığım sevgim qədərdir.

Harda ələm varsa, orda biz varıq
Sevib sevlənməyə ehtiyacın var.
Sevda yolçusuyuq həm sən, həm də mən,
Sevgimiz göyərdi diləyimizdən.
Mənim məramımdır səndən güc almaq,
Sənə ucalmaq?

Qəlbində laybalay əlvən duyğular,
Sevib sevlənməyə ehtiyacın var.
Gözəl xəyalları biz gerçək sayaq,
Xəyalla yaşayaq, xəyalla ancaq.
Xəyalda yoxlar da dönüb var oldu,
Vüsal mənzilimiz xəyallar oldu.
Xəyal gəlməsəydi köməyimizə,
Darısqal olardı bu dünya bizə.

Əbədi bir ruhsan məndən ötrü sən,
Gözlərim heç zaman görməz özgəni.
Min dəfə dünyaya əgər gələrsəm,
Hər dəfə yenidən sevrərəm səni.

Sentyabr, 2004.

Xanımsan, xatınsan, gülabatınsan,
Təpədən dırnağa əsl qadınsan.
Sən mənə bağlısan, mən sənə bağlı
Göylərin hökmilə olduq adaxlı.

Sevməkçün ürəyim əsim əsimdi,
Sevilmək öz arzum, öz həvəsimdi.
Xəyallar qoynunda yaşayıram mən,
Xəyallar – arzumdan əsən nəsimdi.
Xəyalda kam almaq! Bu da bəsimdi.
Sən mənim əl çatmaz öz xəyalımsan,
Ən böyük, ən ülvi idealımsan.
İdeal yolunda qeylü-qal olmaz
O, həyata ensə, ideal olmaz.

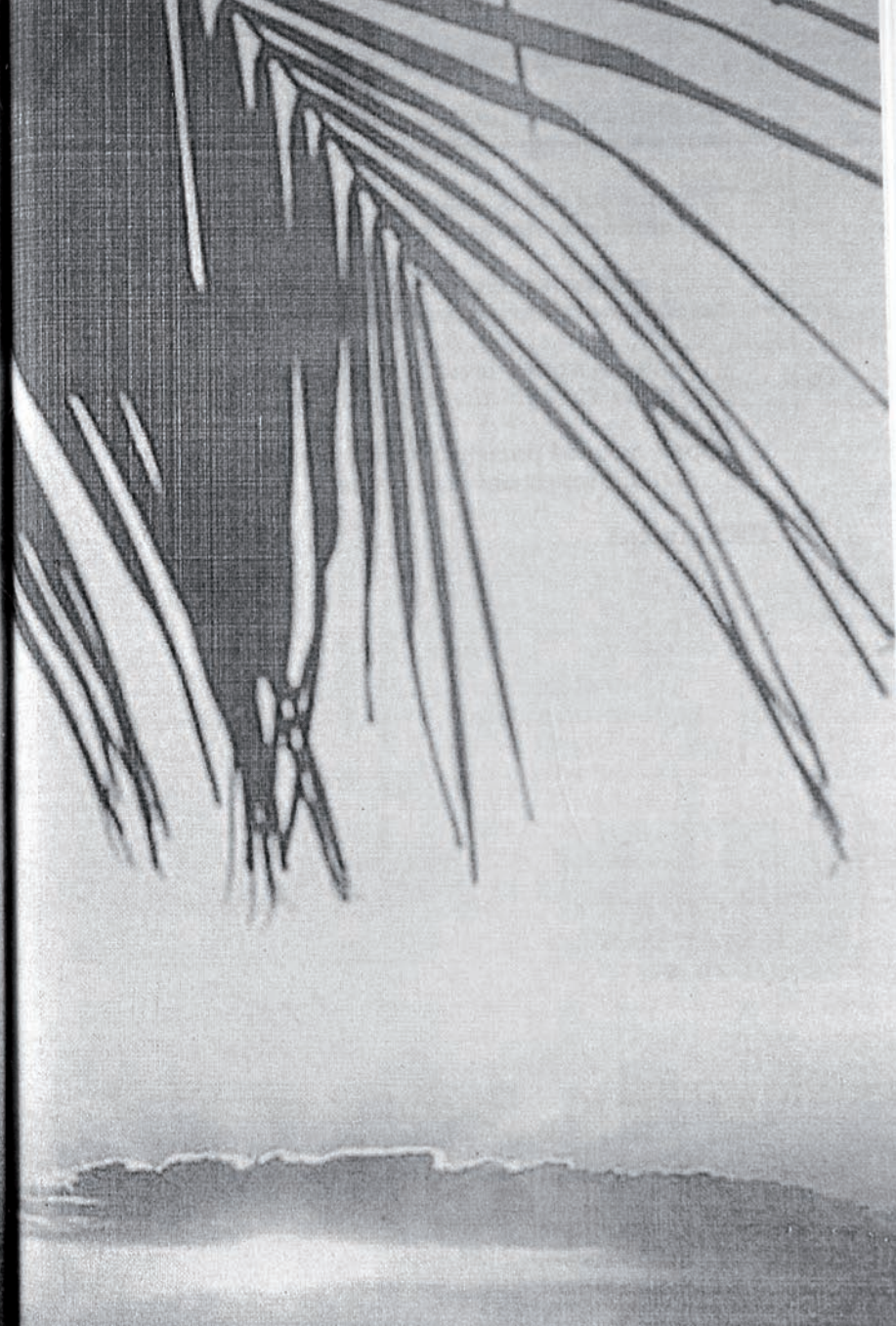
2004.

Bu sövdə dəhşətdir, bu sövdə zülüm.
Dağ çəkdi çəkdiyim bu zillət mənə
Bu sövdə uçuruma dirənib gülüm,
Səni unutmağı sən öyrət mənə.

Könlümün hakimi, sultanısan sən,
Xəbərin yoxmudur öz qüdrətindən?
Unutmaq istərəm, səni unutmaq
Özümlə bacara bilmirəm ancaq

«Unutmaq» deyəndə vallah, qan ağlar
Sinəmdən asılan bu dustaq ürək
Səni unutmağın birçə yolu var;
Əvvəlcə özümü unudam gərək.

QƏZƏL,
QOŞMA,
GƏRAYLI

HÜRRİYƏTƏ MÖHTAC

Dünyaya gələndən hamımız hörmətə möhtac,
Zəhmət çəkənin zəhməti bir qiymətə möhtac.

Səndən hərəkət, Tanrıdan ancaq bərəkətdir,
Hər qalib olan eşqlə bir zəhmətə möhtac.

Dünya alır öz nurunu daim ululardan,
Hər xalq və cəmiyyət ulu şəxsiyyətə möhtac.

Əvvəlcə dilək, sonra xəyal, sonra əməllər,
Ən üstün əməl öncə böyük niyyətə möhtac.

Azad yaşamaq, hürr yaşamaq insanın haqqı,
İnsan olan əkmək qədər hürriyətə möhtac.

Fevral, 2001.

ELƏ HAQQ VAR Kİ...

Elə haqq var ki, gülüm, haqqın özündən uludur,
Quluyam mən o kəsin ki, o da haqqın quludur.

Doğulandan ölüyük biz, nə həyat var, nə ölüm,
Ölümün qorxusu ondan daha çox qorxuludur.

Ruhu pərvazlanacaq nəfsimə zülm eyləyənin,
Ruha qulluq eləmək, hər kəsə cənnət yoludur.

İçimizdən göyərir qol-qola şeytanla mələk,
Xeyrimiz, həm şərimiz hər kəsin öz sağ – soludur.

Kola lənət demədən kolda bitən gülləri gör,
Yaxşı bax, yaxşı əməllərlə bu aləm doludur.

İyul, 2000.

SƏN DEDİN, MƏN DEDİM

Bu cansız aləmdə sıralanıbdır
Hər şey yumşaq ilə bərk arasında.
Ağıl gözü ilə fərqi görərsən
Əsl səxavətlə görk arasında.

Çox şey bu dünyada unudulsa da,
Dünən boşaltdığın bu gün dolsa da,
Fikrimiz, yolumuz eyni olsa da,
Fərq yoxmu qəsd ilə ərk arasında?

Vaxtdır hər köhnəyə təzə rəng vuran,
Bir yandan uçuran, bir yandan quran.
Əslində, eynidir, zamandır duran
Dublyonka ilə kürk arasında.

Dünən uyuyanlar bu gün oyanmış
Gördüyü yuxunu həqiqət sanmış.
Babanla atanın yaşı dayanmış
Motal papaq ilə börk arasında.

Dünya da bölünür gecə-gündüzə,
Yalana, gercəyə, əyriyə, düzə.
Ən böyük həqiqət açılır bizə
Görüb duymaq ilə dərk arasında.

Mən dedim, sən dedin, yenə mən dedim,
Bir addım geriye mən çəkilmədim.
Sən dediyin fərqi görə bilmədim,
Vallah, Azəriylə Türk arasında.

Avqust, 2000.

BİLMİRƏM

Heç bilmirəm niyə gəldim dünyaya
Gəldim, niyə getməliyəm, bilmirəm.
Düşünəndə əvvəlimi, sonumu
Ağıllıyam, ya dəliyəm, bilmirəm.

Ömrüm boyu gəzdiyimi bulmadım
Bu dünyadan muradımı almadım.
Taleyimin öz sahibi olmadım
Bəs beləysə, kiməm, nəyəm, bilmirəm.

Dünya özü başdan başa sirdimi?
Son yerimiz göydü, yoxsa, yerdimi?
Öz içimdə boğmalıyam dərdimi,
Ya mahnı tək ötməliyəm, bilmirəm

Oktyabr, 2000.

YETƏRMİ?

Bizə ağıl verdi Allah, bu ağıl
Onu dərk etməyə bizə yetərmi?
Nə qədər istəsən göyə səcdə qıl,
Görünməzi görmək gözə yetərmi?

Əlimiz uzundur, ağılımız gödək,
Bir daşın üstündə bir bostan əkmək,
İnsan ürəyinin rəsmini çəkmək,
Allahım, bir rəngə – boza yetərmi?

Sözümü şerimlə deyəndən bəri
Sandım, sözümdədir fikrin cövhəri.
Soruram: duyduğum dərinlikləri
Hissim qədər demək sözə yetərmi?

Oktyabr, 2001.

BU DA BİR HƏQİQƏT

Köhnə dostum İdris Qasimov üçün

Ləyaqət, dəyanət, səadət bu gün
Sənin boş xəyalın, boş gumanındır.
Al – əlvən çiçəklər dərə-təpənin,
Vüqarlı dağlarsa çən-dumanındır.

Zaman – yalanlara baş əyənlərin,
İnsafa, mürvətə yox deyənlərin,
Haqlının haqqını çeynəyənlərin,
Haqqa, həqiqətə göz yumanındır.

İçində boğular qananın səsi,
Təndirdə küt gedər daim kündəsi.
Qanmaz – bu dünyanın xoşbəxt bəndəsi,
Dünya – gördüyünü qanmayanındır.

Küncə sıxışdırıb indi qış, yayı,
Havaya sovrulur xalqın ah-vayı.
Qaranlıq – işıqçün yananın payı,
İşıqsa – işıqçün yanmayanındır.

İyul, 2001, Şəki.

KÖNLÜM

İstərəm dərd gözlə baxa dünyaya
Nə dincələ könlüm, nə yata könlüm.
Var səslə qışqıra, haray qopara
Qafilə qəflətdən oyada könlüm.
Çöldə sərcə uçar, zirvədə qartal
Bu iki uçuşu düşün, ibrət al.
Zirvə başındadır ən ulu amal
Çırpınır çatmağa o qata könlüm.

Dünya tamaşadır başdan, binədən
Kimi oyunçudur, kimi seyr edən.
Duyduğum sirləri çözləyib mən
Kaş, ayna tutaydı həyata könlüm.

Fələklər səmada dolanıb dönür
Bir ulduz qəflətən şığıyıb sönür.
Olanı görməyə nə var? Görünür,
Səbəbi görməyə can ata könlüm.

Gördüyüm hər şeye məəttələm mən,
Çiçəyin ətrindən, quşun səmindən.
Dərs alıb göylərin möcüzəsindən
Şərimdə möcüzə yarada könlüm.

Yanvar, 2002.

AĞIL BİR ŞÜBHƏDİR

*«Allah bir şeyi yaratmaq istədikdə onun əmri
o şeyə «ol!» – deməkdir. Və o şey də dərhal olur».*
Yasin surəsi, 82

Bəzən həqiqətin axtarışında
Gözə güvənilmiş, qəlb unudulmuş.
Ağlımla ürəyim birləşən zaman
Mənim sağ bildiyim, görürəm, solmuş.

Ocağın altını, üstünü yox, yox
Közünü çözlə, tüstünü yox, yox.
Dünənki düşüncə bu günü yox, yox
Bu günkü düşüncə dünəni bulmuş.

Beynimdə fikirlər verir səs-səsə
Bu onu rədd edə, o bunu kəsə.
Anlaya bilmirəm zaman keçməyə
Dünən gül bildiyim, bilmirəm, kolmuş.

Həm yerə şübhə var, həm göyə şübhə
Varlığa, yoxluğa, heçliyə şübhə.
Ağıl bir şübhədir, hər şeyə şübhə
Şübhə həqiqətə uzanan yolmuş.

Tutub mən o yolu getdim,
Kainat
Açıldı, büküldü fikrimdə qat-qat.
Dünyanın əvvəli bildim, nəhayət,
Allahın dediyi bir kəlmə: «Ol!»muş.

Yanvar, 2003.

BU NADAN

Dünyanı dərinəndən anlamasa da,
Xeyrini, şərini qanır bu nadan.
Yanmaz el eşqinə, vətən eşqinə
Dolların eşqinə yanır bu nadan.

Pulu xəzəl bilir. gülü kol bilir,
Küləyi yel bilir, arxı sel bilir,
Neçə yöndəm bilir, neçə yol bilir
Allahın yolunu danır bu nadan.

O xilaf çıxmadı öz ədasına
Bircə gün baş çəkdi dədə yasına.
Amma oynaşının papulyasına
Hər axşam baş çəkir, anır bu nadan.

Vətənin dilinə arxa çevirdi
Bir vaxt rus dilinə könlünü verdi.
İndi ingilisi bilməkdi dərdi
Yüz il yaşayacaq sanır bu nadan.

Aprel, 2002.

GÖZÜNDƏ

Sabahın eşqilə bu günə baxsan,
Ümidin nur olub çağlar gözündə.
Gül ki, dünya sənə cənnət görünsün,
Ağlasan dünya da ağlar gözündə.

Çəkənə dünyada qəm əskik deyil,
Arsıza heç zaman dam əskik deyil.
Bədbinin gözündən nəm əskik deyil,
Arif göz yaşını saxlar gözündə.

İnama arxalan, özünə güvən
Aşılmaz dağları aşmaq istəsən.
Təpəyə çevrilər yolunu kəsən
Sıldırım qayalar, dağlar gözündə.

May, 2002.

RƏBBİM

O qədər dərd çəkdik, bərabər oldu
Haftələr aylara, ay ilə, Rəbbim.
Məni əldən saldı ömrün yolları
Yetincə sonuncu mənzilə, Rəbbim.

Dərdin siqlətini daş çəkə bilmir,
Anın yıxdığını il tikə bilmir,
Ürəyin yükünü can çəkə bilmir
Çəkdikcə çoxalır o, hələ, Rəbbim.

Fikir düyün düşdü, ağır dolaşdı
Getmək istədiyi yolu da çaşdı.
Əzab dalgaları başımdan aşdı
Çıxart mən batanı sahilə, Rəbbim.

Könül çox axtardı qibləgahını
Axır səndə tapdı öz pənahını.
Ötən illərimin min günahını
Çılğın gəncliyimə əfv elə, Rəbbim.

Aprel, 2002.

Yanvar, 2003.

AĞAC

Dağları, daşları yaşıllaşdırıb,
Gözəllik hissini oyadan ağac.
İnsana şirincə duyğu bəxş edən,
Quşlara həm yuva, həm həyan ağac.

Suyu çatmayanda saralıb-solar,
Bürküyə dözməyib yanıb qovrular.
Yarpaq dili ilə qəlbə od salar
Bizi pıçıltıyla danlayan ağac.

İsaya çarmıxdır, Musaya çomaq,
Yollara körpüdür, evlərə dayaq.
Yayda kölgə olar, qışda od-oğaq
İnsanın dostudur binədən ağac.

Demə, o cansızdır, demə, heç nədir
Bizim tək havaya, suya təşnədir.
Həm görür, həm duyur, həm də hiss edir
Bilmirəm, yerimir bəs nədən ağac?

Sözdür pıçıltısı, bizdən nə dilər?
Yanan ürəklərə sərinlik çilər.
Qədr gecəsində sabaha qədər
Allahın adını zikr edən ağac.

Fevral, 2003.

SINDIRMA KÖNLÜMÜ

(Nəğmə)

Yaman tutlmuşam, sorma nədəndir
Taleyim dadıma yetişən deyil.
Toxunma könlümə, o, şüşədəndir
Sındırsan, bir daha bitişən deyil.

Toxunma könlümə, hər sözün oxdur
Yaman üşüyürəm, mənə soyuqdur.
Bir də isinməyə gümanım yoxdur
Quzeyə heç zaman gün düşən deyil.

Möhtacam bir kəlmə xoş sözə mən də
Nə qədər yuyunum dumanda, çəndə?
Dərədən burulub duman gələndə
Könül dağlarımın otuşən deyil.

Könlüm quş yuvası, sinəmsə dağ-dağ
Günahdan günahdır yuva dağıtmaq.
Sındırma könlümü, dön Allaha bax
O, könül qıranı əfv edən deyil.

Qırdın ürəyimi, bir də qırma, gəl,
Sözünü əməllə barışdırma, gəl,
Günahı savabla qarışdırma, gəl
Günah savab ilə, axı, tən deyil.

2003.

BUNA DA ŞÜKÜR

Birmi, ya ikimi, beşmi, ya onmu
Gəmirir beynimi fikir, ay Allah.
Hərəsi qolumdan yapışıb hər gün
Məni bir tərəfə çəkir, ay Allah.

Hədəflər dəyişir, kin-kin içində,
Məzhəblər qarışıq, din-din içində,
Bu qədər olmalı dərdin içində
Ölmürük, buna da şükür, ay Allah

Yaşamaq qovğası çatdı son həddə
Vətən təəssübü boğuldu dərdə.
Qarabağ dərdini bu məmləkətdə
Görən, neçə nəfər çəkir, ay Allah?

Bu xalqın ah-vayı göyə dirəkdi
Bəxtiyar vay dərdi, amma gül əkdi.
Həmişə gözünü sabaha dikdi
İndiyse dünənə dikir, ay Allah.

Yanvar, 2003.

KÖNÜL

Könül Xasiyevanı dinlərkən.

Boğazda çözülen səs tellərilə
Al – əlvən ipəklər toxuyur Könül.
Əyninə geyinib duyqlarını
Könül naləsini oxuyur Könül.

O səsin zil xalı yandırır bizi,
Bəmi sərinlədir ürəyimizi.
Nə imiş yansı, nə imiş sözü
Səsinin sehrilə nə deyir Könül?

O, gah yalvarışdır, gah sonsuz qürur
Dünyanın dərdini dünyadan sorur.
Yaralı bülbül tək gah cəh-cəh vurur,
Gah yetim quzu tək mələyir Könül.

Şair bu naləni dinləyən zaman
Dayanır onunçün elə bil zaman.
Səsinin sehrilə ulu tanrıdan
İnsana xoşbəxtlik diləyir Könül.

İyun, 2003.

BİLƏ BİLDİYİN QƏDƏR

(İşlənmiş variant)

Əzizim Nurəddin üçün

Çal dünyadan xoş günü
Çala bildiyin qədər.
Verəcəksən, unutma,
Ala bildiyin qədər.

Quzu kimi mələrsən,
Min-min arzu dilərsən.
Sən boşala bilərsən
Dola bildiyin qədər.

İdrak yolu – qorxulu,
Gülündən çoxdur kolu.
Gedəcəksən bu yolu
Gələ bildiyin qədər.

Gecə-gündüz çalışmaq,
Qaranlıqda yol açmaq!
Biləcəksən sən ancaq
Elə bildiyin qədər.

Bu dünyanın min donu,
Min rəngi, min oyunu.
Dərk edərsən sən onu
Bilə bildiyin qədər.

Sevinc dağına çıxsan,
Sanma dərddən uzaqsan.
Bir gün ağlayacaqsan
Gülə bildiyin qədər.

İyul, 1992, Şəki.

İNSAN KİMİ SAXLA MƏNİ

(İşlənmiş variant)

Ulu tanrım, köməyim ol,
Arzuma adaxla məni.
Məni insan yaratmısan,
İnsan kimi saxla məni.

Göl olmuşam dama-dama,
Məlhəm qoyma sən yarama.
Bu sevdaya, bu mərama
Daha betər bağla məni.

Fikirlərim qatar-qatar,
Biri atar, biri tutar.
Yaxınlara əlim çatar
Qovuşdur uzaqla məni.

Soruşdular: kimdir mənim
Yaxşıma da pis deyənim?
Həm dostum, həm də düşmənim
Göstərdi barmaqla məni.

Ey ümidim, ey gümanım,
Sözüm haqsa, necə danım?
Qurban olsun haqqa canım,
Nahaq işdən saxla məni.

İyul, 1991, Şəki.

OLUM HAQSIZ, ÖLÜM HAQLI

İstəyimə yol gedirəm
Gözü bağlı, sinə dağlı.
Mən dünyaya neyləmişəm
Mənə baxır qasqabaqlı?

Qədim şahdır, mənə vəzir,
Hər əmrinə mən müntəzir.
Sevinc məndən kənar gəzir
Oldum dərdimə adaxlı.

Baxdım sola, döndüm sağa,
Nəfsimə qoydum qadağa.
Məni qoymur yaşamağa
Nəyləyirəm mən bu aqlı?

Mən bu dağı çapammadım,
İstəyimdən qopammadım.
Gəzdiyimi tapammadım,
Axtardım əli çıraqlı.

«Olum haqdır» – deyən yoxdur
Hamı deyir ölüm haqdır.
Nə qərribə bir qınaqdır
Olum haqsız, ölüm haqlı.

Oktyabr, 2000.

DƏRDLƏRƏ DİL OLMAĞA

Hasar olmaq asandır,
Çalış özül olmağa.
Nida olmaq hünərdir,
Nə var vergül olmağa.

Bu zülmün, bu zillətin
Önünü kəsmək – çətin!
Yazdım, dilsiz millətin
Dərdinə dil olmağa.

Yox etməkçün bu dərdi,
Fikrim – zülmə sipərdi.
Şərim toxum səpərdi
Sabah sünbül olmağa.

Həm yaxınım, həm yadım,
«Dur» dedi, kərxmadım.
Arx olmağa axmadım,
Axdım gur sel olmağa.

Mən eşq idim, həvəsdim,
Bu yollarda tələsdim.
İşıq olmaqdı qəsdim,
Yanmadım, kül olmağa.

Avqust, 2000.

VAXT DA BİR UYDURMADIR

Təbiətdən savayı
Hər şey ancaq qurmadır.
Oddan çıxan tüstü də
Düz yox, burma-burmadır.

Bu saxtakar əyrilər
Düzləri çıxdaş bilər.
Hesabda ancaq hünər
Çıxma deyil, vurmadır.

Necə inanaq buna –
Şeyxin uydurduğuna.
Guya onun hər günə
Yediyi bir xurmadır.

Boya var cah-cəlalda,
Üzdə, gözdə, camalda.
Yanaqdakı o xal da
Sonradan qoydurmadır.

Düzlüyə gəlmiriksə,
Göz yalana şeriksə,
İlkini bilmiriksə,
Vaxt da bir uydurmadır.

Avqust, 2000.

VAR

(«Dar ağacı» pyesindən)
Musiqisi C. Quliyevindir

Hər bir kəsin ürəyində
Bir arzusu, diləyi var.
Qartallara dəyən oxun
Ucunda öz lələyi var.

Ələnirik – sən də, mən də
Xeyrin, şərin ələyində.
Hər insanın ürəyində
Şeytanı var, mələyi var.

Gəldim, daşdan-daşa dəydim,
Ana bətnində öləydim.
Bu dünyanın, nə biləydim
Min hiyləsi, kələyi var.

Alışdırıb qəlbimizi,
Yandırdı bu dünya bizi.
Yaşayanın gec-tezi
Axır bir gün ölməyi var.

Mart, 2000.

OLSA

Xəyal dönər həqiqətə,
Əgər ona təməl olsa.
Dünya gülər, büdrəyəni
Qaldırmağa bir əl olsa.

Haqq gələndə zülmət qaçar,
Gicitkan da ətir saçar.
Dağ dil açar, daş gül açar,
Əməl vaxta bədəl olsa.

Əl açıb ulu qüdrətə,
Ucalırıq ülvyyəyə.
Dünya dönər bir cənnətə,
Sözdən əvvəl əməl olsa.

Bu çarx sağdan sola dönər,
Əyri də düz yola dönər.
Kifir də gözəl görünər
Düşüncəmiz gözəl olsa.

Avqust, 2000.

NEYLƏMƏLİ?

Quş oxudu, fərəhləndik,
Daş oxusa, neyləməli?
Hörümçəklər tor toxudu,
Kol toxusa, neyləməli?

Dedin: «Dünya bir tamaşa,
Hər arzumuz gəldi başa».
Dediklərin başdan-başa
Boş yuxusa, neyləməli?

Səsimiz yox, küyümüz var,
Oxumuz yox, yayımız var.
Dəmə gəlmiş çayımız var,
Qənd yox isə, neyləməli?

Yalanlardan cana doyduq,
Ona uyduq, buna uyduq.
Ət qoxudu, duza qoyduq,
Duz qoxusa, neyləməli?

Fevral, 2000.

ZAMANCA QÜRBƏTDƏ

Hər gün artır əzabım,
Lap sonuncu həddəyəm.
Səhər-axşam özümle
Gizlicə söhbətdəyəm.

Təklidə, vallah, çoxam,
Çoxluqda bir kolluğam.
Qədim yoxsa mən yoxam,
Qədimlə vəhdətdəyəm.

Əziləndə doğrular,
Yalan sözlər doğrular.
Çoxaldıqca oğrular
Doğruya həsrətdəyəm.

Dərdimi varaq-varaq
Çevirən namərdə bax.
Haqqım üçün, dərdə bax,
Haqsıza minnətdəyəm.

Xoş günə həsrət olduq,
Anladım, qismətdə yox.
Məkanca qürbətdə yox,
Zamanca qürbətdəyəm.

Yanvar, 2001.

SUAL

Önümüzdə ömür boyu
Bir ümid çırağı yanır.
Ana Həvvanı aldadan
Budaqdan alma sallanır.

Onu danan, bunu danan,
Xəyalına havalanan,
Öz-özünə vurğun olan
Əyrisini doğru sanır.

«Bu dünyadan, axı, niyə
Kam almayım?» – deyə-deyə,
Dünya yükünü çəkməyə
Hər kəs könüllü çullanır.

Keçmişini salıb yada,
Qoca dərdə boğulsa da,
Acılığı dada-dada
Həyat onunçün ballanır.

İlkin, sonun fərqi bil,
Cavanlıq – şirincə nağıl.
Qocalıq – dərinə ağıl,
Coşub-daşmır, amma qanır.

Başdan-başa ömür yolu
Daşla-kəsəklə dopdolu.
Tez yaşlanan insan oğlu
Bəs niyə gec ağıllanır?

Avqust, 2001, Şəki.

HAMI DEYİR DƏLİDİ

Cəsəratim, mərdliyim,
Ürəyimin dilidi.
Qorxum, cürətsizliyim –
Öz dilimin kilidi!

Gerçəyin günahı nə?
Həsərət qalıb xoş günə.
Yalan odun üstünə
Çəkilən boz külüdü.

Bu milləti soyanın,
Quru yurdda qoyanın,
Yalanlara uyanın
Yaman gəlhagəlidi.

«Əhsən» deyirlər yenə
Müdam yalan deyənə.
Haqqını istəyəne
Hamı deyir «dəlidi».

Sentyabr, 2001.

ZAMAN, BELƏ TƏLƏSMƏ

Bir vaxt uzun gələrdi
Bu qısa ömür mənə.
İndi heyf deyirəm
Ömrün gödəkliyinə.

Zaman hara tələsir,
Günlər ötür an kimi.
Könlümə axşam çökür
Səhər açılan kimi.

Zaman, belə tələsmə
Zaman, mənə zaman ver.
Dünyadan kam almağa,
Zaman, mənə aman ver.

Uşaq idim, gənc idim
Ömrü uzun sananda.
Könül aldandığını
Nə bilsin aldananda?

May, 2001.

OVU YOX, DAĞI GÖSTƏR

Su bulanıb çıxdığı
İlkin qaynağı göstər.
Sonra axıb gəldiyi
Yolu-yolağı göstər.

Sayıb qüsurlarını,
Sən gəl vurma aranı.
Hamı görür qaranı,
Sən mənə ağı göstər.

Yay gəlməmiş əlbəəl,
İstiyə qızınma gəl.
Qoyun-quzudan əvvəl
Otu, yaylağı göstər.

Demə sən bir, mən beşəm,
Vaxtdan dərs götürmüşəm.
Quduz iti görmüşəm,
Mənə çomağı göstər.

Çirkab atıb quyuya,
Böhtan demə sən suya.
Vura bilən ovçuya
Ovu yox, dağı göstər.

Avqust, 2000.

ALDADIRIQ ÖZÜMÜZÜ

Tale bizə göz bəxş etdi
Açan gündən gözümüzü.
Dünyanın çək-çevirində
Əyən əydi düzümüzü.

Doğru sözə yalan dedik,
Həqiqətə yol vermədik.
Bir qibləyə çevirmədik
Bu dünyada üzümüzü.

Yeni əsrin bu çağında,
Kişilərin ocağında,
Haqsızlığın qabağında
Qatlamışıq dizimizi.

Danan olduq kökü, soyu,
Ayırmadıq yasdən toyu.
İtirmişik tarix boyu
Saldığımız izimizi.

Neçə əsr mürgülədik,
Arzumuzu hörgülədik.
Boz küllərə qərq elədik
Alov tutan közümüzü.

Hər şey yalan, hər şey riya,
Üzlər maska, sözlər boya.
Nağıllara uya-uya
Aldadırıq özümüzü.

Aprel, 2001.

TƏMƏNNA VAR, TƏLƏB YOX

Çözələdik dərdləri,
Suallar çox, cavab yox.
Ürəklərə baş vurun
Dərd çox, çəkməyə tab yox.

Bir bax bu müsibətə,
Sonra gedən sərvətə.
Bu zülmə, bu zillətə
Bəhanə var, səbəb yox.

Qəzetlərdə döyüşdük,
Biz qızıldıq, gümüşdük.
Niyə bu günə düşdük,
Didişmə var, ədəb yox.

Bu yurdu soldan sağa
Düşdük çalıb-çapmağa.
Haqq yolunu tapmağa
Təmənna var, tələb yox.

İyul, 2001.

GEDİŞİ VAR HƏR GƏLİŞİN

Hər doğulan ömrü boyu
Min dəfə ələkdən keçir.
Həm xəyallar, həm diləklər
Əvvəlcə ürəkdən keçir.

Üz-üzədir işıq-zülmət,
Yaxşı-yaman, doğru-qələt.
İnandığın bir həqiqət
Min şübhədən, şəkkədən keçir.

Su içdiyin o çeşmədən
Qaynağını sordunmu sən?
Xanəyə bax, öndə gedən
Şeş xanəsi yekdən keçir.

Uçmaq üçün təyyarələr
Öncə yerdən qüvvət alar.
Bir alçalan bir ucalar,
Uçuş sürünməkdən keçir.

El təkləri cüt istədi,
«Tək əldən səs çıxmaz» – dedi.
«Bulud təksə, çaxmaz» – dedi,
Amma cüt də təkdən keçir.

Gedişi var hər gəlişin,
Enməsi var yüksəlişin.
Yolundakı hər enişin
Bir yoxuşdan, dikedən keçir.

Zamana bax, yönünü gör,
Birinə bax, onunu gör.
İlkinə bax, sonunu gör
Son, ilkə dönməkdən keçir.

2000.

OĞUL

Qəlbina baş vurmasa,
İnsan ucalmaz, oğul.
Səhvini görmək qədər
Mərifət olmaz, oğul.

«Haqq» deyə çarpan ürək
Haqqını tapsın gərək.
İçdən oyanmış çiçək
Yaz boyu solmaz, oğul.

Xoşdusa ilk arzular,
Sonrası gülşən olar.
Dağda bulanmış sular
Bağda durulmaz, oğul.

«El» deyə candan keçən,
Qəsdini ölçüb-biçən,
Əyri yolu düz keçən
Yolda yorulmaz, oğul.

Oktyabr, 2000.

ÜZ ÇEVİRSƏ QƏDƏR SƏNDƏN

Bir diləyə könül verdik,
Hədəf məndən, hünər səndən.
Öz yolundan dönər olsan,
Haqqın üzü dönər səndən.

Bu gedişdə nələr gördük,
İntizarla ömür sürdük.
Biz ovqatı bölüşdürdük:
Əzab məndən, kədər səndən.

Üstələdi əyri, düzü,
Dara çəkdi sevda bizi.
Qarışdırdıq badəmizi:
Zəhər məndən, şəkər səndən.

Hədər imiş bu savaşlar,
Hər diləyin bir sonu var.
Burun suyu gözə damar
Üz çevirsə qədər səndən.

May, 2001.

ALİŞMIŞAM DÖZÜMƏ

Haqqa nicat aradım,
Bir dedilər yüzümə.
Yalanı gerçək kimi
Söylədilər üzümə.

Bunu qədərə yozdum,
Ancaq doğrunu yazdım.
Aldandıqca uduzdum
Mən özümü özümə.

Xəyal göylərdən endi,
Təklənmişəm mən indi.
Zülm ərsə dirəndi,
Alışmışıq dözümə.

Varmı könül həmdəmi,
Ala məndən bu qəmi?
Calamışam gecəmi
Ümitsiz gündüzümə.

İyul, 2001.

OLMADIM

Tutub getdim öz yolumu
Təntimədim, yorulmadım.
Enişlərdə, yoxuşlarda
Əilmədim, burulmadım.

Yaşadım öz aləmində
Dalğa qırdım söz gəmində.
Həm nəşəmdə, həm qəmində
Bütöv oldum, kəm olmadım.

Oxuyub haqq kitabını
Çəkdim dünya əzabını.
Çox içdim qəm şərabını
Bircə dəfə dəm olmadım.

Bu günümdən perikmişəm,
Gələcəyə göz dikmişəm.
Ömrüm boyu dərd çəkmişəm
Amma dərdə yem olmadım.

Qədər mənə qəsd elədi
İnam onu üstələdi.
Məni haqqa dost elədi
Nadana təslim olmadım.

Oktyabr, 2001.

ÖZÜMÜ QURTARMAĞA

Vaxt tapmadıq Tanrıdan
Doğru yolu sormağa.
Zamanın əllərilə
Baş da keçdi qarmağa.

Sübhümüz-axşam çağ
İtirmişik sol, sağ.
Biz enirik aşağı
Dırmandıqca bu dağa.

Dağ çəkir tilsim mənə,
Kar olub sim-sim mənə,
Olmadı təslim mənə
Mən qul oldum, o ağa.

Taleyimə fal açdım
Öz-özümle dalaşdım.
Bir gerçəyə yol açdım:
Olum vaxta sadağa.

Bu, arxamı, ya önmü,
Bu, rüzgarmı, bu, günümü?
Özümü öldürümmü
«Özümü qurtarmağa?»

May, 2001.

ƏSDİ HİCRAN YELLƏRİ

Sevirsənsə, əzizim,
Mənim kimi çağla, gəl.
Bu gününü ürəklə
Sabahına bağla, gəl.

Əsdi hicran yelləri
Biz ayrılıandan bəri.
Yaşadığın illəri
Bir daha varaqla, gəl.

Bağlanmışam adına
Möhtacam imdadına.
Məhəbbətin oduna
Öz-özünü dağla, gəl.

Qısılmısan arına
Tövbə gəlməz karına.
Yalnız addımlarına
Gülüb gəlmə, ağla, gəl.

Mən nə dünən, nə bu gün
Yaşamadım qəsd üçün.
Ürəyində dost üçün
Tutduğun çıraqda gəl.

Başlamadan yolunu
Sən əvvəldən gör sonu.
Bəslədiyin arzunu
Qəlbinə adaxla, gəl.

Ucal o yüksəkliyə
Allah deyə, haqq deyə.
Tapındığın gerçəyə
Sən səcdə qılmaqla gəl.

Aprel, 2002.

ÜMİDİNİ İTİRƏNİN

Ölən arzu, diləklərin
Ürəkdə yüz layı qalmış.
Dünənindən qopanların
Hayı getmiş, vayı qalmış.

Bütöv yoxsa şükür kəmə
Aldığından çox diləmə.
Kəm də ölsə, qəm eləmə
Boynunda haqq-sayı qalmış.

Çox düşündüm, xeyir-şərin
Sonucunu dərin-dərin.
«Haydı» – deyən igidlərin
Kökdən gələn hayı qalmış.

Qədər atlı, sən piyada
Allah yetişsin imdada.
Bəxtsizlərin bu dünyada
Yalnız ümid payı qalmış.

Dərdini ud, varsa sənin
Yanında ümid verənin.
Ümidini itirənin
İtirəcək nəyi qalmış?

Yanvar, 2002.

AŞAĞI

Nə var Allahdan yuxarı?
Nə var qəbirdən aşağı?
Çəkdiyim ahdan yuxarı,
Bildiyim sirdən aşağı?
Ramiz Rövşən.

Ən ali xilqət-insanın
Haqqı özündən aşağı.
Ləyaqətsiz bir gədanın
Başı dizindən aşağı.

Adı qalıb ədalətin,
Yalan-asan, doğru-çətin.
Qibləsiz bir məmləkətin
Dağı düzündən aşağı.

Əyriyə doğru deyənin,
Düzə könül verməyənin,
Haqq beyninə girməyənin
Dərisi göndən aşağı.

Mehinə uysan havanın
Yağlı olammaz yavanın.
Haqq gözü kor binəvanın
Ağlı gözündən aşağı.

Yalanı müdam öyənin,
Qaraya bəyaz deyənin,
Həqiqəti görməyənin
Allahı dindən aşağı.

Avqust, 2003, Şəki.

ƏYRİ YOLU DÜZ YERİ

Yalnız biri üçün yox
Hamı üçün dilək ol.
Hər könüldə gül deyil,
Bir könüldə dəmət ol.

Əyri yolu düz yeri
Hər mətləbin öz yeri.
Qəlbindəki sözləri
Söyləməmiş, ələk ol.

Tamahına qul olma,
Hər mətləbə yol olma.
Qandırın ağıl olma
Qanan, yanan ürək ol.

Gül-çiçək sovrulunca
Hardan bitdi bu yonca?
Varlıya dost olunca
Bir yoxsula kömək ol.

İyul, 2002.

DÜŞƏR

Göz ucuyla baxma mənə
Könül min gümana düşər.
Hilal əsl ay olsa da,
İşığı bir yana düşər.

Zamandan dərs götürməsən
Nə biləsən kimsən, nəsen.
Dünən bu günü görməsən
Sabahın amana düşər.

Biri yamaq, biri calaq
Biri bomboz, biri dümağ.
Haqqı nahaqdan ayırmaq
Həmişə vicdana düşər.

Qan – dedi Allah duası –
Hər kəlməsi, hər nidası.
Qanmazın cövrü-cəfası
Bəs niyə qanana düşər?

Mart, 2003.

YADLAŞMA

Dünya hərisliyində
Hədd-hüdudu aşmışıq.
Biz yaşamaq eşqinə
Hər dərdə qatlaşmışıq.

Dərdimiz, zillətimiz
Olub fəzilətimiz.
Dünya əzabıyla biz
Heç demə, adaşmışıq.

Dünya baxmır Allaha,
Bizi güldürmür daha.
Dərd ucuz, sevinc baha
Bu alverdə çaşmışıq.

Baxdım ömür yoluna,
Gördüm çatır lap sona.
Dünya mənə, mən ona
Yamanca yadlaşmışıq.

Avqust, 2003.

YƏQİN, O DÜNYA DA VAR

Hər gecənin içində
Səhərə imza da var.
Əgər bu dünya varsa,
Yəqin, o dünya da var.

Qanmasan, salamatsan,
Hər qayğıdan azadsan.
Qandinsa, narahatsan
Düz yolda da xata var.

Batırsansa dərinə,
Çapalama yerində.
Dərdin dənizlərində
Bir xilaskar ada var.

Ağılla hiss yan-yana
Mələk-iblis yan-yana.
Yaxşıyla pis yan-yana
Bu var isə, o da var.

Avqust, 2003, Şəki.

BİLİM YOX

Ölüm varmı, ya yoxmu?
Var deməyə dilim yox.
Ölüm varsa, mən yoxam,
Mən yoxamsa, ölüm yox.

Ölümdən aman, aman!
Elçisi – axan Zaman!
Ölüm ilə təmasdan
Daha böyük zülüm yox.

Qəbir sərhəddir – deyə
Güman yox dirilməyə.
O dünyanı bilməyə
Bu dünyada bilim yox.

Avqust, 2003, Şəki.

BİÇƏR

Dünən əkdiklərini
Vaxt keçər, əkən biçər.
Gül əkən – bir gülüstan,
Kol əkən tikan biçər.

Dayanıbdır üzübüz
Doğru-yalan, əyri-düz.
Sevinc əkən gülər üz,
Dərd əkən aman biçər.

Zülmət əkən-qaranlıq,
Zülm əkən-yamanlıq,
Yol çəkən-firavanlıq,
Yel əkən tufan biçər.

Əks-səda-bir əvəz
O bir səsdir, bu bir səs.
«Bəlkə» əksən, ya bitməz,
Ya da boş güman biçər.

Avqust, 2003. Şəki.

RÖYA

Ürəyimdə öz-özümə
Hər gün-üsyən, hər gün-qiyam.
Sərnişin ola bilmədim
Ömür boyu piyadayam.

Fikirlərim əqrəb olar
Hara dönsəm məni çalar.
Dörd dövrəmi sərt dalğalar
Döyən yaşıl bir adayam.

Hər gün məni dara çəkən
Dərdlər tükənməzmi, görən?
Röyalarda ayıq ikən
Ayıqlıqda rüyadayam.

May, 2002.

ÇÖZÜM YOX

Özümü söymədiyim
Gecəm yox, gündüzüm yox.
Bu danlağa dözməyə
Daha məndə dözüüm yox.

Gah qalxıb, gah enmişəm
Qalxıb, təmizlənmişəm.
Enəndə gizlənmişəm
Bu gizlində özüm yox.

Dəyişkən hallarım var,
Min bir xəyallarım var.
Elə suallarım var,
Cavabına çözüm yox.

Könül, mənim yerimə
Sən ağla, sən kırımə.
Mənim çəkdiklərimə
Bəs deməyə sözüm yox.

Sinəmdəki bu dağa
Özüm oldum sadağa.
Allaha yalvarmağa
Daha mənim üzüm yox.

Avqust, 2003.

AH!

Dünən qəlbə çəkilən dağ
Zaman keçmiş, unudulmuş.
Zalım məzlumun önündə
Geci-tezi zəlil olmuş.

Zalimlərin günahı var,
Məzlumların min ahı var.
Haqq adlanan pənahı var
O haqla da haqqı bulmuş.

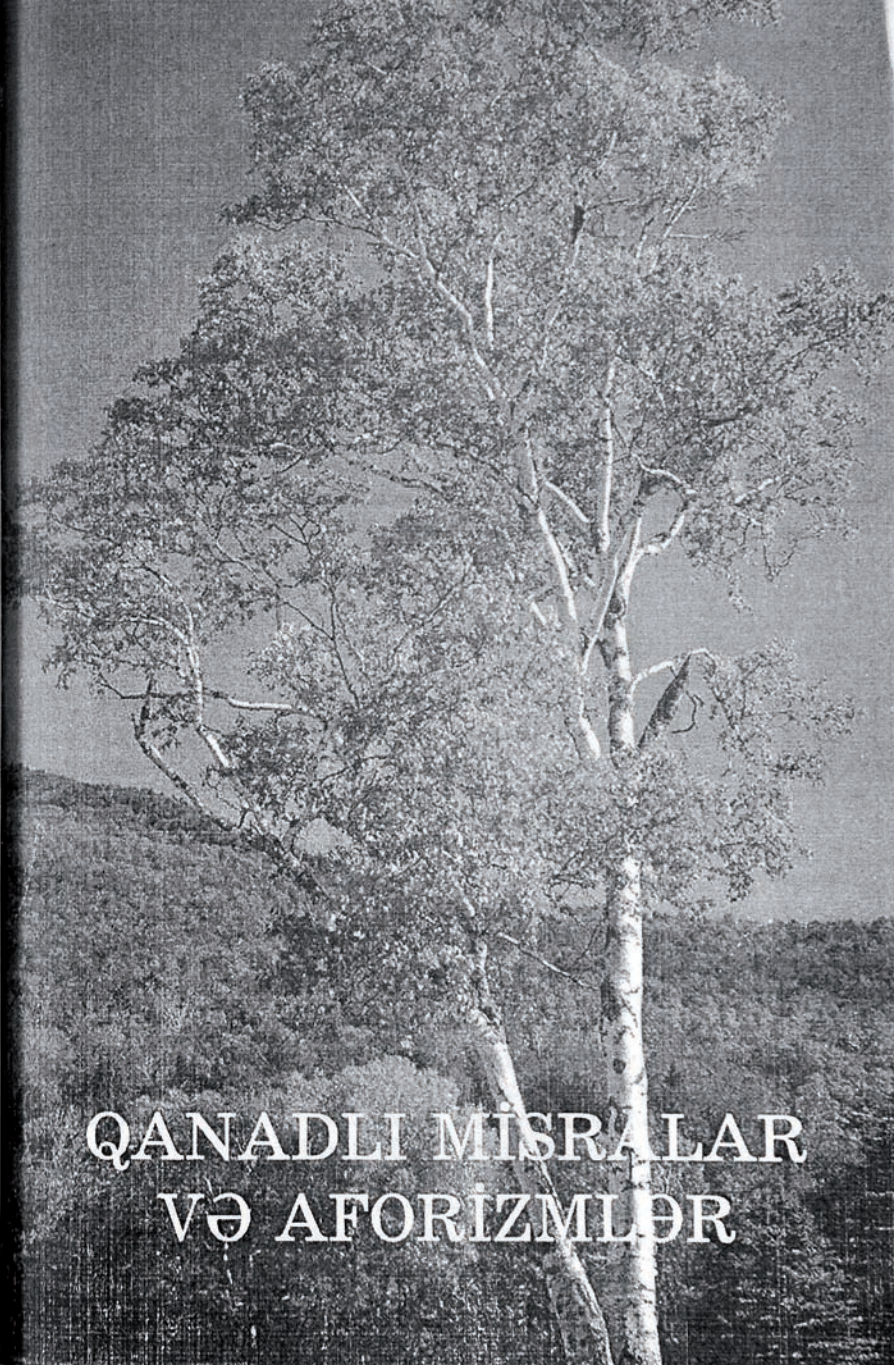
Axdıq, axdıq durulmadıq,
El dərdinə yad olmadıq.
Ah çəkməkdən yorulmadıq
Ah-Allaha gedən yolmuş.

Göz yaşımı tökə-tökə,
Gecələr ah çəkə-çəkə
Allahımı ürəyimdə bula bildim
Boşaldıqca dola bildim.
Əllərim göyə açılmış,
Ah-Allaha gedən yolmuş.

Ucaldıb könül ahımı
Tanımışam Allahımı.
Allah bizə pənah olmuş
Ah-Allaha gedən yolmuş.

Minnətdar oldum hər zaman
Könül dələn öz ahıma.
Nalə dolu dərdlərimi
Ah çatdırır Allahıma.

2003.

QANADLI MİSRALAR
VƏ AFORİZMLƏR

Tərtibçidən

Çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatının ağsaqqalı, müasir şeirimizin qüdrətli nümayəndəsi, canlı klassiki, xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin yaradıcılığı tək-cə dərin məzmunu, milli ruhu, yüksək vətəndaşlıq mövqeyi, bənzərsiz bədii sənətkarlıq məziyyətləri ilə deyil, həm də fəlsəfi fikirlər xəzinəsi kimi on minlərlə şeirsevərlərin, hikmətli söz sərraflarının qəlbinə yol tapmış, ona mütəfəkkir, filosof şair şöhrəti qazandırmışdır.

Böyük və zəngin həyat yolu keçərək müdriklik zirvəsinə ucalmış mütəfəkkir şairin altmış illik yaradıcılığı boyu müxtəlif mövzu və janrlarda yazdığı yüzlərlə şeirləri, onlarla poemaları arasında elə bir nümunə tapmaq çətindir ki, orada Həyat, İnsan, Zaman, Vətən və Xalq, bütövlükdə, bəşəriyyətin taleyi haqqında, haqq-ədalət, azadlıq, milli istiqlaliyyət kimi ümumbəşəri ideallar, vicdan, inam, əqidə, məhəbbət, dostluq, sədaqət, xeyirxahlıq, ləyaqət, böyüyə hörmət və digər əzəli-əbədi mənəvi-əxlaqi dəyərlər haqqında fəlsəfi düşüncələr, aforizmlər, hikmətli kəlamlar, ibrətamiz fikirlər, bədii-fəlsəfi ümumiləşdirmələr və tapıntılar, bərcəstə misra, beyt və bəndlər olmasın.

Şairin varisi olduğu böyük sələfləri – Dədə Qorqud, Nizami, Nəsimi, Füzuli, M.F.Axundzadə, C.Məmmədquluzadə, M.Ə. Sabir dühasından rüşlənən fəlsəfi-bədii təfəkkürün, idrak bulağının büllur gözündən su içmiş müdriklik ağacının bəhrələri olan bu kəlamlar onun əsərlərinə sanki qiymətli daş-qaş, mirvari danələri kimi səpələnmişdir. Burada oxuculara

təqdim olunanlar onların ancaq bir qismidir. Belə ki, həmin hikmətli kəlamların böyük əksəriyyəti ayrı-ayrı əsərlərin ümumi ruhu ilə bilavasitə bağlı olduğundan onları şeirin kontekstindən ayırmaq çətindir. Əks-təqdirdə, ya şeiri bütöv halda, ya da ondan ayrı-ayrı iri parçaları vermək lazım gələrdi. Odur ki, oxucular yeddicildliyin 2001-2003-cü illərdə nəşr olunmuş altı cildindəki əsərlərdən şairin fəlsəfi fikir dünyası, mənəvi aləmi haqqında tam və dolğun təsəvvür əldə edə bilərlər.

Azər Bağirov

ƏSƏRLƏRİ I CİLD

Nola, qəlbim anam kimi ananın
Hər cövrünə, cəfasına dayana.
Sənin zəif vücudunun önündə
Alçalmaq da ucalmaqdır, ay ana!

«Ana»

Sonrakı sevdalar bir yamaq olur
İlk eşqi unutmaq çətindir, çətin!
Riyadan, məqsəddən çox uzaq olur
Cövrü, cəfası da ilk məhəbbətin.

«İlk məhəbbət»

Baxışdan söz götür, söz anla sözdən,
Həssas ol, sevgilim, ömrün boyu sən.
Əgər sevirənsə, ayaq səsimdən
Gərək biləsən ki, Bəxtiyar gəlir!

«Gəlir»

Yaşamaq – yanmaqdır, yanasan gərək,
Həyatın mənası yalnız ondadır.
Şam əgər yanmırsa, yaşamır, demək
Onun da həyatı yanmasındadır.

«Ömür»

Özü gül olan gözəl
Dərilmis gülü neylər?
Sən gülü iyləyirsən,
Yoxsa, gül səni iylər?

«Gül»

* * *

Ey bahar, mizrab al, çal ürəyimi,
Kaş, o da sənın tək aşıb – daşaydı.
Nolaydı, insan da təbiət kimi,
Hər bahar yenidən cavanlaşıyadı!

«Bahar»

* * *

Bir günəş bəs edər, pərişan olma,
Sənin yüz Kür qədər göz yaşın olsa.
Min dərd hücum etsə, könül, sıxılma,
Bir nəfər dərd bilən sirdaşın olsa.

Od vürmasa, qabda su daşa bilməz,
Quş da tək qanadla dağ aş bilməz.
Kösöyün ikisi çöldə də yanar,
Biri ocaqda da alışa bilməz.

«Təklük»

* * *

Günəşli gündə səni kölgən izləyər, ancaq
Buludlu gündə qaçar, onda etibar olmaz!..

«Olmaz»

* * *

Öz ilhamım öz səsim
Uçan atımdır mənim.
Düşmənimin nifrəti
Mükafatımdır mənim!

«Mənim yolum»

* * *

Bülbül cəh-cəh vurub oxuyardım
Ona bülbül adı qoyulmasaydı?
Gül bu qədər gözəl qoxuyardım
Məgər onun adı gül olmasaydı?!

Adı da, sanı da əməl ucaldır
Ad səni qaldırmaz, sən adı qaldır!..

«Ad günü»

* * *

Ey ana təbiət, de, nəçin, niyə
Gülün budağında tikan bitirdin?
Bulağın gözünü qotur keçiyə,
Bulanıq suyunu ceyrana verdin?

«Ey ana təbiət»

* * *

Bəxş olunan şöhrət ləyaqət deyil,
Şöhrət də zəhmətlə yaşa dolmalı!
Vəzifə insana şan-şöhrət deyil,
İnsan vəzifəyə şöhrət olmalı!

«Sadə adamlar»

* * *

Bir rəngdə olsaydı güllər-çiçəklər,
İnsanın gözləri yorulmazdı?
Bir eşqi ötsəydi bütün ürəklər
Dünyaya bir nəfəs bəs olmazdı?!

Adam var, yanında olsan bir qədər,
Tamam unudular dərdin, məlalin.
Adam var, bir kəlmə danışsa əgər,
Dəymişin durmuşkən tökülər kalın.

Adam var, tor qurar, danışar yalan,
Utanmaz, gözünü gözüne dikər.
Adam var, yanında yalan danışsan,
Sənin əvəzinə xəcalət çəkər.

...Adam var, hər şeydən çəkinib durar
Özündən utanıb, deyər: «Ayıbdır».
Adam var, tükünü daraqdan özgə
Hələ heç bir duyğu qaldırmayıbdır.

Adam var, üzündən min fikir yağır,
Çatır ürəkdəki ən dərin qata.
Adam var, başından qarnı ağırdır,
Qarnının gözüylə baxır həyata.

...Min əzab çəksə də əkinçi qarda,
Taxılına yorğan yenə qar olur.
Əliylə tikiyi evi axırda
Barama qurduna bir məzar olur.

...Saatı olmayan tez saat alır,
Qızıldan, gümüşdən ona bağ salır.
Ancaq düşünmür ki, ömrü azalır,
Saat səslənəndə hər bu dünyada.

Xəstə dərman içib özünə gələr,
Dərman həm xeyirdir ona, həm zərər.
Arı öz balında boğulub ölər,
Qardaşdır xeyirlə şər bu dünyada.

...Həm sevinc var, həm də qəm sarı simdə,
Nəşədən yaranır bəzən ələm də.
Həm çörək yetirir insana, həm də –
Yeyir insanları yer bu dünyada!

«İztirabın sonu»

Ölüm, sağ görüb məni, atma mənə pəncəni,
Mən ki, çoxdan ölmüşəm, nələm aldatmış səni!

«Şəbi hicran»

Arazın suları qəzəbli, daşqın,
Onun nəğmələri ahdır, haraydır.
Vətən quşa bənzər, qanadlarının
Biri bu taydırsa, biri o taydır.

...Min ləkə vurdular şərəfimizə
Verdik, sahibimiz yenə «ver»- dedi...
Bizi həm yedilər, həm də mindilər,
Amma arxamızca gileyləndilər.

«Gülüstan»

ƏSƏRLƏRİ II CİLD.

* * *

Bir rəngi yox, göylərin min rəngini sevirəm
Bir gülü yox, güllərin çələngini sevirəm.
Mən çıxmağa təpə yox, uca dağ istəyirəm,
Həyatı həyat kimi yaşamaq istəyirəm.

«Dağda şələlə kimi»

* * *

Başqasının gözünü taxaydım öz gözümə,
Başqasının gözüylə baxaydım öz-özümə.
Onda eyiblərimə özüm düşmən olardım,
Onda mən, mən olardım.

...Ən qorxulu düşmənin gələrəm öhdəsindən,
Ancaq özüm özümlə bacara bilmirəm mən,
Bacara bilmirəm mən.

«Kimdir mənim düşmənim»

* * *

Bizim sənət dünyasının qırıq telli sazıyam,
Bircə ondan razıyam ki, özümdən narazıyam.

«Özümdən narazıyam»

* * *

Tük də yayınmadı sənin gözündən;
Kələkdən, şübhədən, şəkədən doğuldun.
Qaçdın ömrün boyu özün özündən,
Yalnız keyflənəndə sən özün oldun.

«Özünə xəyanət»

* * *

Bir şirin, bir gözəl söz istəyirəm,
Hər sözü, söhbəti düz istəyirəm;
Bircə baxışıyla yanan qəlbimi
Görməyi bacaran göz istəyirəm.

«İstəyirəm»

* * *

Çoxdur hədiyyələr insan adına:
Qiymətli ziynətlər, qiymətli daşlar.
Ana həyat verir öz övladına,
Həm də öz ömründən ömür bağışlar.

«Ana hədiyyəsi»

* * *

Məni boya-başa yetirdin, ana,
Bizə borclu bildik hər zaman səni.
Sən məni dünyaya gətirdin, ana,
Mənsə yola saldım dünyadan səni.

«Anam haqqında şeirlər»

* * *

Adamlar içində darıxıram mən,
Uzanır... Günüm də, gec axşam olur.
Mən tək olan zaman fikirlərimin
Hər biri yanımda bir adam olur.

«Adamlar içində»

* * *

Qurudan çox-çoxdur bu dünyada su,
Bəs niyə dünyanın adı yer oldu?
--İnsandır şöhrəti bütün aləmin,
O, yerdə yaşadı, yerdə doğuldu.

«İnsan»

* * *

Ey könül, möhkəm ol, keşməkeşlərdə
Çox da öyünmə ki, mən ağıllıyam.
Ağılsız işimi bildiyim yerdə
Mən ən ağıllıyam, ən ağıllıyam!

«Çox da öyünmə ki»

* * *

Sökün çəpərləri, daş hasarları,
Gözlər uzaqlara zillənsin, bəri.

«Sökün çəpərləri»

* * *

Özünü, bəxşislə güvənsən-qına!
Güvən bu dünyada qazandığına!

«Gözəllik bəxşidir»

* * *

Hissim də, duyğum da minbir göz kimi,
Alışır... Gözəldir bu halım mənim.
Gözlə görmədiyim diləklərimi
Səninlə görürəm, xəyalım mənim.

«Xəyalım mənim»

* * *

Çox eşit, az danış!-demiş babalar,-
İki qulağımız, bir dilimiz var!

«Çox eşit, az danış...»

* * *

Xoşbəxtlik nəminə dağları yardım,
Top kimi divardan-divara dəydim.
Deyirəm, doğrudan xoşbəxt olardım,
Xoşbəxtlik dalınca sürünməsəydim.

«Səadət haqqında düşüncələr»

* * *

Kədərli anlarımda məni heç kəs görməsin,
Söndür, çırağı söndür!
Sevincim hamınınsa,
Kədərım özümündür.

«Fikirlisən?..»

* * *

Kitabdan qaçıram... Gecəbəgündüz
Qəlbimi oxumaq istəyirəm mən.
Başqa ürəkləri oxuyuruq biz,
Ancaq xəbərsizlik öz qəlbimizdən.

«Kitabdan qaçıram...»

* * *

Səfərə çıxanda... Dərddən, qayğıdan
Çıxıb, ilkimizə dönürük yenə.
Elə bil, bizimçün dayanır zaman,
Təkərlər fırlanır onun yerinə...

«Təkərlər üstündə»

* * *

Ehtiram olsa da, hamı əzəldən,
«Sələfin yolundan mən uzaq!»-deyir.
Dünən atasına «önə bax!»-deyən
Bu gün övladına «dala bax!»-deyir.

Biz öz atamıza deyərdik bir vaxt:
«Unutma, hər günün öz hökmü var, ha!..»
İndi oğlumuza deyirik ancaq,
«Gəl təzə nırx qoyma köhnə bazara!»

Ata o kəsdir ki, dayanıb öndə
Övladın hissilə yaşaya bilsin.
Övlad o kəsdir ki, çiyinlərində
Atanın dərini daşıya bilsin.

...Bütün köhnələrə:- «bu nədir?»- deyə
Gülsək, nə qazanar bundan gələcək?
Vətən də, millət də köhnədir deyə
Bəlkə, təzəsini axtarmaq gərək?

«Nəsənsə, özün ol»

* * *

İnsanın özünə kəsilir düşmən
Dövləti, sərvəti, pulu, varı da.
Bəzən meyvəsinin ağırlığından
Sınır ağacların budaqları da.

«Qarğa-bülbül»

* * *

Daşqın böyrü üstə yıxsa bir dağı,
Yanıdakı dağ da əyiləcəkdir.
Bu gün yeyilirsə birinin haqqı,
Sabah da səninki yeyiləcəkdir.

...Əgər adamsansa... sev adamları,
Demə, bu dostumdur, o düşmənimdir;
Demə, əzizimdir ev adamları,
De, mən bu xalqınam, xalq da mənimdir.

Demə, daş yayınıb qardaşa deydi,
Mən elə bildim ki, daş daşa deydi.
Yurdun o başında yıxılan kəsin
Ağrısı qəlbində gərək göynəsin.

«Mənə nə var?»

* * *

Gözləri görməyən kor deyil hələ,
Görmək istəməyən kordur, deyərdim.
Belə müqəvvaya, belə cahilə
Həyatın özü də gordur, deyərdim.

«İki kor»

* * *

Yıxılar kənardan itələnənlər,
Təkanı yaradaq özümüz gərək.
Yenə də «olarıq həməən xak»¹əgər,
Biz öz içimizdən itələnməsək.

«Səhəndə məktub»

* * *

Eşqdir yaşıdan təbiəti də,
Çiçəklər torpağım min bir rəngidir.
Böcəklə çiçəyin məhəbbəti də
Ana təbiətin öz ahəngidir.

«Həm yerim...»

* * *

Yaxşı ki, dünyada ələm var imiş,
Yoxsa, yaşamaq da yənsüz olardı.
Yaxşı ki, dünyada ölüm var imiş,
Yoxsa, əzablar da sonsuz olardı.

«Yaxşı ki, dünyada ələm var imiş»

¹ Fars şairi Sədinin «Həməən xakəm ki, həstəm» (həmin torpağam ki, varam) misrasına işarədir.

* * *

Təqiblə gəldiniz daim döş-döşə,
Yolunuz haqq yolu, həqiqət yolu.
Şairlər, şairlər! Sizin həmişə
Cibiniz boş oldu, qəlbiniz dolu.

...Şair-zəmanənin, əsrin vicdanı,
Şair- tarixlərin şərəfi, şanı.
Şair- bu dünyaya zamanın sözü,
Şair- həqiqətin, haqqın güzgüsü!

...Qısadır həmişə qorxağın dili,
Qəlbi ehtiyatdan çilik-çilikdir.
Düşmənin nifrəti deyil qorxulu,
Dostun soyuqluğu düşmənçilikdir.

«Şairlər»

* * *

Çıxdı qarşımıza gah dağ, gah dərə
Həyat gözümüzdə bir sual oldu.
Bir beşiyə sığan Nəsimilərə
Sonra cahan özü darısqal oldu.

Bizim anaların laylalarından
Axdı ruhumuza Vətənin özü.
Beşik kökümüzdür... Ucalıb ordan
Tanıdaq dünyaya öz kökümüzü!..

«Beşik»

* * *

Qafiyədir sevinc-kədar,
Qafiyədir eniş-yoxuş,
Axşam-səhər, təzə-boyat.
Ən müqəyyəd qafiyədir: ölüm-həyat!

«Qafiyələr»

* * *

Gözlərim itiykən görmürdüm hələ,
Görmürdüm içini bər-bəzəklərin.
İndi zəiflə də, baxmadan belə
Hər şeyi görürəm dərinə dərin.

«Görə bilmirəm»

* * *

İş qurtaran deyil ki... İş özü işdən doğur,
Yoxuş enişdən doğur.
Vaxt çatmaya – çatmaya ömrümüz çatır sona,
Xoşbəxtlik o adam ki, təslim olur vaxt ona.

«Xoşbəxtlik o adam ki...»

* * *

Dünyaya sığmayan arzu, əməllər
İllərin qoynuna necə sığır bəs?
Məgər arşınmıdır, bilmirəm, illər,
Axı, arzular ki, ölçüyə gəlməz.

«İllərə nə var ki...»

* * *

Zaman dövr eləyir...əvəzə əvəz...
Qış da öz yerini tapşırır yaya.
Özüylə bərabər hər doğulan kəs
Bir dünya gətirir qoca dünyaya.

«Hər kəsin özüylə yaşıddır cahan»

* * *

Ömür- qəlbin, zəkanın
Min eşqi, min əməli.
Ömür- ömürdən sonra
Yaşamağın təməli !

«Ömür bizə verilmir»

* * *

Dörd fəsil yaşayır bir ildə torpaq
Qış qış kimi gəlir, bahar bahartək.
Bir saat içində bəs nədən ancaq
Dörd fəsil yaşayır bəzən bir ürək?

«Bir ürəkdə dörd fəsil»

* * *

Ömrün nə qərribə günləri vardı,
Mənim ad günlərim bayram olardı.
Mən nə biləydim ki, dəyişir insan,
Ad günün şad günün olmur bir zaman.

«Mənim ad günlərim»

* * *

Uçuram təyyarətək mən öz səsimdən qabaq,
Arzularımdan qabaq, demək, özümdən qabaq!

«Özümdən qabaq»

* * *

Zaman belə deyir: «həyata düz bax!
Fikrin bu sürətdən geri qalmasın!»
Böyük bir dərd deyil yaşca qocalmaq,
Fikir qocalmasın, qəlb qocalmasın!

«Emadin» - «Volqa»

* * *

Namərdlər ağzında haqq çilik-çilik
Doğranıb səpildi efirə yerdən...
Böhtanlar yurdunda mərdlik, kişilik
Baxır adamlara abidələrdən...

«Efirdə səslər»

* * *

Yaman dərdidir,
Özgəsinə yamaq olmaq!
Yaman dərdidir,
Azadlığın həsrətinə
damaq olmaq.
Yaman dərdidir,
Gözün ola,
Amma görə bilməyəsen.
Yaman dərdidir,
Əlin ola,
Evindəki zir-zibili
Sən süpürə bilməyəsen.
Yaman dərdidir,
Dilin ola,
nə danışib, nə dinəsen.
Yaman dərdidir,
Ağlın ola,
özgəsinin ağılı ilə
düşünəsen...

«Neo»

* * *

O öldü birdən-birə
Söndü həyat işığı
Gözündəki gilədə.
Qolundakı saatsa
İşləyirdi hələ də.

«O öldü birdən-birə»

* * *

Gecə də, gündüz də əlimdə qələm,
Şairçün boş ürək, tonlardan ağır.
Mənim şerlərim, elə bilirəm,
Özümdən özümə məktublarımdır.

«Gecə də, gündüz də»

* * *

Səhra seli udub qışqırır:- Selin
Mənəm pasibanı, hər zaman bilin;
Qoy, bu yaxşılığı eşitsin aləm:
Suları günəşdən qoruyan mənəm.

«Səhra seli udub...»

* * *

...Bu dərdə tablaşmaq müşkül olsa da,
Eşqsiz ürəyi daş sanıram mən.
Düşməsin araya, gülüm, qan-qada,
Səni, özünə də qışqanıram mən.
Daim öz-özünün yanındasan sən,
Neyləsin həftədə bəs bir yol görən?

«Qışqanıram mən»

* * *

Neçin sevdiyimi bilmədən mən də,
Sevirəm, sevirəm... insan sevəndə
Yalnız öz könlünün səsinə dinlər,
Neçin sevdiyini bilməz sevnələr.

«Soruşma»

* * *

Ömrümə nur çilə, alış, yan, eşqim
Ruhum da, canım da artıq sənindi.
Mənim öz könlümdə doğulan eşqim
Həkim kəsilibdir könlümə indi.

«Eşqim»

* * *

Getdin, dalınca baxdım, can ayrıldı canımdan,
Sən necə etinasız ötə bildin yanımdan?
Ah çəkdim, başım üstə yarpaqlar əsdi, gülüm,
Sənin qəlbin əsmədi.
Arxana da baxmadın!
Niyə sənin yolunu məhəbbətin kəsmədi?..
Qazancımız, de, bumu?
Deyilməmiş o salam əlvidamız oldumu?
Sən mənə zülm etlədin, mənə zülm yaraşır.
Bir salama dəyməyən eşqə ölüm yaraşır.

«Bir salama dəymədi»

* * *

Adamlar içində mənim deyilsən,
Hamı seyr eləyir hey, müdam səni.
Həmişə işıqda itirirəm mən,
Ancaq qaranlıqda tapıram səni.

«İşıq-qaranlıq»

* * *

Necə odsan, bilmirəm,
Sən başa sal bir məni.
Nə qədər yanıdayam,
Odun yandırır məni.

Elə ki, ayrılıram,
Ayın, günün başına
Məni dolandırırısan,
Necə odsan bilmirəm,
Uzaqdan yandırırısan...

«Necə odsan»

* * *

Sevə bilirəmsə əgər ürəkdən
Dünyanın ən yaxşı adamıyam mən.

«Sevə bilirəmsə...»

* * *

Biz ki, öyrənmişik hicrana artıq
Cövrü yadda qalır, qəm unudulur.
Sevən könüllərçün, gülüm, uzaqlıq
Ən böyük, ən gözəl yaxınlıq olur.

...Ayrılıq günləri düzülür səfə,
Hər gün gözləyirik, hər gün bir günü.
Ayrı bir adamsan, gülüm, hər dəfə
Vüsalın əvvəli, hicranın sonu.

...Həsərət, ürəyimdə qaladan möhkəm,
Hicran çöplərindən bir yuva qurmuş.
Sənin yanında da sənə həsrətəm,
Həsərət ayrılıqdan uzun olurmuş...

«Təzədən»

* * *

Ayrılmıq! Söz asan, əməl çətindir,
Sevmək! Bu ki, sənin öz fitrətidir.
Necə ayırasan odu ürəkdən,
İstini atəşdən, ətri çiçəkdən?..

...Qəlbin çox ucalır, çox qanadlanır,
Ona zirvə mənəm, ona son mənəm.
Yata da bilmirsən uzun gecələr,
Gözlərindən qaçan o yuxun mənəm...

«Özündən ayrılı bilməyəcəksən»

* * *

Dedin, gərək əqlə qulaq asaydım,
Bu sözlə necə də xətrimə dəydin.
Əgər bu dünyada mən olmasaydım
Sən də sən deyildin, bir özgəsiydin.

«Əgər bu dünyada...»

* * *

Ürək narahatsa... o, sənin deyil,
Fikrin bir nöqtəyə calanır ancaq.
Dünya öz oxundan çıxıb, elə bil,
Şübhənin başına dolanır ancaq.

...Ürək narahatsa... saatlar bütün,
Tərsinə dolanır, vurur baş-ayaq.
Dünya şübhən qədər kiçilir sənin,
Şübhən dünya qədər böyüyür ancaq.

«Son görüş»

* * *

Ayrıldıq məkancə, həm də zamanca
Bu iki nöqtədə göynəyir yaram.
Sən getdin, uzanan yollar boyunca
Mən vaxtı öldürüb, yol qısaldıram.

«Uzaq bir səfərə...»

* * *

İnsan ilə arzusun arasında dayanan
Dağı dələ bilməmiş göz yaşları heç zaman.

«Ay balalı başımın...»

* * *

Nəğmə olub gecələr
Sənə layla çalayıdım,
Dönüb yuxun olaydım.
Ayaqların altına
Səraydım gül-çiçəkli
Çölü mən, çəmənəni mən.
Nağıllar dünyasına
Aparaydım səni mən.

«Nəğmə olub gecələr»

* * *

Ağırdır, əzabdır bu da bizimçün,
Ayrılıq naminə çox görüşmüşük.
Biri-birimizi tapdığımız gün,
Biri-birimizdən itkin düşmüşük.

«Səfərə çıxmışuq»

* * *

Dedim:-Tutmamısan dilə az məni.
Dedin:-Dil sevmir ki, sevən ürəkdir.
Dedim:-Təsəllilər ovutmaz məni,
Çiçəyə isti yox, bahar gərəkdir.

«Sahilə çıxmaq istəyirəm»

* * *

Dedin: «Yordu məni bu üzüntülər,
Dunya dağılmaz ki, ayrılacaq əgər»
Dedim: «Yox! Dağılmaz, dünyaya nə var,
Könül dünyamızsa viranə qalar».
Bir yerdə, bölünməz zərrədən kiçik
Ayrılacaq, dünyaya sığa bilmərik.

«Dedin: «Yordu məni...»

* * *

Deyirəm, unudam səni mən gərək
Mümkünmü? Arzuya əməl tən gərək!
Unuda bilməkçün səni, sevgilim,
Təzədən doğulam, təzədən gərək!

«Unudam gərək»

* * *

Sevsəydin, eşqindən üz çevirəndə
Öz qəlbin, öz hissin danlardı səni.
Hesaba almazdın mənim tək sən də
Özgə danlağını, yad tənəsini.
Özgə tənəsinə dözə bilməyən,
Söylə, öz tənəmə necə dözüüm mən?

«Sevsəydin...»

* * *

Yuxum qaçaq düşüb məndən yan gəzir,
Yuxum küçələrdə sərgərdan gəzir.
Həsərin asılıb kirpiklərimdən,
Yuxum da gəlmir ki, heç olmasa mən
İtirim, batırım səni yuxumda.
Məndən vəfalıymış sənə yuxum da.

...Şirin xatirələr bir tikan kimi
Yollara səpilib dəstəbədəstə.
Xatirən tikandır cızır qəlbimi,
Yoxluğun duz səpir yaramın üstə.
Yaddaşım elə bir günəş ki, gün ki,
Dünəni nur kimi görürəm aydın.
Deyirəm, yaddaşım elə ölsün ki,
Mənə dünənimi xatırlatmasın!

«Gör necə güclüsən»

* * *

Dəm tutub eşqinə, məhəbbətinə
Günbəgün böyüdü, yüksəldi eşqim.
Elə böyüdü ki, çatıb həddinə,
Sənin ürəyinə dar gəldi eşqim.

«Həyat istəyirsən»

* * *

Mənə bəxş eləyib məhəbbətini
A zalım, özümü aldın özümdən.
Edama çəkirsən hər saat məni,
Mənə bəxş etdiyin hədiyyənlə sən!

«Mənə bəxş eləyib...»

* * *

Bu incik məhəbbət bizə nə verdi?
Yorulduq! Bir ona yanıram ki, mən,
Sənə elə gəlir- əzabı, dərdi
Verəni mənəmsə...çəkəni sənsən!..

«Ağrılar»

* * *

–Yolda da, kolda da ayaq izin var,
Sənin yüzümü gözün, minmi gözün var?
Qaçıb gizlənirəm səndən, ax, yenə,
Hər küncdən-bucaqdan baxırsan mənə.

«Dəniz-sahil»

* * *

İtdi, əldən getdi şərəf də, şən də,
Necə bağlanmışam, necə mən sənə!..
Hər dəfə itirib səni tapanda,
Vallah, vuruluram təzədən sənə.

«Həftədə neçə yol...»

* * *

Yatmaq istəyirəm, yatmaq, bax elə
Gözümü zilləyib tavana baxım.
Mən hansı arzusun təlatümüylə
Əynimi geyinib qapıdan çıxım?

«Özüm özümü dandım...»

* * *

Yox, yetim deməram, deməram yenə,
Atası-anası ölənlərə mən.
Ən böyük yetimdir, inanın mənə
Sevgisi yaşayan, ümidi ölən.

...Məhəbbət oyunmu, bir qumarmı ki-
Uduzan oyuna buraxılmasın?
Bakıda elə bir küçə varmı ki,
Bizim xatirəmiz orda olmasın?

Dodaq cadar-cadar, qəlb oyuq-oyuq,
Tarix yaşamışam həsrətdən bəri.
Ayağım altında daşları yox, yox,
Mən basıb keçirəm xatirələri.

...Soyuyub ocağım, sönüb çırağım,
Ayrılıq anında dayanıb zaman.
Üzülüb hər yerdən əlim-ayağım,
Könül boşluğunun ağırlığından.

...Zəngin ürəyimi, kasıb ağlımı,
Hələ keçirirəm dərd çəməmindən.
Eşqin bıçağıyla kəsib ağlımı,
Qəlbimə yedirib gəlməliyəm mən.

«İltimas»

* * *

Həsərdir üreyim, həsrətdir oda.
Yazıq! Kirpiyimlə mən od götürdüm.
Çıl-çılpaq üşüyən budaqlarda da
Soyuqdan üşüyən könlümü gördüm.

«Yarpaqlar tökülür»

* * *

Hələ yazmadığım şerim kimi sən,
Coşğun ilhamıma sətir-sətir gəl.
Təpədən dırnağa sən ilk baharsan,
Bu xəzan könlümə bahar gətir, gəl.

«Qaşına,gözünə...»

* * *

Yaxşı ki, dünyada sən də yaşarsan,
Nə ilə dolardı, yoxsa, bu dünya?
Sənin gözlərinlə gözünü açdı
Bu ayıq dünyaya yuxulu dünya.

«Bu ulu dünya»

* * *

Bu nə yoldur? Dolanır tərsinə süzgün günəşim,
Bu nə yoldur o tutub? Dön geri, tez dön, günəşim!
Sevgilimdən küsüşüb gen düşəli,
Günbatandan doğur hər gün günəşim!

«Bu nə yoldur?...»

* * *

Deməram görməmişəm mən səni çoxdandı, gülüm,
Görürəm surətini yalnız olandan-olana...

Könlümün üstə düşən kölgələr əlan silinir,
Başımın üstünə sən kölgə salandan-salana.

«Bu qədər saldı məni...»

* * *

Qırıldı arzular, öldü inamlar,
Qaldı aramızda quru salamlar.
Məni başa salın, siz ey adamlar,
Bəs nə vaxt sevnələr mətin olurmuş?!

Mən haqqı itirdim güman içində,
Azdım öz yolumu duman içində.
Sevəndə sevirik bir an içində
Unutmaq nə qədər çətin olurmuş.

«Olurmuş»

* * *

Gəl, qışa «zəhrimar», yazı «can» demə,
Qışın dəhşətləri yaz içindədir.
Enişdə yoxuş var, yoxuşda eniş,
Ən böyük atəş də buz içindədir.

...Daş da qiymətlənir əldən gedəndə,
Mələk də səndədir, şeytan da səndə.
Yaxşı da, yaman da, dost da, düşmən də
Sənin öz içində, öz içindədir.

«Öz içindədir»

* * *

İlişib qalmışam qəm çalasında,
Bir gözəl tilsimin daş qalasında.
Həmişə qapılar astanasında,
Bayırla dəhlizin arasındayam.

Bəxtiyar, sinəndən neçə «mən» keçir,
Biri dərddli keçir, biri şən keçir.
Məftilli çəpərlər sinəmdən keçir,
Bakıyla Təbrizin arasındayam.

«Bakıyla Təbrizin arasındayam»

* * *

Qocaldır insanı, qocaldır zaman;
Ürəyin atəşi közü qocalmır.
Dağları, daşları qocaldan zaman,
Bilmirəm, bəs niyə özü qocalmır?

Getdi baharımız yer qışa qaldı,
Düzlər qara qaldı, yağışa qaldı.
Bizimki bir quru baxışa qaldı,
Neyləyək, arzunun gözü qocalmır.

Bəxtiyar, düşünək biz dərin-dərin
Xəyallar möhtəşəm, arzular şirin.
Əsl sənətkarın, əsl şairin
Özü qocalsa da, sözü qocalmır.

«Qocalmır»

* * *

Həmişə ayrıyıq, gecə-gündüzük,
Birimiz təpəyik, birimiz düzük.
Üstünün qaşıyla tanınar üzük,
Əgər üzük yoxsa, qaşı neylərəm?

Niyə yaşayıram, mən niyə sənsiz?
Nə yerə baxmaram, nə göyə sənsiz.
Mən ki, kor olmuşam hər şeyə sənsiz,
Kor gözün üstündə qaşı neylərəm?

«Sən getdin»

* * *

Dişlərim töküldü, saçım ağardı,
Yaşın nə günahı, yaş bəhanədir.
Taleyim daş atdı, başımı yardı,
Buna daş neyləsin, daş bəhanədir.

Bəzən baharda da saralır yarpaq
Taleyn əlində hər şey oyuncaq.
İnsanı öldürən əcəldir ancaq,
Azar da, bezar da boş bəhanədir.

«Bəhanədir»

ƏSƏRLƏRİ III CİLD

* * *

Gözlərim şövqünü salır dərinə,
Açılır önümdə göy varaq-varaq.
Qulaqlar inanır özgələrinə,
Gözlərsə özünə inanır ancaq!..

«Gözlərim»

* * *

Etiraf-vidcanın nəğməsi, neyi,
Hər kəsin özündən öc almasıdır.
Qəlbin həm kiçilib, həm böyüməyi,
İnsanın alçalıb, ucalmasıdır.

...Deyirəm, nolaydı tanımayaydı
Nə qorxu, nə də bir hədə, etiraf.
Yox!.. İnsan insanı qəlbən duyaydı,
Nə günah olaydı, nə də etiraf.

...Bilək, hara gedir əməllərimiz,
Neçin ömrün yolu düyün-düyündür.
Bilək, dünya üçün yaranmışıq biz,
Yoxsa, dünya özü bizim üçündür?

Niyə könül yaxan nəğmənin, sazın
Yangısı görünür, közü görünür?
Niyə ağlınızın, idrakınızın
Əməli görünür, özü görünür?

...Torpağa bənzəyir insan da bəzən,
Köksünün atəşi üzdən duyulmur.
Çox zaman özünün içindən keçən
Qızıl damarından xəbəri olmur.

...İnsan qəribədir, salamat ikən
Qohum da, qardaş da yada düşməyir.
Elə ki, yatağa düşdü qəflətən,
«Filankəs yanıma gəlmədi»-deyir.

Yataqda ürək də kövrəlir yaman,
Hamıdan inciyir, hamıdan umur.
«Zəhrimar» dediyi adamlardan da
İndi qayğı umur, indi «can» umur.

«Etiraf»

* * *

İçib fikrə getdi o, ağır-ağır,
Həsərət içmədi ki, qəm unudulsun.
İçib keflənənə içki haramdır,
İçib düşünənə qoy halal olsun!

...Dünyanın gecəsi-gündüzü məlum,
Tutmuşuq zamanın yolunu ancaq.
Həyat da bir yoldur... yol özü məlum,
Nə ilki məlumdur, nə sonu ancaq...

...Kim deyir göylərdən hey narın-narın
Yağan qar bir daha göyə qayıtmır?
Qayıdır gəncliyi yazda çinarın,
Bəs mənim gəncliyim niyə qayıtmır?

...Bir ağac qədər də deyilmiş insan,
Baxanda hökmünə qoca dövrənin.
Dünyanın yaşıyla tutuşdurarkən;
Bir şimşək ömrüdür ömrü insanın.

Özü də şimşəkdir, ömrü də şimşək,
Əməli göylərdə alışıq köz-köz.
Ölümün önündə baş əyir qultək,
Həm elə güclüdür, həm belə gücsüz!

...Cavanlıq min sözlü, min səsli quşdur,
Əlindən çıxdısa, tuta bilməzsən.
Qocalıq qiymətli bir zər, qumaşdır,
Bahadır, müftə də sata bilməzsən!..

...Bilinməz, görünməz
insan ömründə,
Qəm-qüssə fərəhsiz, qara da ağsız.

Təkrar olunsaydı ömür də, gün də,
Həyat olmazdımı məgər maraqsız?..
Arvad qocalanda kişi misallı,
Kişi qocalanda, arvad olarmış.

«Hər baharın öz qaranquşu»

* * *

Dağ olub üstümə qat-qat qalınca,
Məndən uca dağlar kölgə salınca,
Daş olub dağlardan uzaq olaydım.
Ay olub nurumu gündən alınca,
Bir evi nurladan çıraq olaydım.

«Yollar-ogullar»

* * *

Bəzən elə olur ki,
Dünya qalxır ayağa
Bir ölünün səsinə.
Milyon diri sığınır
Bir ölü kölgəsinə...

...Gözümü açalı bu dünyaya mən,
Söz ilə əməli cidalda gördüm.
Sözü son nöqtədə, mənzil başında,
Əməli həmişə mən yolda gördüm.
Kiminin əməli sözündən qabaq,
Kiminin də sözü özündən qabaq.
Əməl olan yerdə söz unudulmuş,
Gözəl əməllərin dili də laldır.
Alçaqlar əlində söz boyaq olmuş;
Qaranı ağardır, ağı qaraldır.

...Həyat başdan-ayağa
Ölümlərlə doludur.
Ölüm qorxulu deyil,
Yaşamamaq
ölümdən
Min kərə qorxuludur.

«Həyat-ölüm»

* * *

Səhhətin qədrini yataqda bimar
qalandan soruş.
Azad yaşamağın qədrini ancaq
zindənda dustaq
olandan soruş.

...Gedər ağızlardan dad da, ləzzət də,
Ağıl da, ürək də gülər arzuya.
Azadlıq olmayan bir məmləkətdə
Həqiqət riyadır, ədalət boya!

...İdrak da boğular, söz də, sənət də,
Ağıl kilidlənər dildə, dodaqda:
Azadlıq olmayan bir məmləkətdə
Nadan başda gəzər, aqıl ayaqda.

...Yalana, böhtana biz çox uymuşuq,
Deməyin, dərisi qalına vay, vay!
Deyin, həqiqətin paltarını yox,
Özünü görəninin halına vay, vay!

...Qan tökmək qanunla yasaq olandan
Qanları qaraltmaq dəb olub yaman!..

...Hakim masasında zor adlı qanun
İttiham eləyir vicdanı, arı.
Dünya təmtəraqlı səhnədir,
onun

Yalandır, böhtandır rejissorları.

...Gün dedim günəşə, ay dedim aya,
Öyündüm xəyali gündüzlərimlə.
Baxmaq istəyirəm, axı, dünyaya
Mən öz gözlərimlə, öz gözlərimlə.

...Qoy özünə qalsın bu səfsəfələr,
Mən seçə bilirəm düzü ayridən.
Mənə ağıl vermə, öz aqlım yetər,
Qanmaq istəyirəm öz aqlımla mən.

...Nə olar...Bir baxsaq keçmişə hərdən,
Düşünək dünyanın qəmini bir-bir.
O qədim, möhtəşəm abidələrdən
Düşən kərpiclərin dərdi kimindir?

Nə qədər güclüsən, ey qadir insan,
Özün bir yanasan, əzmin bir yana.
Nə qədər acizsən, əsir olursan
Özün öz əlinlə yaratdığına...

...Haçalı dağlara baxıram, mənə
Qıcanan dişləri unutmaq üçün.
Baxıram üfünün genişliyinə,
Soyuq baxışları unutmaq üçün.

Baxıram sıldırım, daş qayalara,
Yolum üstünə
Atılan daşları unutmaq üçün.
Baxıram dağların dik vüqarına,
Əyilən başları unutmaq üçün.

...Keçidlər adlayıb, dağlar aşdıqca,
Böyüyür anbaan ürəklərimiz.
Ana təbiətə yaxınlaşdıqca,
Dönüb özümüdə qayıdırıq biz.

...Əyləşib gedirik göydə, yerdə biz,
Uzanıb üzürük gəmilərdə biz.
Fıkrımız öndədir həmişə bizdən,
Səyyahıq... Xəyal ki, görünür gözə
Alıb hərəkəti bədənimizdən
Vərdik beynimizə, ürəyimizə.

...Neçə «mən» yaşayır təkcə «məndə»,
Öldürən də mənəm, axı, ölən də.
Su da özümdür, odda özümdə,
Dost da özümdür, yad da özümdə.
Rəhm də məndədir, zülm də məndə,
Həyat da məndədir, ölüm də məndə...

«Təzadlar»

* * *

Ağaclar kök üstə qalxır, yüksəlir,
Meyvənin şirəsi rişədən gəlir.
Ancaq bunun üçün
Rişə heç zaman
 əvəz istəmir
Ağacın meyvəli budaqlarından.

«Dörd yüz on altı»

ƏSƏRLƏRİ
IV CİLD

* * *

Yolu ota dəyişdirən
cığırılarda itər, batar.
Zirvələrin min ətirli çiçəyinə yetişməmiş
Yoncalıqda əl-qol atar...

...Bir ora bax!
Zirvəsində yol var dağın.
Dağ nə qədər uca olsa,
Yol üstündən aşar dağın!

«Yol-dağ»

* * *

Yox-yox! Gözəlliyi tapdığım da yox,
Tapmışam əbədi axtarışında.

«Axtarışlarım»

* * *

Yolu özü açan zirvədən keçər,
Yolu yolla gedən dağdan gen keçər.

...Ömür yollarında «rahat» gedənlər-
Zirvələr başına ucala bilməz.
Təkərlər üstündə diyirlənənlər
Çatdığı mənzildə bənd ala bilməz.

«Piyada-sərnişin»

* * *

Görə bilmirsənsə gözəllikləri,
Bu aləm səninçün günahkar olur?
Gözü buz bağlayan bulaqlar kimi,
Soyuq adamın da qəlbi kor olur.

...Mən öz heyrətimin çəmənliyindən
Cavablar axtardım, suallar dərdim.

Heyran qalmasaydım gözəlliyə mən
Heyrətsiz halıma heyrətlənərdim.

«Heyrət»

* * *

Səhvlərim! Siz mənsiniz,
Mən də sizəm!
Mən səhvimdə səhvsizəm!

«Səhvlərim, səhvlərim!»

* * *

Enişdə, yoxuşda əldən salıbdır
Bizi, bir-birinə calanan yollar.
Elə bil, dağları əsir alıbdır
Dağların belinə dolanan yollar.

«Gəl, ana təbiət»

* * *

O dedi: - Yel əsir boş ürəyimdə,
Elədi könlümü talan qocalıq.
Dəyməz cavanlığın bircə gününə
Ömürdən bir parça qalan qocalıq.

«O dedi...»

* * *

Yıxılar kənardan itələnənlər.
Mənə güvənirsən, bəs özün nəsən?
Bir addım da atmaq çətindir, əgər
Özün içəridən itələnməsən.

«Dedin»

* * *

Ehtiyat sözündən ehtiyatlıyam,
Ehtiyat- hər yerdə ehtiyac olmur.
Hər sözdən özünü qoruyan ilham
Ayaqda sürünür, başda tac olmur.

...Ehtiyat güdəndə sözün gülləsi
Həmişə hədəfdən didərgin düşür.

...Ancaq cəsarətlə addımlayanlar
Ya hər şeyi alır, ya da məhv olur.
Ehtiyat – birtəhər baş dolandırmaq,
Cəsarət – ya həyat, ya ölüm, ancaq!

...Cəsarət çətindir, ehtiyat asan,
Qorxudur alçaldan, axı, hər kəsi.
Cürətdən qorxmayaq, qorxaq qorxudan,
Qorxu – itaətin dayaq nöqtəsi!

Dolandım – yüz ölçüb, bir biçəndə mən,
Yaşaya bilmədim bircə an, ancaq.
Mən ziyan çəkmədim cəsarətimdən,
Qorxudan qorxuram, qorxudan ancaq!

«Ehtiyat»

* * *

Gəlirik dünyaya bir amal üçün
Gedirik...

Yaşayır bu yurd, bu torpaq!
Ölər bizim kimi vətən də bir gün,
Vətənçün ölümə hazır olmasaq!

...-Vətəni sevirəm – deyən çox olar,
Deməyə nə var ki, dil yorulmasa.
Vətən də bizim tək ölər, yox olar,
Vətənin yolunda ölən olmasa!

«Şəhid məzarları»

* * *

Bu dünyaya gətirsə də anam məni,
Yaradıbdır inam məni!

«Mən insanam...»

* * *

İsti bir ürəyin isti sözləri
Soyuq könüldə də bir tonqal qalar.

«Şerini oxudum»

* * *

Ey yaxşı günümün yaxşı yoldaşı,
Xoşbəxtlik – Adama dost qazandırar,
Bədbəxtlik – Dostluğun bir məhək daşı!

«Məhək daşı»

* * *

Onu da bilirik, axışan illər,
Ölümə uzanan əllərimizdir.

«Gerçək ölümlə»

* * *

Dərd var, ağacdakı odu andırır,
Zamanın hökmüylə qaralır közü.
Dərd də var, gün-gündən alovlandırır,
Üfürə-üfürə zamanın özü.

«Arifin vaxtsız ölümünə»

* * *

Bu necə dünyadır? Yolu bir qarış,
Ayıra bilmirsən çoxunu azdan...
Həzzindən, zövqündən hələ doymamış
Çəkirlər süfrəni qabağımızdan.

«İyirmi beş il»

* * *

İradəmin ağasıyam,
Əqidəmin köləsiyəm.
Əqidəmin yolunda da öləsiyəm.

«Qayə»

* * *

Əridib özünü sən gilə-gilə
Yoluna işığı sal ürəyindən.
Niyyət çatdıracaq səni mənzilə,
Əgər başlanırsa yol ürəyindən.

«Yol - ürək»

* * *

Məktəbim - sükutdur,
Qələmim - fikir.

«Məktəbim - sükutdur...»

* * *

Açıq pəncərələr, açıq qapılar
Dünyaya açılan gözlərimizdir.

«Örtmə pəncərəni...»

* * *

Həqiqət ummadım min üzlü bəlkədən,
İnkarla təsdiqin arası bəlkədir.
Yalanın, doğrunun bütövü gözəldir,
Gerçəyin yarısı, parası bəlkədir.

«Bəlkə...»

* * *

Arxan - atan evi...
Səadətini
Yalnız ər evində tapasan, qızım.

«Qızım Gülzara»

* * *

Bəzəklərdən vaz keçib, axtarmışam özəyi
Mən axtara - axtara itirmişəm çox şeyi.

«Fikir axtarışı»

* * *

Yad iqlimə dözə bilməz
Öz-özünü tanıyanlar!

«Qarabağ atı»

* * *

Bizi zirvələrə çağırır hər gün,
Mənəvi dağlardan biz də dərs alaq.
Deyirəm, həyatda alçalmamaqçün
Həmişə dağlara baxaq, ucalaq!

«Mənəvi dağlar»

* * *

Dərini görməli sərrafın gözü,
Dərinə enəndə böyüyər balıq.

...Yol aydın görünər dağ zirvəsində,
Əyridən seçirik doğru yolları.

«Buludlar - xatirələr»

* * *

Zalım külək,
Zülmə olan əyilməni səcdə bilmə!
Qorxudandır bu titrəmə, bu əyilmə!

«Külək - ot»

* * *

Təzə söz, təzə ruh bir ehtiyacdır,
Xəyala, duyğuya, ürəyə, gözə.
...Desəm dil alışıq, deməsəm ürək.

«Təzəlik»

* * *

Bax göydə Aya, fəhm elə, qəlbində Günəş gör,
Arzunla yarat buz tək otaqlarda baharı.
Könlündə bahar cəlvəsi yoxdursa, nahaqdır,
Axtarma nə bağlarda, nə dağlarda baharı.

«Axtarma»

* * *

Dözüm – başdan-başa əzab, şikayət,
Özün de, budurmu yaşamaq məgər?
Dözməmək – azadlıq, dözmək – əsarət,
Bir günlük azadlıq bir ömrə dəyər!

«Dözüm»

* * *

Dedin, gələcəklə yaşayaram mən.
Görmədik,

Hələ ki, sən yol üstəsən.
Əgər gələcəyə uçmaq istəsən,
Möhkəm yapışasan bu gündən gərək.

«Bərəyə çatmamış yolu itirdin»

* * *

Xəyala sığınıb, eşqə güvənsən,
Qışda da oxşayar bahar-yaz səni.
Xəyal – bir cənnət ki, sahibi sənsən,
Heç kəs o cənnətdən qovammaz səni.

«Xəyalın qucağı»

* * *

Bir də... unutma ki, tüstülənənin
Təzədən tutuşub alışması var.

Sən hardan biləsən, sevda anları
Qənimət payıdır tükənən ömrün.
Sısqa bir bulağın son damcıları
Daha şirin olur təşnələr üçün.

...Artır zaman-zaman vaxtın qiyməti,
Arzu min həvəsdə, ürək tələşdə.
Sən hardan biləsən, gözün ləzzəti
Qəlbin ağrısına dönür bu yaşda.

Sevgi yaş tanımır... Qəlbinə yandır!
Yanaraq yaşasan, yaş düşməz yada.
Sevən doxsanında hələ cavandır,
Sevməyən qocadır otuzunda da...

...Bir ömrü illərlə ölçmək düz deyil,
Ömürlə illəri ölçəsən gərək.

«Sən hardan biləsən»

* * *

Yaşanmış yüz illik ömürdən, gündən
Hələ yaşanmamış bir an gözəldir.
Məni öldürəcək gerçək sözündən
Məni yaşadacaq yalan gözəldir.

...Özünü düşünən düşər nəzərdən,
Özgəni düşünən yüksələcəkdir.

«Yaxşı söz»

* * *

Cavanlıqda -
Əllər uzun, dillər qısa.
Qocalıqda -
Dillər uzun, əllər qısa.
Cavanlıqda -
Günlər qısa, illər uzun.
Qocalıqda -
Günlər uzun, illər qısa.

«Cavanlıqda...»

* * *

Qulluqla barışmaz əsl insan,
əsl əsgər,
Yurdunda qul olmaz
ona övladlıq edənlər!

«Əsgər-şair»

* * *

...Övlad olub ataları,
Ata olub övladları
Dərk etmirik.

«Yaşıdılarım»

* * *

Məni yaşadan da təlatüm oldu,
Dalğalar qoynunda ötdü anlarım.
Mənim zaman ölçüm, vaxt ölçüm oldu,
Ölcüyə gəlməyən həyəcanlarım.

«50 yaşım»

* * *

**Doqqazlar başında bizim qocalar
Düşüncə heykəli, fikir heykəli!**

«Qocalar»

* * *

Gündəlik nədir? Ötən günlərimin qəbristanlığı!

...Gündəlik - yasların, toy-düyünlərin,
Hələ qulağımda çırpınan səsi.
Sözlərdə dil açıb dinir günlərin
Acı hönkürtüsü, şirin nəğməsi.

«Gündəlik»

* * *

Usanıb, yorulub yaşamaqdansa,
Gözəldir min dəfə çox erkən ölmək -
Dünyaya yük olub yaşamaqdansa,
Dünyanın yükünü çəkirkən ölmək!

Yaşamaq həvəsi məni uçaldar
Gərəkli görəndə əməllərimi.
Barama qurduna çox həsədım var
Ölür, öz işini qurtaran kimi.

...Vaxtında! Vaxtında öləsən gərək
Eşqində əbədi yaşamaq üçün.

«Vaxtinda»

* * *

Qoy, zaman ölçüsü zamanın olsun,
Bu ölçü düz gəlmir istəyimizə.
Gün var ki, ildən də uzundur, uzun,
İl var ki, gündən də qısadır bizə.

«Gün var, min aya dəyər...»

* * *

Motor uğultusu, çəkil zərbəsi,
Dəmir cingiltisi - əsrin öz səsi!
Yaxşı ki, səslənir hələ dünyada
Yarpaq pıçiltısı, bülbül nəğməsi!

«Yaxşı ki...»

* * *

Birinin ilkidir, birinin sonu,
İnandım, təzadda qayda beləymiş!
Ancaq deyən ola mənə bir bunu:
Həyatla ölümün sərhədi nəymis?..

«Gəl, enək...»

* * *

Ürək bu dünyadan küsdü, incidi,
Yaşımı birisi salırkən yada.
Dünya uşaq idi, dünya gənc idi,
Mənimlə bərabər qocalır o da.

«Təskinlik»

* * *

Mənə inamımı qaytarın bir an,
Mən axan zamanı qaytarım geri.

«Tilsimli alma»

* * *

Budağın üstündə əl boyda yarpaq,
Küləklər əsəndə yaşayır ancaq.
Küləklər əsməsə, yarpaq da dinməz,
Yarpaq titrəməsə, külək bilinməz.

«Nə mən istəyimi»

* * *

-Sevirəm, nə lüzum sözə, öyüdə
Mənim qısqanlıqım sevgimin özü!
Vurulan kilidin böyüklüyü də –
Qorunan sərvətin dəyər ölçüsü!

«Kilid»

* * *

Elə bil, hər yerdən üzülüb əlim...
Mən azıb qalmışam qəm dərəsində.
Dirilib, yaşanır sənli günlərim
Sənsiz günlərimin xatirəsində.

...Mənimlə olsaydı, mən darıxmağı
Zamana ən uzun ölçü sanardım.

...Kölgəyə dönmüşdüm,
Səni görüncə
Sənin işığında yox oldu kölgəm.

«Yaman darıxmışam»

* * *

Ağ tellər - qayğılı, dərdli ömürdən
Durna qatarı tək uçan günlərin.
Ağ tellər - izidir ağarır dən-dən,
Ağrılı günlərin, yaman günlərin.

«Ağ tük»

* * *

Şirin olmasaydı sevgi bu qədər,
Ona acı-acı mən ağlamazdım!

«Deyirəm...»

* * *

Bəzən bir təpənin borcu önündə
Dağılır yüz dağın yüz-yüz dağ haqqı.
Bəzən yaranmağa haqqı olanın
Olmur bu dünyada yaşamaq haqqı.

«Səadət deyil?»

* * *

Bütöv bir bədbəxtlik yoxdu dünyada,
Təkcə dözümsüzlük var bu dünyada.

«Hirsləndin...»

* * *

Dəfn edin siz məni Zabul segahın mayəsinə,
Deyirəm, bəlkə, məni bir gün oyandırdı muğam.

«Daş ürəklərdə»

* * *

Dünyanın yasına qəh-qəh çəkməsən,
Dünyanın toyu da müsibətidir.

«Doldur ürəyini...»

* * *

Baharı vermişəm, qış qazanmışam,
İlləri vermişəm, yaş qazanmışam,
Dolunu vermişəm, boş qazanmışam,
Kim deyir, gətirir xeyir qocalıq?

«Qocalıq»

* * *

Dünyanın gəncliyi - öz dövrəsində,
Torpağın gəncliyi - göy pöhrəsində.
Körpə nəvələrin gül çöhrəsində
Gül kimi yenidən açılan bizik.

«Bizik»

* * *

Gözümdə qalmasın bir gül həsrəti,
Nə çəmən həsrəti, nə çöl həsrəti.
Dünyadan gedənin könül həsrəti,
Dünyaya gələnin inamıyam mən!

«Gedənim, gələnim»

* * *

Ürək fikrin tilsimidir,
Hər qatı bir lay kimidir.
İnsan - göydə Ay kimidir,
Görünməyən tərəfi var.

«İnsan - göydə Ay kimidir...»

* * *

Vətəninə uzaqda tapılan «səadət»
Adı səadət olur,
Özü fəlakət olur...

«Çörək - səadət»

* * *

Ana təbiətin düzüb-qurduğu
Qaydanı, hüdudu dağıdar insan.
Ancaq aşa bilmir, keçə bilmir o,
Özü yaratdığı həddən, hüduddan.

«Kaman nalə çəkir...»

* * *

Özünün yanlışı min pay gözəldir,
Özgənin düzünü təkrarlamaqdan.

...Dünyaya sualı olmayanların,
Sualdır varlığı, sualdır özü !..

...Pozular qaydalar, dağlar nizam,
Verməsən hər kəsin öz qiymətini.
Gövhər də çatlayıb üzülər tamam
Sərrafdan almasa düz qiymətini...

Mahnıda bəmi var, zili var səsin.
Həyatda yeri var, axı, hər kəsin.
Gözlər ağlamasın, gözlər neyləsin -
Sən qaşa verəndə göz qiymətini.

Yalanın əlilə gerçək boğuldu,
Yaxın uzaq oldu, qara ağ oldu.
Dünyanın növrəği tamam pozuldu,
O gün ki, itirdi söz qiymətini.

Vicdan, yazıq vicdan bəzən həyatda
Yaşamaq xətrinə səni əzmışik.
Bizdən güclülərin ayağı altı
Səni istəmədən qurban kəsmışik.

«Qiymət»

* * *

Həmişə xalq deyən, xalqa söykənən,
Xalqdan qüvvət alan özü xalq olar.

...Xalqa arxalanan xalqsevərlərin
Özü də xalq üçün arxaya döndü.
Xalqa arxasını çevirənlərin
Arxası həmişə yerdə göründü.

«Leninlə söhbət»

* * *

Gərək bilirlərsə dünyada səni,
Böyründə-başında dost görəcəksən.
Elə ki, itirdin gərəkliyi,
Dünyada hər şeyi itirəcəksən.

Özünü aldadıb yaşayır insan
Bəlkə, bu alversiz yaşamaq olmaz?
İkinci günaha yol verir insan
Birinci günaha haqq verən zaman.

Əmanət kassası deyil uşaqlar
Xərcindən kəsərək qazanc görəsən.
Artıq gəlirini orda saxlayıb
Sonra faizilə ömür sürəsən.

Yanında böyüyür... Ancaq yaxşı bil
Oğul da yar üçün, qız da yar üçün.
Övladlar...övladlar! Bizimçün deyil,
Biz onlar üçünük, biz onlar üçün.

...Çiyindən düşdüm həyatın yükü,
Həyatın ləzzəti bitdi büsbütün.

...Qaydadır həsrətlə baxar həmişə
Cavan gələcəyə, qoca keçmişə.

Cavanın sərvəti - hələ öndədir,
Qocanın nəyi var - keçmişindədir.
...İnsan möhtac olur başqalarına
Bir ömrün ilk çağ, bir də son çağ.

...Məcəllə hökmüylə xatırlanan borc
Yaxşıdır min dəfə ödənilməsə.
Verilən cəzanın kimə nə xeyri,
Günahkar özündə günah bilməsə?

«Atılmışlar»

* * *

Ekran qaraldımı – könül dıxsındı,
Gecəni bəs necə başa vurum mən?
Səsinə səs gəzən qəlbimə indi
Təkliyi nə ilə unutdurum mən?

Ekran qaralanda ey yalnız ürək,
Özümə yeganə dost saydım səni,
Ekran qaralanda – sən ey mənim tək
Yatmaq istəməyən, tapaydım səni

«Ekran qaralanda»

ƏSƏRLƏRİ
V CİLD

Yaşamaq məqsədə çevrilən zaman
Yaşaya-yaşaya yaşamır insan.

«Yaşaya-yaşaya yaşamayan var»

Böyüyür çox zaman böyük ürəklər
Kiçik daxmalarda, dar daxmalarda.

«Saray-daxma»

İnam ölməyibse qurtarmır həyat,
Həyatın sonudur inamın sonu.

«Eyni yaşdayıq»

Sənət bir sirrdir, uludan ulu,
Yolunu kəsdikcə gen olar yolu.

Payız sazağında, dumanda, çəndə
Qaydadır, zillənər göz dərinliyə.
Fikrin qabağında daş gillədənə
İşləyər həmişə söz dərinliyə.

«Taras Şevçenkoya»

Hələ çıxmasa da yollar düz yola,
Düzü heç olmasa əyridən seçək.
Qorxum ondadır ki, yollar düzələ,
Biz yenə düz yolu əyilib keçək.

«Tələsə-tələsə...»

Axı, kimə gərəkdir vaxtdan bu umu-küsü?
Vaxt ərzində görülən işdir vaxtın ölçüsü!

«İş-vaxt ölçüsü»

Boş küydür, hədəfsiz sözün gülləsi,
Səsinə nə ağıl, nə ürək dinər.
Bərkədən qışqırının sözü yox, səsi,
Asta danışmanın sözü dinlənər.

«Qışqırtı-pıçıltı»

Xalqın varlığıdır hər kəlmə, hər söz,
Xalqa təcavüzdür, sözə təcavüz!

«Hörmət-rüşvət»

Qeyrət - paltar deyil, geyəsən onu,
Qeyrət - qeyrətinin əməlindədir.

«Qeyrət»

Allah! Bilirik, cism deyil, bəs nədir allah?
Ən yüksək olan haqda, həqiqətdədir allah.
Dondunsa təkamül və gözəllik qabağında,
Dərk et, bu təəccübdə, bu heyrdədir allah.

...Cahil enər alçaqlığa, öz qəlbinə yenməz,
Vicdandan əgər dönsə də, xeyrindən o dönməz.
Zülmətdə, cəhalətdə, ədavətdə görünməz,
İlqarda, sədaqətdə, məhəbbətdədir allah.

«Allah»

* * *

Tapdığımız qədər də
İtiririk dünyada.

...Nəyisə itirmədən
Nəyisə tapmaq olmur.

«Tapmaq-itirmək»

* * *

Şübhə ki var, qapısıdır həqiqətin.

«Göz, ya qulaq»

* * *

Şair - od qaynağı, şer - güllədir.
Barıtsız şerə şer deyilməz.
Şairi olmayan bir xalq kütlədir,
Amalsız bir kütlə xalq ola bilməz.

«Oxucu məktubu»

* * *

Söhrət cədvəlində ad böyüdükcə
İstedad büküldü, balacalandı.

«Xatalı yuxu»

* * *

Xalq var, özü odsuz, ocaqsız qalır,
Odundan qonşuya pay verir özü.
Xalq da var, o odu əvəzsiz alır,
Qonşu torpağına dikilir gözü.

...Yaxşı da, yaman da bizdədir deyin,
Nə onun, nə bunun öz odu yoxmuş.
Xeyir-şər qol-qola! Nə yüksəkliyin,
Nə də alçaqlığın hüdudu yoxmuş.

«Xeyir - şər»

* * *

Zorakılıq deməram zoru yıxan zora mən.

«Haqq - zorakılıq»

* * *

Yaşayan görmüşəm yüz, yüz əlli il,
Qovuş tək boş olub qəlb də, beyin də.
Ömrün mənasını boyunda deyil,
Gərək axtarasan dərinliyində.

«Dərinlik»

* * *

Nəyinsə ilkidir, nəyinsə sonu
Dünya fırlanmasa son ilkə dönməz.

...Dünya fırlanır ki, tapa bilməyək,
Onun nə sonunu, nə əvvəlini.

«Nəyinsə ilkidir, nəyinsə sonu»

* * *

Çox əylən görmüşəm, əyilməyən başları,
Sular duruldu, gördük dibindəki daşları.
Ünvanını dəyişdi dünənin alqışları
Niyə də dəyişməsin, axı, dünya fırlanır.

«Axı, dünya fırlanır»

* * *

Adam tanıyıram, yuxularında
Üzər balıq kimi yad sularında.
Uçar Nyu-Yorka, uçar Londona,
Mənəvi mühacir deyərdim ona!

«İki mühacir»

* * *

Qanmazlar qazanır qanmadığından.

«Qanmaq - qanmamaq»

* * *

Bulaqlar dağlarda ağlamasaydı,
Qəhqəhə çəkməzdi dərədə sellər.

«Ağardı saçları məhəbbətimin...»

* * *

Dünyada bir itki əvəzsiz olmaz,
Tək ikən vicdana əvəz tapılmaz.

«Sən öz aləmində...»

* * *

Milyon il insanın keçdiyi yolu
Hamı elə bilir, o keçib ancaq.
...Keçilmiş yollarla keçib hamımız,
Elə bilirik ki, yolu biz açdıq.

«Hamı elə bilir...»

* * *

Bəşər ölməzsə, bu dünya təzələnməz, qocalar,
Bütün insanlıq üçün bir əbədiyyətdi ölüm.

«Yaranışdan bilirik...»

* * *

Bizi zaman-zaman ululaşdırır
Möhnəti, zilləti ulu dünyanın.

«Ulu dünyanın»

* * *

Günəş sənin ürəyindən düşməsə -
Günəş doğar, amma səhər açılmaz.

«Nənəm dedi...»

* * *

Ayaqlar altında yer oldu tapdaq
Sirrini, məğzini bilmədik ancaq.
Tapdaq etdiyimiz bu qara torpaq
Əbədi mənzilin damı deyilmi?

«Deyilmi?»

* * *

Səma sonsuz, ağıl məhdud, zaman dar,
Məhdud ağıl sonsuzluğu qavramaz.

«Səma sonsuz, ağıl məhdud»

* * *

...Yaşlıların sənə gülsə, zarafat bil
Balan yaşlı cavan gülsə, vay halına.

...Nöqsanını üzə deyən namərd deyil,
Kirayədə yaşadığın ev, yurd deyil,
Anan sənə ögey olsa, bir dərd deyil,
Zaman sənə ögey olsa, vay halına!

«Vay halına»

* * *

Bilmir, təbiətə qəsd eləyirkən
Özündə özünə qəsd edir insan.

«Qəsd edir insan»

* * *

Eşqdir pənahımız
Eşq - özünü aşmadır.

«Öz-özünü aşmadır»

* * *

Mən bir həqiqəti bilmədim hələ:
Yalan olan yerdə düz dilə gəlməz.
Eyni tərəzidə saxta şöhrətlə
Həqiqət, ədalət çəkilə bilməz.

...Şöhrəti verirlər ləyaqətsizə -
Onu ləyaqətli göstərmək üçün.

«Amerika gözəli»

* * *

Əgər qorxmasaydı zülm ağıldan,
Öncə beyinləri yeməzdi zalım.
Yalanla qorxunun izdivacından
Törəyib, zatından mələzdi zalım.

...Özülü yalan olan cəmiyyətin başında
Bomba kimi səslənir hər «nə üçün», hər «niyə»

...Xalqın azadlığıdır -
Xalqların cərgəsində mötəbər vəsiqəsi!

...Qürbəti də Vətən edən ana dilim !

...Sözlər ürəkdəki dağı əritməz.
Zərurət bilməse azadlığını,
Xalq onun yolunda ölümə getməz.

...Tökülən qanların qızartısından
Vətənin dan yeri qızaracaqdır.

* * *

Elə bir məqama çatmışıq, artıq
Adamlar içində adamlar təkdir.
Ən böyük xəyanət soyuqqanlılıq,
Ən böyük cinayət biganəlikdir.
Bilirik, danırıq indi hər şeyi,
Amma yuxudadır vicdan, ayılmır.
İnsanın insana biganəliyi
Hələ məcəllədə günah sayılmır.

...Şübhə - oğru gözüylə bu dünyaya baxışdır.

...Düzlük istəyənin ən əvvəl özü
Əgər düz olmasa, vay o düzlüyə!

...Oğrular tutulmur, oğru olmağın
Yolunu öncədən bilir oğrular.

«Mərziyə»

Doğrular tutulur, doğru olmağın
Gərək cəzasını çəkə doğrular.

...İnsan ürəyinin həyəcanları
Heç bir təlimata sığışa bilməz.

...Hər qəlbin, duyğunun öz açarı var,
Onu tapmadınsa, müşgül ötüşməz.
Ürək qapısını tək ürək açar,
Təlimat açarı ürəyə düşməz.

...Qorxuram dünyada bir zaman gələ,
İnsanlar yaşaya, insanlıq ölə.

«Ləyaqət»

* * *

Zaman var, xəyalı çəkir zirvəyə,
Zaman var, məhv edir eşqi, niyyəti.

Zaman var, insanı qaldırır göyə,
Zaman var, öldürür insaniyyəti.

Zaman var, köksünə gül taxır yerin,
Zaman var, düşünən, duyan kəslərin
Ağzına daş basır, qəlbi susdurur;
Zaman var, uçurur, zaman var, qurur.
Zaman var, yalana həqiqət deyir,
Zaman var, tanrı tək haqqa baş əyir.

...Bütün dövrlərdə müstəbid, qəddar
Ağıldan, kamaldan, fikirdən qorxar.

...Fikir sığa bilməz hüduda, həddə,
O, zora baş əyməz, gücə əyilməz.
Fikir azad olan bir məmləkətdə
Zülm öz atını səyirdə bilməz.

...Vətəndən qovuldu ana dilimiz,
«Ana dili» - dedik gəlmə, yad dilə.
Ərəbcə danışdıq ölürlərlə biz,
Rusca qırıldıtdıq dirilər ilə.

«İki qorxu»

* * *

Dünyadan əgər hörmət umub nəş'ə dilərsən
Öz qəlbinə bax, zülməti boğ, nifrəti öldür.
Gülmək diləyindirsə əgər özgəni güldür
Bildinmi necin oylə gülür bağçada güllər,
Gül güldü ki, gülsün onu gördükdə könüllər.

«Dünyadan əgər...»

ƏSƏRLƏRİ
VI CİLD

* * *

Həyatı qanana ögeydir həyat,
Onu qanmayana doğmadır ancaq.

...Nadanlar görmüşəm, öz yolundakı
Dikə eniş deyir, düzə dik deyir.
Tülkülər görmüşəm, öz qolundakı
Dəmir zəncirlərə bilərzik deyir.

...Quldurlar görmüşəm, özgə yer deyil,
Yurdunu talayıb asudə yatmış.
Tacirlər görmüşəm, simu-zər deyil,
«Malades» sözünə Vətəni satmış.

«Nağıl - həyat»

* * *

Həqiqəti deməkdən elə qorxduq...
Ağılla
Həqiqət arasında hörümçək tor bağladı.

«Hörümçək tor bağladı»

* * *

Həyat - ölüm! Bir-birinin
həm ilkidir,
həm də sonu.
Varlığında görməlisən yoxluğunu.

«Ölümlə qarşı-qarşıya»

* * *

Tarixdir hər daşın, qayanın yaşı,
Tarixlə bağlıdır insan yurduna.
Yox isə bir xalqın tarix yaddaşı,
Vətən də quruca torpaqdır ona.

«Tarix»

* * *

Hamı çöldən umur haqqı, düzlüyü,
Çöldə haqq axtarma, içində yoxsa.

«Çöldə haqq axtarma»

* * *

Hər şey öz ziddi ilə aşkar olurkən binədən
Allahın ziddi ki, yoxdur, görəmməzsən onu sən.

«Allahın ziddi ki, yoxdur »

* * *

İçimi göstərmədim cahil tutan güzgülə,
Üzdə gülüb, içimdə müşkülümə ağladım.
Millətimin dərini ünvanlayıb özgəyə,
Başqasının yasında öz ölümə ağladım.

«Başqasının yasında»

* * *

Zindanda doğulduq, o qədər zülmə alışdıq,
Məhbusu azad, zülmü ədalət bilirik biz.

«Alçaqlığı bir qayə sanıb...»

* * *

Görən göz yox, ürəkdir
Göz duyğuda gərəkdir,
Göz idrakda gərəkdir.

...Daş yükü qəm yükündən
Min kərə yüngül olar.

«Zindanda şer»

* * *

...Tamah girən evdən səadət qaçar.

«İman təməli»

* * *

Xalq üçün yananlar qapı dalında.
Xalqı talayanlar cah-cəlalında.

Bu Vətən mənimdir, bu Vətən sənin.
Səngərdə əsgərə dəyən güllənin
Ağrısı qəlbində göynəməyən kəs
Bu boyda millətə baş ola bilməz.

«Həm oğul, həm ata»

* * *

Qorxuncdur, gözündə gileyi min-min
Hirsini dişində çəynəyən millət.
Hələ günahkardır, şəhidlərinin
Qisası könlündə göynəyən millət.

«Hələ günahkarıq»

* * *

Əvvəlcə özünü tanımayan kəs
Özünü dünyaya tanıda bilməz.

«Öz-özünü tanımaq»

* * *

Yaltaqlığı beh verirlər
Daha böyük rütbələrə.

«Alver»

* * *

Mütilik - millətləri dəfn edir diri-diri,
Mütilik - hər məqamda azadlığın zənciri!

«Köləliyə sədaqət»

* * *

Vətən uğrunda önlər ölümündən doğular.

«Vətən marşı»

* * *

Bu əxlaq tarlası, bu - din tarlası
Keçirir sınaqdan hamını dən-dən.
Dünya - axirətin ilkin tarlası
Burda əkdini orda biçərsən.

«Bu əxlaq tarlası»

* * *

İnsanlar ağacdan kürsü, nərdivan,
Allahsa ağacda meyvə yaratdı.

«Allahın balası...»

* * *

Tamahkar həmişə dilənçi, acgöz,
Borcunu dəbbələr, dəbbələdikcə.
Tamah iştahıyla yeyən dələduz
Heç vaxt doya bilməz, acar yedikcə.

«Tamahkar həmişə...»

* * *

Allahın varlığı - sirri qədimdir,
Allahı anlayan varsa, de, kimdir?
Allahı anlamaq, onun sirrini
Heç cürə anlaya bilməməyimdər.

«Allahın varlığı...»

* * *

Dünyanın kalına dəymədi dəymiş,
Sığalı - aldanış, qəsdı - tələymiş.
Bu qədər yaşadım dünya evində,
Bilmədim, bu evin qibləsi nəymiş.

«Dünyanın kalına...»

* * *

Bir qəlbi tikməyi bacarmayanlar
Millətin qəlbinə girmək istəyir.

«Özünü hər şeyə...»

* * *

Adımı dəyişin, bilinsin yolum,
Məgər bəxtiyaram, Bəxtiyar olum?
Sinəmə dağ çəkən bir belə dağla
Mən ağlar bəxtimə necə yar olum?

«Adımı dəyişin...»

* * *

Rəhbər cahildirsə, millət də qafil,
Demək, bu məmləkət üz üstə batmış,
Millət də, rəhbər də oyanan deyil,
Oyada bilərmə yatmışı yatmışı?

«Rəhbər cahildirsə...»

* * *

Könlümlə duymuşam nəyi duydumsa dünyada,
İdrak edir, fəqət nə edək, ağlın odu yox.
Könlümdür üzdürən məni ruhani dünyada
Ağlın hüdudu var isə, könlün hüdudu yox.

«Könlümlə duymuşam...»

* * *

Kölgənin üstünə nə töksən hədərl!
Kölgə qalmalıdır kölgəliyində.

«Hərdən yaşasaq da...»

* * *

Mədənin gözüylə dünyaya baxdın
Ağla güvənməli, ağla, ay yazıq.
Başından mədəyə keçdisə ağlın,
Ağlının gününə ağla, ay yazıq.

«Mədənin gözüylə...»

* * *

Öz hakimi zaman olur tarixin
Sabaha bax, ey bu günə hökm edən.
Məhkəməsi yaman olur tarixin
Axı, tarix rüşvət almır kimsədən.

«Öz hakimi zaman olur...»

* * *

Bir yerdə ki, əməllər sözün yedəyindədir,
O ölkədə bilinməz yaxşı nədir, pis nədir.

«Söz alağı»

* * *

İndi düzü budur ki, qorxuram, qorxuram mən
Yalan desəm, tanrıdan, doğru desəm, bəndədən.

«İki qəbahət»

* * *

Əldən gedir azadlığım
Yalanlara mən dözü.
Həqiqətə əsir olmaq -
Əsarətin ən gözəli!

«Gözlə əsarət»

* * *

Nəfsə qulluq edən ruhu nə bilsin,
Nəfsini öldür ki, ruhun dirilsin.

«Qeyrət aşısı»

* * *

Şair - susdurulan gerçəyin dili,
Şair - ədalətin, haqqın vəkili.
...Hökmdar zamandır...onun dünyada
Hər şeyi tərsinə devirməsi var.
Dünənki şagirdi bu gün ustada,
Ustadı şagirdə çevirməsi var.

«Yevtuşenkoya məktub»

* * *

Zor bacadan girəndə haqq da qapıdan çıxar.

«İkibaşlı qartal»

* * *

Divarı təməldən çöp hörənlərik,
Sabahı nə duyan, nə görənlərik.
Gələni çəpiklə qarşıladıqca
Gedəni təpiklə ötürənlərik.

...Gedən torpaqları qaytarmaq üçün
Savaşa bilmədik, sülhlə öyündük.
Babamız qurd idi,

ancaq biz bu gün
Əllərdən ot yeyən quzuya döndük.

...Bir zaman ruscaydı bütün reklamlar,
İndi ingiliscə dürtülür gözə.
İtin də dilinə hörmətimiz var,
Təkcə öz dilimiz yaramır bizə.

«Özümdən özümə şikayət»

* * *

Şəhidi şəhidlik mərtəbəsindən
Endirir ananın giley-güzarı.
Bizdən kömək uman dərdli səsindən
Alışib yanmazmı şəhid məzarı?

«Şəhid anası»

* * *

Savaş meydanında səf pozan ölkə,
Deyər öz sözünü səngər başında.
Savaş meydanında uduzan ölkə,
Qazanmaq istəyər söz savaşında...

«Səngər-masa»

* * *

Bizim özlüyümüz getdi büsbütün,
Hanı bəs kişilik, hanı bəs qürur?
Dünyaya hökm edən qoca Şərq bu gün,
Qərbin çubuğuyla oturub-durur.

...Nəyəmsə, mən oyam, qarayam, ya ağ,
Niyə özgəsinə küsənməliyəm?
Özüm olmalıyam, mən özüm ancaq,
Özüm deyiləmsə, demək heç nəyəm.

«Özüm olmalıyam»

* * *

Bu millət içində dərdin, zillətin
Ağrıyan yerinə əl qoya bilmir.
Başının üstündə başqa millətin
Kölgəsi olmasa, yaşaya bilmir.

...Özgə kölgəsinə daldalanmışıq,
Əsrlər boyunca şöhrət sanmışıq
Ana dilimizə qəmzə satmağı,
Özgənin dilində qırıldatmağı.

...Çox ağır yük imiş, heç demə, qeyrət,
Atıb çiyimizdən yüngülləşmişik.

«Fəxriyyə»

* * *

Qaydadır, görünər zülmətdən işıq,
Işıqın içindən zülmət görünür.

«Ya rəbbim»

* * *

Millətin qanıdır sərvətin, varın,
Siz öz kefinizdə, məmləkət darda.
Gecələr çadırda ac yatanların
Payını udunuz kazinolarda.

«Vaydır əkdiyiniz»

* * *

Düz iş görməyəndə haqqa əyildim,
«Haqsızam» - deməkdən heç utanmıram.
Özümü hamıya mən borclu bildim,
Heç kəsi özümə borclu sanmıram.

«Hamıya borcluyam»

* * *

Bir səs şaqqıldayıb ildırım tək:
Dedi: - Qorxursanmı, yoxsa, ölümdən?
-Həyatla ölümün sərhəddindəki
Zülumdən qorxuram, - dedim, - zülumdən.

«Yuxuda ölüm»

* * *

İnsanın başına gələn bəlalər
Görmüşəm, həmişə nəfsindən gəlir.

«Məzarçı ilə söhbət»

* * *

Zəfər güllərini dövrü-qədimdən
Bayraq işığında bitən görmüşəm.

Bayraq mənliyimdir, bayraq kimliyim,
Bayraq - öz yurduma öz hakimliyim.

«Bayraq»

* * *

Göz yaşım axan yer qürbətimdisə,
Qanımın axdığı yer Vətənimdir.

«Qürbət - Vətən»

* * *

Kimi övladının dərini çəkmir,
Kimi də xalqının dərindən dəli!

«Qərribə deyilmi?»

* * *

Ağıl parlayanda sönür inamlar,
Harda ağıl varsa, orda şübhə var.

«Ağıl - fəhm»

* * *

Məktəbi hər şeydən üstün millətin
Hər yerdə, hər işdə zəfəri - haqdır.

«Müəllim»

* * *

Atatürkün sinəsi, yurdun alınmaz qalası!
Atatürk millətinin həm atası, həm balası!

«Atatürk»

* * *

Biz necə məxluquq, anlamıram mən
Nəfsimiz ağırmış qeyrətimizdən.
«Nəfsimiz»

* * *

Gileyli deyiləm qaçan yuxumdan,
Onun hesabına uzanır günüm.
... Mən yaxşı görürəm görmədiyimi,
Amma gördüyümü yaxşı görmürəm.

«Yuxum perik düşüb»

* * *

Tövbə orağıyla vicdanındakı
Günah alağını biçənə alqış!

...Tövbədən sonrakı bir günah yüz qat
Böyükdür əvvəlki yüz günahından.

«Günah - tövbə»

* * *

Utanmaq - özündən bir boy ucalmaq!
Qızarmaq - günahı boynuna almaq!

...Abır - üz suyudur, qəfil qızarar
Qırmızı deyilən bir acı sözdən.

«Utanmaq, qızarmaq»

* * *

Fikrin, düşüncənin Adəmdən bəri
Əvvəli şübhədir, sonu həqiqət!

«Fikrin, düşüncənin göy qurşağı»

* * *

Böyük savaşların, axan qanların
Ağacı mənəmlik, barı fəlakət.

...Mənəmlik bir yerdə hökumdardısa,
O yerdə vicdanı nökrə görmüşəm.

«Mənəmlik - vicdan»

* * *

Görənlər bu dünyanı
Həmişə belə görmüş -
Əzəni - cah-cəlalda,
Dözəni - kölə görmüş.

«Düz yol, əyri yol»

* * *

Vətən cəfasını çəkən keşikdə,
Onun səfasını çəkənsə kefdə.

«Anan ölsün, ay Vətən»

* * *

Torpaqda ucalan daş heykəllərin
Özü lü sevgidən yığrulsun gərək.

...Öncə ürəklərdən baş qaldırmayan
Heykəl torpaq üstə dayana bilməz.

«Dağılan heykəllər»

* * *

Əgər olmasaydı dəryaca dərdim,
Dərdin yoxluğunu mən dərd edərdim.

Nədir ürəkdəki bu gizli sancı?
Bu yerdə dərk etdim, sən nə sən, Allah!
Əgər olmasaydı qəmin qazancı,
Şadlıq nə xərcərdi, görəsən, Allah!

«Qəm - şadlıq»

* * *

Ölü var, diridir min dəfə bizdən,
Ölülər yaşayır yaddaşımızda.
Onlar incikdirsə əməlimizdən,
Ruhları ağlayır göz yaşımızda.

«Ölülər yaşayır yaddaşımızda»

* * *

Nağıl dedim yalançının sözünə,
Söz yalansa, buna nağıl neyləsin?
Bu dünyada fəsil dörddür, ağıl bir,
Yazla qışa bircə ağıl neyləsin?

«Yazla qışa bir ağıl»

* * *

Məkan axtarıram zamandan kənar,
...Amma bu diləyim, imandan kənar.

«Zamandan kənar»

* * *

Azadlıq - şərəfdir hər bir millətə,
Çörək əvəzinə yeyilmir ancaq.
Azadlıq - qanaddır eşqə, niyyətə,
O ki, paltar kimi geyilmir ancaq.

«Azadlıq»

* * *

Mən necə qorxmayım xatirələrdən,
Mənim keçmişim var, gələcəyim yox.

«Mənim keçmişim var, gələcəyim yox»

* * *

Başqa mayadandır xəmrimiz bizim,
Xeyrimiz eşqinə dağ aşanlarıq.
Biz Vətən uğrunda deyil, əzizim,
Vəzifə uğrunda savaşırlarıq.

...Təbiət qanunu: Sellər yoxuşdan
Dövr edib enişə axır arx kimi.
Amma rüşvət seli aşağılardan,
Yuxarı dövr edər daim çarx kimi.

...Günahdan ayıran varmı savabı?
Dollar təpiyinə dağ silkələndi.
Alimin üzünə bağlanan qapı
Cahilin üzünə açılır indi.

«Ey insan övladı»

* * *

Zamanı bildirib ömrü gödəldən,
Saatlar bəzəkli, zaman eybəcər...

«Bəzəkli saatlar»

* * *

Azadlıq düşməyə qəzəbdən, kindən,
Millət hədəf olub öz nifrətinə.
Qurtarıb özgənini əsarətindən
Düşdük özümüzün əsarətinə.

«Əsarət - azadlıq»

* * *

Kol bilmir ki, ucalan ucaldıqca təklənir.

«Ucalıqda tənhalıq»

* * *

İndi möhkəm olub ağac poladdan,
İrəli keçibdir araba atdan.

«Qorxum ondandır ki...»

* * *

İndi adamları öldürmür ölüm,
Bəlkə, adamları həyat öldürür.

«İntihar»

* * *

Rüşvətin qolları elə güclüdür,
Poladdan olsa da, əyər qanunu.

«Yol ki, belə gedir»

* * *

Ya rəbbim, sən özün kömək ol bizə,
İşıq saç qaranlıq ürəyimizə.
Biz bu var dünyada yaşarkən yoxuq,
Sən yox ikən varsan, biz varkən yoxuq.

...Gəl, bu imtahandan sən qurtar bizi,
Ya rəbbim, ağıl ver, kamal ver bizə.
Çoxdan unutmuşuq düşmənimizi,
Düşməni kəsilməmiş bir-birimizə.

«İbadət»

* * *

Eşq olmayan ürəkdə hörümçək tor bağlayar.
...Haqsız yıxmaq üçün haqqa inanmaq gərəkdir.

«Nə vaxt üzün güləcəksən?»

* * *

Məkanca öz halal vətənimdəyəm,
Zamanca qəribəm, qəribəm, ancaq.

«Qəribəm»

* * *

Dəyişməyən bir şey varsa bu dünyada,
O da yalnız dəyişmədir.

«Dəyişmələr»

* * *

Zülmün məhərinə dolanır zaman,
Göydəki buludlar insan ahıdır.
Göydə aramasın Allahı insan,
Hər kəsin vicdanı öz Allahıdır.

«Vicdan xəstəsiyik»

* * *

İşıq sürətindən min dəfə tezlik!
Sevmək - məsafədə məsafəsizlik!

«Məsafədə məsafəsizlik»

* * *

Gerçək olan yerdə bir də «bəlkə» var,
İşıq olan yerdə mütləq kölgə var.
Amma nur üstünə nur kölgə salmaz,
Sevgili qocalar, sevgi qocalmaz.

«Sevgi qocalmaz»

* * *

Sönmüş o həvəs, köhnə diləklər unudulmuş,
Hicran niyə bəs indi vüsaldan şirin olmuş?

«Eşqin odu...»

* * *

Artıq çox uzağıq qəzəbdən, kindən,
Biz öz dünyamızda dünya yaratdıq.
Ağılla hisslərin birləşməsindən
Sevgi dünyasında zirvəyə çatdıq.

«Zirvəyə çatdıq»

* * *

Üz-üzə baxanda üzünü gördüm,
Özünü görürəm ayrılıq dəmi.

«Üz başqa, öz başqa»

* * *

Biri-birimizə haqq-hesab verək
Boyasız, riyasız könül səsiylə.
Bu gün mənim sevgim ölçülsün gərək
Sənin dözümünün dərəcəsiylə.

«Seçək tükədən tükü»

* * *

Mən hardan biləydim, mən nə biləydim,
Eşqin getməsidir ağlın gəlməsi!

«Nağılım gəlsin»

* * *

Bəzən geri çəkilsə də şər, ölməz,
Əsl gerçək sınar, amma əyilməz.
Hər həqiqət hər məqamda deyilməz,
Yalan da var, həqiqətdən yuxarı.

«Yuxarı»

* * *

Dövrəmdə dərd uçur belədən-belə,
Qəm-qüssə batmandır, şadlıq - bir gilə.
Özüm də bilmirəm, bilmirəm hələ
Mən qəmi sevirəm, yoxsa, qəm məni.

...Harda kədər varsa, orda varam mən,
Sevinci bilmişəm qəlbə haram mən.
Sonsuz kədərimlə Bəxtiyaram mən,
Qəməmlə tanıyır bu aləm məni.

«Bu aləm məni»

* * *

Kim ki, öz haqqını zordan istəmiş -
Qapıdan qovulub, şapalaq yemiş.
Heç demə, ən böyük haqsızlıq imiş
Haqqını istəyən millətin haqqı.

«Haqqı»

* * *

Uyuruqsa nəfs adlanan elçiyə,
Tüpürürük vicdan kəsən ölçüyə.
Odur verən düz qiyməti hər şeyə
Vicdanından qorxmayandan qorxuram.

«Qorxuram»

...Namərdin əlindən qaçmaq man deyil,
Dərd budur: namərd yox, mərd qovur məni.

«Dərd qovur məni»

Yüz yollu yüz nəfər kütlədir, ancaq
Bir yollu beş nəfər qüvvədir, ancaq.
Yüz sözlü məmləkət ölkədir, ancaq
Bir sözlü məmləkət vətəndi xalqa.

«Xalqa»

Nadan atın belindədir,
Haqq haqsızın əlindədir.
Gör, dünyamız nə gündədir,
Qanan qanmaza borcludur.

«Borcludur»

Qiyətlər ki, quduzlaşır,
Hər şey bazarla uzlaşır.
Həyatımız ucuzlaşır,
Dəyərindən düşəndə söz.

«Söz»

Sevinc dağına çıxsan
Sanma dərddən uzaqsan.
Bir gün ağlayacaqsan
Gülə bildiyin qədər.

«Bilə bildiyin qədər»

Hər görüşdən bir intizar,
Hər sevincdən bir qəm doğar.
Hər sükutda bir haray var,
Harayda sükut gizlidir.

«Gizlidir»

Qəhr edilsə imanin,
Nə günahı zamanın?
İndi nə var, insanın
Ləyaqətindən ucuz?

«Ucuz»

Mən aranda dağ istədim,
Zil qaranı ağ istədim.
Zamandan qaçmaq istədim
Zaman mənim içimdədir.

«Zaman mənim içimdədir.»

Biri gülər, biri ağlar
Sən ağlayan bəndəyə bax.

...Yalan elə gəliş gəldi,
Həqiqət geri çəkildi.
Atam ancaq saya bildi
Anam kəsən kündəyə bax.

«Bax»

Qana həris zəlilər
Sorduğunu az bilər.
Belə getsə, ölümlər
Mürdəşiri yuyacaq.

«Belə getsə»

* * *

Davayı yatırdanın
Özü sonra xar olur.
Murdarı pak eyləyən
Pak özü murdar olur.

«Olur»

* * *

Mən özgəyəm başqasına
Sən məni özümdə sına.
Naşı özgə yuvasına
Yad toyuğu kürət gətirər.

...Vay o günə, yaxşı pisə
El malını qurban desə.
Hürməyini bilmədisə,
İt obaya qurd gətirər.

«Gətirər»

* * *

Ömürdə iki məqam:
Bir səhər var, bir axşam.

«Çiydim»

* * *

Üyünür ömr adlı dənin,
Bəs hardadır üyüdənini?
Göydə ulduz kəşf edənini
Yerdə kiçik daxması yox.

«Yox»

* * *

Aldanıb nağıllara
Uyma ölümsüzlüyə.
Ölüm yaşamalıdır,
Həyat yaşasın deyə.

«Həyat yaşasın deyə»

* * *

Azadlıq ağacı bar verə bilməz
Şəhidlər qanıyla suvarılmasa.

...Çayın altındakı torpaq birdisə,
O tayı bu taydan ayırmaq olmaz.

...Köksünə dağ üstədən dağ çəkilən xalq
Bir gün dağ çəkəcək dağın köksünə.

«İstiqlal»

* * *

Ağıla güvənək bu məqamda biz,
Qüvvə daşı əzər, ağıl qüvvəni.

...Bir yerdə otlayar quzu qurd ilə
İnsan həqiqəti haqq bilən zaman -

«Şəhidlər»

* * *

Tükənmək bilməyir ah-amanım da,
Nə qədər çəkirəm, dərdim gödəlmir.
Nəyi gözləmirəm, bitir yanımda,
Amma gözlədiyim gəlmir ki, gəlmir.

«Hər gün - bir addım»

* * *

Özüylə savaşı nə bilsin naşı?
Daim savaşıdır aqıl özüylə.
Dostun pis işini üzünə qarşı,
Yaxşı işlərini ardınca söylə.

Bu günlə üz bəz oturanda da
Sabaha dikmişəm gözümü ancaq.
Başqa könüllərə baş vuranda da
Özümü yazmışam, özümü ancaq.

«Özümü yazmışam»

Vətənə pərəstiş vicdandan gəlir
Vətənin taleyi qayəmdir mənim.
Vətən məhəbbəti imandan gəlir
Bu iman, bu inam ayəmdir mənim.

2003.

– Qarabağ naləsi düşmür dilindən.
Bu dərdi deməkdən yorulmadın sən?
– Gəl məni qınama, bu ki, qaydadır
Haran ağrıyorsa, canın ordadır.

2003.

Tanıtma özünü sən sözlərinlə
İş işlə görülər, sözlə görülməz.
«Boz» sözü ağ rənglə yazılsa belə,
Onun mənasını dəyişə bilməz.

2004.

Tükənmir, əksinə, arzularımız
Çoxalır günbəgün, artır ilbəl.
Zülm etmək günahdır, dünyada yalnız
Tamaha zülm etmək günahdan deyil.

«Tamah»

ƏLVAN ÇİÇƏKLƏR

Qəribəliklər.....	5
Ağrı çoxaldıqca.....	7
Məram.....	9
Açılmır duyğun.....	12
Cism deyil, ruham mən.....	13
Səni dərk etməyə.....	14
Oğul istəyirəm.....	15
Çal, çal ki.....	16
Siz ey limanlarda yatan gəmilər.....	17
Özünə dönüş.....	19
Qaç, at basdı, millət gəlir.....	20
Göz yaşları.....	24
Yox-yox.....	25
Şükür Allaha.....	26
Xoşbəxtlik – bədbəxtlik.....	27
Nədir vətən namusu?.....	28
Ahəng.....	30
Mənim ana dilim.....	32
Tanıt məni mənə.....	34
Əzan borcu.....	36
Təmənna.....	37
Onun gücü xalqda, kəsəri haqda.....	38
Nəfs-iman.....	40
Ağ bayraq.....	42
Günahın varmıdır?.....	43
Hərənin öz payı.....	44
Qırın bir-birinizi.....	45
Məsləhət.....	47
Barı, düşmən olma.....	49
Dil – vətən.....	50
Salam – rüşvət.....	52
Burda dayan, burda dur.....	53
Tamah.....	54
Həsretimizlə yaşadı oğlan.....	56
«Nə deyir?...».....	58
Biganəlik – korluğumuz.....	59
Millətə xidmət.....	61

Diləklərin ricası	62
Niyə?	63
Bizə atalıq edən arzu	64
Getdiyimiz yol	65
Şeytana papiş tikən	66
Təcavüz	67
Bəs nə zaman?	69
Bəsimdir mənim	70
«Niyə zəngin olur...»	71
«Körpə beşiyində...»	71
Vəhşi mədəniyyət	72
Gözümle görmədiklərim	73
Tabutlar gəlir	74
Bir canın içində	76
Sükut, xəyal, məhəbbət	77
Ən ağır daş	78
Axtarıram	78
Bizim sabahımız – körpələr	79
Bilməmək	81
İstəyim budur	82
Gözümü yumsam da... ..	83
Yeganə təsəllim	84
Hürriyətim	85
Allah, məni belə ağlat	86
Tanrı Türkü qorusun	87
Məni gözüyaşlı qoyma, Allahım!	88
Yağ, ey yağış	89
Qəm özü tapır məni	90
Mənim duam	91
Məni yalnız qoymayın	92
Qafiləmmiş heç demə	93
Ağ atlı oğlan	94
İnamdan, imana	95
Dünya qürbət diyarı	97
Özümü yazmışam	97
Həyat bir oyunsa	98
İki məchul bir məlumu	99
Gül verən əl	100
Pəşman olmayaq	101
«Zora nöqtə qoyub...»	102
Dilim dolaşmasın	103

Dərdim – ustadım oldu	105
Nədən?	106
İlahi nur	107
Gözlə görə bilmədiyinə	108
inanmayan dostu cavab	109
Oyaqlıq	109
Çuxur	110
Müxalifimə cavab	111
Əzan səsinə səcdə	112
Xəyal qırıqlığı	114
Çarpayım – dərd oylağım	117
«Bir şeyi – əcibiz.»	118
Qibləsizlik	119
Məhlənin «alimi»	120
Mətanət	121
«Özümü aramaq...»	122
«Sualı gözləmə...»	122
Koto	123

İNSAN VƏ ZAMAN

Ey, dünənki körpələr	127
Yuxu	129
Sən dünyanın işinə bax	130
Gecikmə	132
Yalan-gerçək	133
Şahmar itkisi	134
Paradoks	136
Avropa birliyi	137
Elə yalnızam ki	142
Bu dünənim, bu da mən	144
Yaşından geri qalan	146
Öndə sabah var	147
Dünənini – sabahını	148
Sual işarəsi	152
Hər gün – bir addım	153
Vicdan şahidliyi	154
Quran belə qurub	157
Qaytar məni	158
Ruhumuzu kol basıb	160
Biz nələri itirdik	160

Qırğı.....	162
Gərəksiz	163
Kilid	164
Həqiqətdən yalana	165
Şükür.....	168
Ömür – bir dağ yoxuşu	169
Sabah.....	170
Dərs.....	171
Ölüm – əbədiyyət	172
Nə imiş gerçək?	173
Gəlməyim nəçinmiş, getməyim nəçin?	174
«Çiynimdə sükutun...»	175
Məni qaytar özümə	176
Çadır şəkli	177
Cənnətdən əzaba.....	178
Harda yangı varsa, işıq ordadır	179
Artıq zəngə dönüb zəncirin səsi	180
Qədlərlə savaş.....	182
Dünən də, bu gün də.....	183
Bugünəm mən.....	185
Özümlə söhbət	186
Bitdi gözləmələr.....	187
Dəyişmələr	189

HƏSRƏT NƏĞMƏLƏRİ

Yana-yana buz olmuşam	193
Təzə bir rəng alar.....	194
Cazibə	195
Üzr – təşəkkür	196
Mələk kimi.....	197
Bir məkanda iki zaman	198
Haramda halal.....	199
Xəcalət.....	201
Gözündə qəm görürəm	202
Həyat bir sınaq oldu	203
Qədər beləymiş	204
Qorxmuşam	205
O da mən, bu da mən	206
Qov yuxumu, sevgilim	207
Qövsi-qüzeh hardadır?	208

Çiçək.....	209
«Məhəbbət var, inam var...»	
«Gündüzüm tilsimli...»	210
Əbədi bir ruhsan	211
İdeal	212
Mümkünmü?	213

QƏZƏL, QOŞMA, GƏRAYLI MAHNI

Hüriyyətə möhtac.....	217
Elə haqq var ki,..	218
Sən dedin, mən dedim	219
Bilmirəm	220
Yetərmə?	221
Bu da bir həqiqət	222
Könlüm	223
Ağıl bir şübhədir.....	224
Bu nadan	225
Gözündə	226
Rəbbim.....	227
Ağac	228
Sındırma könlümü.....	229
Buna da şükür	230
Könül.....	231
Bilə bildiyin qədər	232
İnsan kimi saxla məni.....	233
Olum haqsız, ölüm haqlı.....	234
Dərdlərə dil olmağa	235
Vaxt da bir uydurmadır	236
Var	237
Olsa	238
Neyləməli?	239
Zamanca qürbətdə	240
Sual	241
Hamı deyir dəlidi	242
Zaman, belə tələsmə.....	243
Ovu yox, dağı göstər	244
Aldadıriq özümüzü.....	245
Təmənna var, tələb yox	246
Gedişi var hər gəlişin.....	247
Oğul.....	248

Üz çevirsə qədər səndən	249
Alışmışam dözümə	250
Olmadım	251
Özümü qurtarmağa	252
Əsdi hicran yelləri	253
Ümidini itirənin	254
Aşağı	255
Əyri yolu düz yeri	256
Düşər	257
Yadlaşma	258
Yəqin, o dünya da var	259
Bilim yox	260
Biçər	261
Röya	262
Çözüm yox	263
Ah!	264

QANADLI MİSRALAR VƏ AFORİZMLƏR 265

BƏXTİYAR VAHABZADƏ

ƏSƏRLƏRİ

VII cild

(2000-2004)

Nəşiri
Nəşriyyatın direktoru
Mətbəənin direktoru
Texniki redaktoru
Kompüter operatoru
Redaktor
Korrektor

Hikmət Hüseynov
Eldar Əliyev
Səhraf Mustafayev
Fərid Kərimov
Eldəniz Xocayev
Həqiqət Eldarova
Ofelya İsmayılova

Yığılmağa verilib 07.09.2004. Çapa imzalanıb 07.12.2004.
Sifariş № 194. Sayı 500 nüsxə. Formatı 84×108 ¹/₃₂.
F.ç.v. 11,06. Ş.ç.v.18,47. Qiyməti müqavilə ilə.

«Çaşıoğlu» mətbəəsi
Bakı ş., M.Müşfiq küç., 2a.
Telefon: 447-49-71

46

V-15